

**COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS**

© Európa Tanács/Emberi Jogok Európai Bírósága, 2013. Ez a fordítás nem köti a Bíróságot. További információkért lásd az e dokumentum végén szereplő teljes körű szerzői jogi tájékoztatást

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2013. This translation does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2013. La présente traduction ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

NAGYKAMARA

A. ÉS TÁRSAI kontra AZ EGYESÜLT KIRÁLYSÁG ÜGY

(3455/05. sz. kérelem)

ÍTÉLET

STRASBOURG

2009. február 19.

A jelen ítélet jogerős, ugyanakkor a későbbiekben szerkesztői ellenőrzés tárgyát képezheti.

Az A. és társai kontra az Egyesült Királyság ügyben,
az Emberi Jogok Európai Bírósága a következőkből álló Nagykamarában
eljárva:

Jean-Paul Costa, *elnök*,
Christos Rozakis,
Nicolas Bratza,
Françoise Tulkens,
Josep Casadevall,
Giovanni Bonello,
Ireneu Cabral Barreto,
Elisabeth Steiner,
Lech Garlicki,
Khanlar Hajiyeu,
Ljiljana Mijović,
Egbert Myjer,
David Thór Björgvinsson,
George Nicolaou,
Ledi Bianku,
Nona Tsotsoria,
Mihai Poalelungi, *bírák*,

és Michael O'Boyle, *hivatalvezető-helyettes*,
2008. május 21-én és 2009. február 4-én tartott zárt ülésén,
meghozta az utóbb említett napon elfogadott, alábbi ítéletet:

ELJÁRÁS

1. Az ügy alapjául Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyságával szemben az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló egyezmény (a továbbiakban: Egyezmény) 34. Cikke alapján tizenegy nem egyesült királyságbeli állampolgár (a továbbiakban: kérelmezők) által a Bírósághoz 2005. január 21-én benyújtott kérelem (3455/05. sz. kérelem) szolgál. Az elnök helyt adott a kérelmezők nevük nyilvánosságra hozatalának mellőzésére irányuló kérelmének (az Eljárási Szabályzat 47. cikkének 3. §-a).

2. A kérelmezőket a Birnberg Pierce and Partners, egy Londonban praktizáló ügyvédi iroda képviselte. Az Egyesült Királyság kormányát (a továbbiakban: kormány) meghatalmazottja, D. Walton (Foreign and Commonwealth Office) képviselte.

3. A kérelmezők különösen azt állították, hogy az Egyezmény 3. Cikkének, 5. Cikke 1. §-ának, valamint 14. Cikkének megsértésével jogellenesen tartották őket fogva, valamint hogy – az 5. Cikk 4. §-ának és a

13. Cikknek a megsértésével – nem állt rendelkezésükre megfelelő jogorvoslat.

4. A kérelmet a Bíróság Negyedik Szekciójához utalták (a Bíróság Eljárási Szabályzata 52. cikkének 1. §-a). 2007. szeptember 11-én e Szekciónak a következőkből álló Kamarája úgy határozott, hogy hatáskörét átadja a Nagykamarának, amit a felek egyike sem ellenzett: Josep Casadevall, Nicolas Bratza, Giovanni Bonello, Kristaq Traja, Stanislav Pavloschi, Lech Garlicki, Liliana Mijović, valamint Lawrence Early, a szekció titkára (az Egyezmény 30. Cikke és az Eljárási Szabályzat 72. cikke).

5. A Nagykamara összetételét az Egyezmény 27. Cikkének 2. és 3. §-ában és az Eljárási Szabályzat 24. cikkében szereplő rendelkezéseknek megfelelően határozták meg.

6. Mind a kérelmezők, mind a kormány írásbeli észrevételeket nyújtottak be az ügy érdemére vonatkozóan. Ezen túlmenően észrevételeket nyújtott be két londoni székhelyű, nem kormányzati szervezet, a Liberty és a Justice, amelynek az Elnök engedélyezte az eljárás írásbeli szakaszába való beavatkozást (az Egyezmény 36. Cikkének 2. §-a és az Eljárási Szabályzat 44. cikkének (2) bekezdése).

7. A strasbourgi Human Rights Buildingben 2008. május 21-én került sor tárgyalásra (az Eljárási Szabályzat 59. cikkének (3) bekezdése).

A Bíróság előtt a következők jelentek meg:

- a) *a kormány nevében*
D. WALTON,	<i>meghatalmazott,</i>
P. SALES, QC	
C. IVIMY,	<i>ügyvéd,</i>
S. BRAVINER-ROMAN,	
K. CHALMERS,	
E. ADAMS,	
J. ADUTT,	
L. SMITH,	<i>tanácsadók;</i>
- b) *a kérelmezők nevében*
G. PIERCE,	
M. WILLIS STEWART,	
D. GUEDALLA,	<i>ügyvédek,</i>
B. EMMERSON, QC,	
R. HUSAIN,	
D. FRIEDMAN,	<i>jogtanácsos.</i>

A Bíróság meghallgatta B. Emmerson és P. Sales felszólalását, valamint a Bíróság által feltett kérdésekre adott válaszaikat.

A TÉNYÁLLÁS

I. AZ ÜGY KÖRÜLMÉNYEI

8. Az ügynek a felek által előadott tényállása a következőképpen foglalható össze.

A. Az eltérés

9. 2001. szeptember 11-én az Amerikai Egyesült Államok területe fölött négy kereskedelmi repülőgépet térítettek el. Ezek közül kettőt közvetlenül a World Trade Center ikertornyaiba, egy harmadikat pedig a Pentagon épületébe irányítottak, ami hatalmas emberáldozatot és vagyонvesztést eredményezett. Az Oszáma bin Ládén vezette iszlamista szélsőséges terroristaszervezet, az al-Kaida vállalt felelősséget. Az Egyesült Királyság csatlakozott az Egyesült Államokhoz az al-Kaida kiképzőtáborainak központjaként szolgáló Afganisztánban végrehajtott katonai fellépésben.

10. A kormány azt állította, hogy a 2001. szeptember 11-i események azt bizonyították, hogy – a különösen az al-Kaidához kötődő – nemzetközi terroristáknak az a szándékuk, hogy példátlan léptékű támadásokat indítsanak polgári célpontokkal szemben, továbbá hogy erre rendelkeznek is kapacitással. Emellett, az al-Kaida és alegységeinek laza, általános szerkezete, valamint fanatizmusuk, könyörtelenségük és eltökéltségük miatt, nehéz lenne az államnak megakadályoznia a további támadásokat. A kormány meglátása szerint az Egyesült Királyság – az Egyesült Államokkal fennálló szoros kapcsolata miatt – különös célpontot képezett. Úgy vélték, hogy a nemzet létét a legsúlyosabb veszély fenyegeti. Ezen túlmenően úgy tartották, hogy a fenyegetés főként – de nem kizárólag – az Egyesült Királyság területén tartózkodó néhány külfölditől származik, akik az al-Kaidához kötődő iszlamista terrorista műveletekhez biztosítanak támogató hálózatot. Számos ilyen külföldi állampolgárt nem lehetett kiutasítani amiatt, mert fennállt annak kockázata, hogy velük szemben származási országukban az Egyezmény 3. Cikkébe ütköző bánásmódot alkalmaznának.

11. 2001. november 11-én a miniszter az 1998. évi emberi jogi törvény 14. szakasza (a továbbiakban: az 1998. évi törvény: lásd a lenti 94. pontot) szerinti eltérési rendeletet bocsátott ki, amelyben meghatározta az Egyezmény 15. cikke szerinti eltérésre vonatkozóan az Európa Tanács főtitkárához címzett, javasolt értesítés feltételeit. 2001. december 18-án a kormány benyújtotta az eltérést az Európa Tanács főtitkárához. Az eltérésről szóló értesítés a következőket tartalmazta:

„Rendkívüli állapot az Egyesült Királyságban

A 2001. szeptember 11-i New York-i, washingtoni és pennsylvaniai terroristatámadásokban több ezer ember halt meg, és azok több brit áldozatot és 70 másik ország polgárainak életét követelték. Az Egyesült Nemzetek Szervezetének Biztonsági Tanácsa 1368. (2001) számú és 1373. (2001) számú határozataiban a támadásokat a nemzetközi békével és biztonsággal szembeni fenyegetésnek ismerte el.

A nemzetközi terrorizmus fenyegetése folyamatos. A Biztonsági Tanács 1373. (2001) számú határozatában – az ENSZ Alapokmányának VII. fejezete alapján eljárva – valamennyi államot kötelezett a terroristatámadások elkövetésének többek között azzal történő megelőzésére irányuló intézkedések megtételére, hogy megtagadják a biztonságos menedéket azoktól, akik terroristatámadások finanszíroznak, terveznek, támogatnak vagy követnek el.

Az Egyesült Királyság esetében a terroristafenyegetést a gyanítottan a nemzetközi terrorizmusban közreműködő személyek jelentik. Különösen, az Egyesült Királyságban tartózkodnak olyan külföldi állampolgárok, akik esetében fennáll a gyanúja annak, hogy nemzetközi terrorcselekmények elkövetésében, előkészítésében, illetve az azokra való felbujtásban vettek részt, hogy az ilyenekben érintett szervezetek vagy csoportok tagjai, vagy hogy az ilyen szervezetek vagy csoportok tagjaival kapcsolatban állnak, és akik fenyegetést jelentenek az Egyesült Királyság nemzetbiztonságára nézve.

Ennek eredményeként az Egyesült Királyságban az Egyezmény 15. Cikkének 1. §-a szerinti rendkívüli állapot áll fenn.

A terrorizmus és a bűnözés elleni küzdelemről, valamint a biztonságról szóló 2001. évi törvény

A rendkívüli állapot eredményeként a terrorizmus és a bűnözés elleni küzdelemről, valamint a biztonságról szóló 2001. évi törvény többek között a külföldi állampolgárok letartóztatásával és őrizetével kapcsolatos kibővített jogkört írt elő, amit akkor kell alkalmazni, ha ugyan szeretnék a személyt az Egyesült Királyságból kiutasítani vagy kitoloncolni, de a kiutasítás vagy kitoloncolás az adott időpontban nem lehetséges, aminek következtében a belföldi jog szerinti hatályos jogkörök alapján az őrizet jogszerűtlen lenne. A letartóztatással és őrizettel kapcsolatos kibővített jogkört akkor lehet majd alkalmazni, amikor a miniszter olyan okmányt ad ki, amelyben jelzi, hogy úgy véli, a személynek az egyesült királysági jelenléte kockázatot jelent a nemzetbiztonságra nézve, és hogy azt gyanítja, hogy a személy nemzetközi terrorista. Ezen okmánnyal szemben a bevándorlási ügyek különleges fellebbezési bizottságáról szóló 1997. évi törvény alapján létrehozott, a bevándorlási ügyek különleges fellebbezési bizottságához (Special Immigration Appeals Commission; SIAC) fellebbezéssel lehet fordulni, amelynek jogköre lesz törölni az okmányt, ha úgy véli, hogy azt nem kellett volna kiadni. A SIAC határozatával szemben felülvizsgálati eljárást lehet indítani. Emellett az okmányt a SIAC rendszeres időközönként felülvizsgálja. A SIAC-nak továbbá arra is lehetősége lesz, hogy adott esetben – feltételek mellett – szabadlábra bocsásson. A fogvatartottak őrizetüket bármikor megszüntethetik, ha vállalják, hogy elhagyják az Egyesült Királyságot.

A letartóztatással és az őrizettel kapcsolatos, a terrorizmus elleni küzdelemről, a bűncselekményekről, és a biztonságról szóló 2001. évi törvényben szereplő, kibővített

jogkör olyan intézkedés, amelyet a helyzet követelményei szigorúan szükségessé tesznek. Ideiglenes rendelkezés, amely először 15 hónapra lép hatályba, azután lejár, kivéve, ha a Parlament megújítja. Ezt követően a Parlament évente felülvizsgálja. Ha a kormány értékelése szerint bármikor a rendkívüli állapot már nem áll fenn vagy a kibővített jogkört a helyzet követelményei már nem teszik szigorúan szükségessé, a miniszter rendeleti úton helyezi hatályon kívül a rendelkezést.

Az őrizettel kapcsolatos, a belföldi jog szerinti (a terrorizmus elleni küzdelemről, a bűncselekményekről, és a biztonságról szóló 2001. évi törvény szerintitől eltérő) jogkörök

A kormány a bevándorlásról szóló 1971. évi törvény (a továbbiakban: 1971. évi törvény) alapján jogkörrel rendelkezik arra, hogy azon az alapon utasítson vagy toloncoljon ki személyeket, hogy egyesült királysági jelenlétük nemzetbiztonsági okok miatt nem szolgálja a közjót. A személyeket kiutasításukig, illetve kitoloncolásukig az 1971. évi törvény 2. és 3. melléklete alapján le lehet tartóztatni és őrizetben lehet tartani. Az egyesült királysági bíróságok megállapították, hogy ez az őrizeti jogkör – az adott ügy valamennyi körülményei mellett – csak a kiutasítás végrehajtásához szükséges időtartam alatt gyakorolható, valamint hogy ha egyértelművé válik, hogy a kiutasítás ésszerű időn belül nem lesz lehetséges, az őrizet jogszerűtlenné válik (*R. v Governor of Durham Prison, ex parte Singh* [1984] All ER 983).

Az Egyezmény 5. Cikke 1. §-ának f) pontja

Nem vitatott, hogy az 5. Cikk 1. §-ának f) pontja csak olyan körülmények között teszi lehetővé valamely személy kiutasítási célú őrizetbe vételét, ha »lépéseket tettek a kitoloncolás céljából« (*Chahal v Egyesült Királyság* (1996) 23 EHRR 413, 112. pont). Az említett ügyben az Emberi Jogok Európai Bírósága jelezte, hogy az őrizet már nem megengedett az 5. Cikk 1. §-ának f) pontja alapján, ha a kitoloncolási eljárást nem a megfelelő gondosság mellett folytatják le, valamint hogy az ilyen esetekben meg kell határozni, hogy a kitoloncolási eljárás időtartama túlzott mértékű-e (113. pont).

Néhány esetben, amikor valamely személy nemzetbiztonsági okok miatti kiutasítására vagy kitoloncolására irányuló szándék továbbra is fennáll, elképzelhető, hogy a folyamatos őrizet nem összeegyeztethető az 5. Cikk 1. §-ának – a Bíróság által a Chahal-ügyben adott értelmezésnek megfelelő – f) pontjával. Ez lehet a helyzet például akkor, ha valaki bizonyította, hogy a saját országába történő kiutasítás az Egyezmény 3. Cikkébe ütköző bánásmódot eredményezne. Ilyen körülmények között – a nemzetbiztonságra nézve a személy jelentette fenyegetettség súlyosságától függetlenül – nem vitatott, hogy a 3. Cikk megakadályozza egy olyan helyre történő kiutasítást vagy kitoloncolást, ahol fennáll annak tényleges kockázata, hogy a személlyel szemben az említett cikkbe ütköző bánásmódot fognak alkalmazni. Ha nem áll rendelkezésre azonnal alternatív célállomás, akkor a kiutasítás vagy kitoloncolás egyelőre nem lehetséges, jóllehet a végső szándék továbbra is a személy kiutasítása vagy kitoloncolása, amint kielégítő lépéseket lehet tenni. Emellett az Egyesült Királyság büntetőjogi rendszerében a bizonyítékok megengedhetőségére vonatkozó szigorú szabályok és a bizonyítékok magas minőségi követelménye miatt az is előfordulhat, hogy nem lehet büntetőeljárást folytatni a személlyel szemben valamely bűncselekmény okán.

Az Egyezmény 15. Cikke szerinti eltérés

A kormány mérlegelte, hogy az őrizetre irányuló, a terrorizmus elleni küzdelemről, a bűncselekményekről, és a biztonságról szóló 2001. évi törvény szerinti kibővített jogkör gyakorlata nem összeegyeztethetetlen-e az Egyezmény 5. Cikkének 1. §-a szerinti kötelezettségekkel. A fent elmondottaknak megfelelően, előfordulhatnak olyan esetek, amikor – az őrizetbe vett személy kiutasítására vagy kitoloncolására irányuló szándék fennállása ellenére – nem lehet azt mondani, hogy az 5. Cikk 1. §-ának – a Bíróság által a Chahal-ügyben adott értelmezésnek megfelelő – f) pontja értelmében »lépéseket tesznek a kitoloncolás céljából«. Ezért mivel előfordulhat, hogy a kibővített jogkör gyakorlata összeegyeztethetetlen az Egyesült Királyságnak az 5. Cikk 1. §-a szerinti kötelezettségeivel, a kormány úgy határozott, hogy élni fog az Egyezmény 15. Cikkének 1. §-ában biztosított, az eltéréshez való joggal, és változatlanul így fog eljárni további értesítésig.”

Az eltérésről szóló értesítés ezután meghatározta a terrorizmus és a bűnözés elleni küzdelemről, valamint a biztonságról szóló 2001. évi törvénytervezet 4. részének rendelkezéseit.

12. 2001. november 12-én ismertették az Alsóházban (House of Commons) a terrorizmus és a bűnözés elleni küzdelemről, valamint a biztonságról szóló törvénytervezetet, amely tartalmazta azokat a záradékokat, amelyeknek később esetlegesen a terrorizmus és a bűnözés elleni küzdelemről, valamint a biztonságról szóló 2001. évi törvény (a továbbiakban: 2001. évi törvény: lásd a lenti 90. pontot) 4. részévé kellett válniuk. A törvénytervezetet a Parlament két héten belül elfogadta, az Alsóház a korlátozó programról szóló indítványban szereplő 125 záradék alsóházi vitájára mindössze három napot szánt, ami miatt mind az Emberi Jogi Vegyesbizottság, mind pedig a Belügyi Albizottság panaszolta azt a sebességet, ahogyan a kérdés megvitatására sort kellett keríteniük.

13. A 2001. évi törvény 2001. december 4-én lépett hatályba. A jogszabály hatálya alatt tizenhat magányszemély – köztük a jelen ügyben szereplő tizenegy kérelmező – minősítését végezték el a 21. szakasz alapján, és őrizetbe vették őket. Az első hat kérelmező minősítését 2001. december 17-én végezték el, és nem sokkal később őrizetbe vették őket. A 7. kérelmező minősítését 2002. február elején végezték el és ekkor vették őrizetbe; a 9. kérelmező minősítését 2002. április 22-én; a 8. kérelmezőét 2002. október 23-án; a 10. kérelmezőét 2003. január 14-én; a 11. kérelmezőét pedig 2003. október 2-án végezték el, és továbbra is őrizetben tartották őket, mivel korábban más jogszabály alapján már őrizetben voltak.

B. Az eltérésre vonatkozó eljárás

14. A bevándorlási ügyek különleges fellebbezési bizottsága (a továbbiakban: SIAC: lásd a lenti 91–93. pontot) előtti eljárások során az első hét kérelmező megtámadta az eltérés jogszerűségét, és azt állították, hogy a 2001. évi törvény szerinti őrizetbe vételük sérti az Egyezmény 3., 5., 6. és 14. Cikkét. Emellett mindegyikük megtámadta a miniszternek az öt nemzetközi terroristának minősítő határozatát.

15. 2002. július 30-án a SIAC – miután mind nyilvános, mind pedig zárt anyagokat megvizsgált, a felek, és a harmadik fél, a Liberty ügyvédjei mellett meghallgatta a különleges ügyvédek előadásait – meghozta határozatát az eltérés jogszerűségéről. Megállapította, hogy a nyilvános anyagok alapján megbizonyosodott arról, hogy az al-Kaidától érkező fenyegetés az Egyezmény 15. Cikkének értelmében vett, a nemzet létét fenyegető rendkívüli állapotot teremtett, és hogy a zárt anyagok megerősítették ezt a véleményt.

A SIAC továbbá kimondta, hogy az, hogy a nyilvánosságnak a nemzetközi terroristáktól való megóvására irányuló célkitűzést esetlegesen alternatív módszerekkel is el lehetett volna érni, nem bizonyítja, hogy a ténylegesen elfogadott intézkedések nem szigorúan szükségesek. Ezen túlmenően, mivel az őrizet célja az Egyesült Királyság védelme, az, hogy a fogva tartott szabadon elmehetett, azt bizonyítja, hogy az intézkedéseket megfelelően a rendkívüli állapotra szabták.

A SIAC elutasította a kérelmezőknek az Egyezmény 3. Cikke szerinti panaszait. Megállapította, hogy az őrizet feltételeivel kapcsolatban a kérelmezőknek rendes polgári bíróságok előtt kellene eljárást indítaniuk, és hogy a SIAC nem rendelkezik joghatósággal ilyen panasz elbírálására, mivel az nem „az eltéréssel kapcsolatos kérdést” képez. Nem találta érdemben megalapozottnak a kérelmezők azon érvét, hogy a határozatlan ideig tartó őrizet a 3. Cikkbe ütközik. E tekintetben a SIAC megállapította, hogy az őrizet nem határozatlan ideig tartott, mivel arra magának a 2001. évi törvénynek az időhatárai vonatkoztak, és mivel a 2001. évi törvény azt írta elő, hogy minden kérelmező esetében a minősítést a SIAC hathavonta automatikusan felülvizsgálja. Mindenesetre nem képezi a 3. Cikk megsértését az a pusztán tény, hogy a megelőző célú őrizet tekintetében még nem határoztak meg határidőt.

A SIAC nem adott helyt annak, hogy a 6. Cikk vonatkozik a minősítési eljárásra. Az egyes kérelmezők gyanítható nemzetközi terroristának minősítése nem „vád” volt, hanem a gyanúra vonatkozó nyilatkozat, a SIAC előtti eljárás pedig nem bűnügyi vád meghatározására irányult. Emellett nem volt jelen releváns polgári jogi jog, a 6. Cikk polgári jogi részét sem kellett alkalmazni.

A SIAC azonban megállapította, hogy az eltérés jogszerűtlen volt, mivel a 2001. évi törvény releváns rendelkezései – az Egyezmény 14. Cikkének megsértésével – nem igazolt módon alkalmaztak megkülönböztetést a külföldi állampolgárokkal szemben. A 2001. évi törvény szerinti hatásköröket csak akkor lehetne megfelelően az állampolgársággal nem rendelkező személyekre korlátozni, ha a fenyegetés kizárólag – vagy csaknem kizárólag – az állampolgársággal nem rendelkező személyektől érkezne, a bizonyítékok pedig nem támasztották alá ezt a következtetést. Ezen ítélet 94–95. pontjában a SIAC a következőket mondta ki:

„94. Ha a nemzetközi terrorizmussal gyanúsított személyek tekintetében ténylegesen el kell térni az 5. Cikkben foglalt, szabadsághoz való jogtól – és erőteljes érveket láthatunk az ilyen eltérés mellett –, az eltérésnek ésszerűen a nemzetközi terrorizmussal gyanúsított valamennyi elmozdíthatatlan személyre ki kell terjednie. Megfelelő esetben az csak akkor korlátozódna a lakosság állampolgársággal nem rendelkező részére, ha – amint azt [a felperesek ügyvédje] állítja – a fenyegetés kizárólag vagy csaknem kizárólag a lakosság állampolgársággal nem rendelkező részétől érkezne.

95. Az bíróság előtt található bizonyíték azonban egyértelműen bizonyítja, hogy a fenyegetés nem erre korlátozódik. Számos olyan brit állampolgárságú személy van – főként külföldi őrizetben –, akik a »nemzetközi terrorizmussal gyanúsított személyek« fogalommeghatározása alá tartoznak, a felek előadásaiból pedig egyértelmű volt, hogy a [miniszter] véleménye szerint vannak az Egyesült Királyságban más olyan személyek is szabadlábban, akiket hasonlóképpen lehetne meghatározni. E körülmények között nem látjuk, hogy az eltérést miként lehetne úgy tekinteni, hogy az nem képez az állampolgárságon alapuló megkülönböztetést.”

A SIAC tehát megsemmisítette a 2001. november 11-i, eltérésről szóló végzést, és az 1998. évi törvény 4. szakasza alapján a 2001. évi törvény 23. szakasza tekintetében összeegyeztethetlenségi nyilatkozatot bocsátott ki (lásd a lenti 94. pontot).

Az első hét kérelmezőnek a minősítéssel szembeni egyedi fellebbezéseit a fenti ítélettel szemben a miniszter által benyújtott fellebbezésének, valamint a kérelmezők által benyújtott, a jogkérdésekre vonatkozó csatlakozó fellebbezés kimeneteléig elnapolta (lásd a lenti 24–69. pontot).

16. 2002. október 25-én a Fellebbviteli Bíróság meghozta ítéletét (*A. and Others v. Secretary of State for the Home Department* [2002] EWCA Civ 1502).

Kimondta, hogy a SIAC jogosan állapította meg, hogy fennáll a nemzet létét fenyegető rendkívüli állapot. A SIAC véleményével ellentétben azonban megállapította, hogy a miniszter által elfogadott megközelítés objektíve igazolható. Ésszerű kapcsolat állt fenn a biztonságuk miatti aggályok okán ki nem toloncolható, állampolgársággal nem rendelkező személyek őrizete, valamint a miniszter által elérni kívánt cél, azaz a nemzetbiztonsági fenyegetést jelentő, állampolgársággal nem rendelkező személyek kitoloncolása között. A kérelmezőket ráadásul nem tartják őrizetben annál tovább, mint ami az előtt szükséges, hogy ki lehetne őket toloncolni, illetve mindaddig, amíg a vészhelyzet meg nem oldódik vagy amikorra megszűnnek az ország biztonságát fenyegetőnek minősülő személyeknek lenni. Nem történt az Egyezmény 14. Cikkébe ütköző megkülönböztetés, mivel a terrorizmussal gyanúsított brit állampolgárok nem voltak a hasonlóval gyanúsított, biztonságuk miatti aggályok okán ki nem toloncolható külföldi állampolgárokéval analóg helyzetben. Az ilyen külföldi állampolgárok nem voltak jogosultak az országban maradni, kizárólag ahhoz volt joguk, hogy saját biztonságuk miatt mellőzzék kiutasításukat. A Fellebbviteli Bíróság hozzáfűzte, hogy a nemzetközi

jogban megszilárdult az, hogy az államok bizonyos helyzetekben – főként vészhelyzetben – különbséget tehetnek állampolgárok és állampolgársággal nem rendelkező személyek között. A Fellebbviteli Bíróság továbbá megállapította, hogy a Parlament jogszerűen korlátozta a javasolt intézkedéseket oly módon, hogy azok csak a terroristakapcsolatokkal gyanúsított külföldi állampolgárokat érintsék, mivel jogában állt arra a következtetésre jutni, hogy a körülmények között az Egyezmény 15. Cikkének értelmében „feltétlenül megkívántak” voltak azok az intézkedések, amelyek a külföldi állampolgároknak csak egy korlátozott részének őrizetére vonatkoztak.

A Fellebbviteli Bíróság egyetértett a SIAC-vel abban, hogy az Egyezmény 6. Cikkének 1.§-a értelmében nem minősül „büntetőjogi” eljárásnak a minősítéssel szembeni fellebbezés. Megállapította azonban azt, hogy alkalmazni kell a 6. Cikk polgári részét, ugyanakkor azt is, hogy az eljárás annyira tisztességes, amennyire ez ésszerűen megvalósítható. Kimondta továbbá, hogy a kérelmezők nem bizonyították, hogy őrizetük az Egyezmény 3. Cikke megsértésének minősül.

17. A kérelmezők számára engedélyezték a Lordok Házához (House of Lords) történő fellebbezést, amely 2004. december 16-án hozta meg ítéletét ([2004] UKHL 56).

A Lordok többsége – kifejezetten vagy hallgatólagosan – úgy vélte, hogy a kérelmezőknek a 2001. évi törvény 4. része szerinti őrizete nem tartozik az Egyezmény 5. Cikke 1. §-ának f) pontjában megállapított, szabadsághoz való általános jog alóli kivétel alá (lásd Lord Bingham, 8–9. pont; Lord Hoffman, 97. pont; Lord Hope, 103–105. pont; Lord Scott, 155. pont; Lord Rodger, 163. pont; Hale bárónő, 222. pont). Lord Bingham a következőképpen foglalta össze álláspontját:

„9. [...] A valamely ország büntetőjoga szerint súlyos bűncselekményt elkövető személlyel szemben – függetlenül attól, hogy állampolgár-e vagy sem – persze lehet vádat emelni, ügyében lehet tárgyalást tartani, elítélése esetén pedig be lehet börtönözni. Az állampolgársággal nem rendelkező azon személy, akivel szemben – a saját országába való visszatérés esetén – fennáll a kínzás vagy más embertelen bánásmód kilátása, és aki semelyik harmadik országba sem toloncolható ki, de akivel szemben nem emelnek vádat semmilyen bűncselekmény miatt, az Egyezmény 5. Cikke 1. §-ának f) pontja és a bevándorlásról szóló 1971. évi törvény 3. melléklete alapján akkor sem tartható itt fogva, ha őt a nemzetbiztonságra nézve fenyegetésnek ítélik meg”.

18. A Lordok Háza továbbá nyolc szavazattal egy ellenében (Lord Bingham és Lord Scott jelentős mértékű tétovázása mellett) megállapította, hogy nem lehet hatályon kívül helyezni a SIAC azon megállapítását, hogy a nemzet létét fenyegető rendkívüli állapot áll fenn. Lord Hope a bizonyítékokat a következőképpen értékelte:

„118. A [nyilvános] anyagok között több bizonyíték igazolja, hogy a kormány teljes mértékben igazoltan vélte úgy 2001 novemberében, hogy a nemzet létét fenyegető vészhelyzet áll fenn. [...] [Az] Egyesült Királyságot fenyegette az al-Kaida hálózattól

érkező támadások veszélye, amely hálózat – társai révén – kapacitással rendelkezett arra, hogy tömeges áldozatokkal járó eseményeket okozzon és a nemzet működésére nézve pusztító hatást váltson ki. Ezt bizonyítják a 2001. szeptember 11-i New York-i, pennsylvaniai és washingtoni események. Az Egyesült Királyságban számos olyan külföldi állampolgár tartózkodik, akik akarattal és képességgel rendelkeztek arra, hogy összehangolt támadásokat alkotó támadásokat indítsanak itt, ami éppilyen ártalmas lenne az emberi élet és a tulajdon tekintetében. Bőséges hírszerzési anyag tanúsította, hogy a nem sokkal ezelőtti támadásokban részt vevő és egyéb terroristatámadásokra készülő nemzetközi terroristaszervezetek kapcsolatokkal rendelkeztek az Egyesült Királysággal, valamint hogy ők és mások folyamatos fenyegetést jelentenek az országnak. Egyre több bizonyíték utalt e mozgalom során a tömegpusztító fegyverek használatára tett előkészületekre. [...] [A Belügyminisztérium úgy vélte, hogy] a nemzetre irányuló súlyos fenyegetések főként – de nem kizárólag – közvetlenül a külföldi állampolgároktól érkeznek.

119. Az e nyilatkozatokból egyértelműen kialakuló kép a jelenlegi rendkívüli állapotot ábrázolja. Olyan vészhelyzet ez, amelyet az a fenyegetés képez, hogy ezeket a támadásokat véghez is viszik. Azon rémisztő következmények miatt fenyegeti a nemzet létét, amely következmények mindannyiunkat érintenék, ha a támadások itt következnenek be. 2001. október 15-én a miniszter azt mondta az Alsóházban, hogy nincs olyan közvetlen hírszerzési információ, amely az Egyesült Királyságra irányuló konkrét fenyegetésre utalna: lásd Hansard (HC Debates, col 925). 2002. március 5-én a kormány ezt az álláspontot megismételte az Alsóház terrorizmus miatti fenyegetettséggel szembeni védelemmel foglalkozó albizottságának második jelentésére adott válaszában (HC 348, 13. pont), ahol is kimondták, hogy helytelen lenne kijelenteni, hogy bármiféle különös fenyegetésre nézve van bizonyíték. Én magam nem arra következtetnék az elénk terjesztett anyagokból, hogy jelenleg nem áll fenn vészhelyzet. Inkább azt a következtetést vonnám le, hogy a fenyegetések jelentette vészhelyzet eltérő jellegű, illetve eltérő szinten van attól, ami akkor következne be minden kétséget kizáróan, ha a fenyegetések valóra válnának. A bizonyítékok azt jelzik, hogy az utóbb említett vészhelyzet még nem tekinthető küszöbön állónak. Fel kell ismerni, hogy – mivel a támadások valószínűleg figyelmeztetés nélkül jönnek –, elképzelhető, hogy nem lehet meghatározni egy olyan szakaszt, amikor azok küszöbön állónak tekinthetők. Ez fontos tényező, és nem is hagyom figyelmen kívül. Az azonban tény, hogy nem értünk még abba a szakaszba, amikor a nemzetnek ilyesfajta vészhelyzettel – a küszöbön álló támadás veszélyével – kell szembenéznie”.

Az eltérő véleményt adó Lord Hoffman elismerte, hogy az Egyesült Királyságon belüli súlyos terroristatámadás fenyegetésével kapcsolatban hihető bizonyíték létezik, de úgy vélte, hogy az nem rombolná le a nemzet létét, mivel a fenyegetés nem annyira sarkalatos, hogy „kormányzati intézményeinket vagy polgári társadalomként fennálló létünket” fenyegetse. Arra a következtetésre jutott, hogy „a nemzet léteire nézve fennálló valós fenyegetés [...] nem a terrorizmusból, hanem az ehhez hasonló jogszabályokból érkezik”.

19. A többi Lord (Lord Bingham, Lord Nicholls, Lord Hope, Lord Scott, Lord Rodger, Lord Carswell és Hale bárónő, Lord Walker eltérő véleményével) elutasította a kormány azon érvelését, hogy a bíróságok helyett a Parlament és a végrehajtó hatalom dolga megítélni a lakosság

biztonságának védelméhez szükséges válaszreakciót. Lord Bingham a következőképpen fejtette ki véleményét:

„42. Ebből az elemzésből az következik, hogy – meglátásom szerint – a felperesek jogosultak arra kérni a bíróságokat, hogy arányossági alapon vizsgálják felül az eltérésről szóló végzést és [a 2001. évi törvény] 23. szakaszának az Egyezményvel való összeegyeztethetőségét, a bíróságokat pedig a tiszteleten alapuló semmilyen doktrína nem akadályozza meg abban, hogy megvizsgálják a felmerült kérdéseket. Mindebből az következik, hogy nem fogadom el teljes egészében az ügyész érveit. Különösen azt a különbségtételt nem fogadom el, amelyet a demokratikus intézmények és a bíróságok között alkalmazott. Természetesen igaz, hogy ebben az országban a bírakat nem választják, és hogy a bírák nem elszámoltathatók a Parlament felé. Az is igaz persze, [...] hogy a Parlament, a végrehajtó hatalmi ág és a bíróságok eltérő funkciókkal rendelkeznek. A jog értelmezésével és alkalmazásával megbízott független bírák funkcióját azonban a modern demokratikus állam kardinális jellemvonásaként, magának a jogállamiságnak a sarokköveként ismerik el egyetemesen. Az ügyész teljes egészében jogosult kitartani az igazságügyi hatóság megfelelő korlátai mellett, de helytelenül bélyegzi meg az igazságszolgáltatási döntéshozatalt valamiféleképp nem demokratikus folyamatként. Különösen nem megfelelő ez egy, a jelenlegihez hasonló ügyben, amelyben a Parlament kifejezetten azt iktatta jogszabályba az 1998. évi törvény 69. szakasza révén, hogy jogellenes valamely hatóságnak – többek között bíróságnak – az Egyezményben szereplő joggal összeegyeztethetetlen bármely aktsa; arra kötelezte a bíróságokat (a 2. szakaszban), hogy vegyék figyelembe a releváns strasbourgi ítélkezési gyakorlatot; arra kötelezte a bíróságokat (a 3. szakaszban), hogy amennyire csak lehetséges, érvényesítsék az Egyezmény szerinti jogokat, és az eltéréssel kapcsolatos kérdéseket illetően fellebbezési jogot hozott létre. A hatás természetesen nem az, hogy semmibe veszik a királynőnek a Parlamentben meglévő szuverén jogalkotói joghatóságát, mivel abban az esetben, ha az elsődleges jogszabályt összeegyeztethetetlennek nyilvánítják, ez a jogszabály érvényességét nem érinti (a 4. szakasz (6) bekezdése), a jogorvoslat pedig a Parlamentnek elszámoltatható megfelelő miniszter kezében van (10. szakasz). Az 1998. évi törvény a bíróságokat ugyancsak konkrét, teljes mértékben demokratikus megbízással ruházza fel”.

20. A többség ezért azt vizsgálta, hogy a 2001. évi törvény 4. része szerinti őrizeti rendszer arányos választ jelent-e a vészhelyzetre nézve, és arra a következtetésre jutott, hogy az nem ésszerűen kezeli a biztonságra nézve fennálló fenyegetést, és hogy az a fenyegetésre adott aránytalan választ képez. Három fő indokra hivatkoztak: az első, hogy az őrizeti rendszer kizárólag az állampolgársággal nem rendelkező, nemzetközi terrorizmussal gyanúsított személyekre vonatkozott, és nem kezelte az ezzel gyanúsított, egyesült királysági állampolgároktól érkező fenyegetést; a második, hogy megengedte a nemzetközi terrorizmussal gyanúsított személyeknek, hogy elhagyják az Egyesült Királyságot, és hogy külföldön folytassák fenyegetést jelentő tevékenységeiket; a harmadik, hogy a jogszabályt túl tágra fogalmazták meg, és hogy ily módon – főszabály szerint – alkalmazni lehetett a nemzetközi terroristaszervezetekben való részvétellel gyanúsított magánszemélyekre, akik nem tartoztak az eltérés hatálya alá.

Az első pont tekintetében Lord Bingham hangsúlyozta, hogy nem kifogásolták a SIAC azon megállapítását, hogy a terroristafenyegetés nem az állampolgársággal nem rendelkező személyekre korlátozódott. Mivel a SIAC volt a felelős tényfeltáró bíróság, szükségtelen volt megvizsgálni megállapításának alapját, de volt arra utaló bizonyíték, hogy „a hírszerzésen alapuló becslések szerint az utóbbi öt évben több mint ezer egyesült királysági személy vett részt afganisztáni kiképző táborokban”; hogy néhány brit állampolgár állítólag Afganisztánból az Egyesült Királyságba való visszatérését tervezte; valamint hogy a kérelmezőkkel kapcsolatos háttéranyagok szerint brit állampolgárok és az Egyesült Királysággal másként kapcsolatban álló személyek magas arányban vesznek részt terroristahálózatokban. Lord Bingham így folytatta:

„33. [...] Nyilvánvaló, hogy a 2001. évi törvény 21. és 23. szakasza nem kezeli az egyesült királysági állampolgárok jelentette fenyegetést, mivel nem írják elő az egyesült királysági állampolgárok minősítését és őrizetét. Nem az a kérdés, hogy a 2001. évi törvény és a 2000. évi törvény más szakaszai vonatkoznak-e az egyesült királysági állampolgárokra, mivel nem azok képezik az eltérés tárgyát, nem azok képezik a panasz tárgyát, és azokat egyaránt alkalmazni kell a külföldi állampolgárokra. Ugyanakkor nem állítható, hogy az egyesült királysági állampolgároktól érkező fenyegetés – még ha mennyiségileg csekélyebb mértékű is – minőségileg eltérő lenne a külföldi állampolgároktól érkezőtől. Az is nyilvánvaló, hogy a 21. és 23. szakasz lehetővé teszi a minősített és fogva tartott személy számára, hogy elhagyja az Egyesült Királyságot és az őt befogadni hajlandó másik országba menjen, ahogyan azt két felperes tette, amikor Marokkóba, illetve Franciaországban távozott [...]. A távozás ilyen szabadsága teljes mértékben magyarázatra lel a bevándorlás ellenőrzése tekintetében: ha a brit hatóságok egy külföldi állampolgárt ki kívánnak toloncolni, de a Chahal-ügyben hozott ítélet miatt nem toloncolhatják ki A országba, akkor céljukat ugyanolyan jól szolgálja, ha a külföldi állampolgár önként távozik B országba. Annak lehetővé tétele azonban, hogy a nemzetközi terrorizmussal gyanúsított valamely személy elhagyja partjainkat és egy másik országba távozzon – talán éppen egy olyan közeli országba, mint Franciaország –, ott folytassa bűncselekményeinek megtervezését, aligha összeegyeztethető azzal a hiedelemmel, hogy képes súlyos sérelmet okozni ezen ország népének és érdekeinek. [...]

35. A felperesek érvelésének ötödik lépése csekély teret enged a részletek kifejtésének. Ésszerűnek tűnik ugyanakkor feltételezni, hogy a hatóságok nem pusztán figyelmen kívül hagyják a nemzetközi terrorizmussal gyanúsított azon személyeket, akik egyesült királysági állampolgárok. Amikor a SIAC [az ötödik felperest] óvadék fejében szabadon bocsátotta [...], ez (többek között) azzal a feltétellel történt, hogy elektronikus nyomkövetőt visel mindenkor; hogy folyamatosan lakásában tartózkodik; hogy naponta ötször, meghatározott időpontban telefonál egy biztonsági társaságnak; hogy megengedi a társaság számára, hogy lakásába megfigyelő berendezést telepítsenek; hogy a lakásába való belépést családjára, ügyvédjére, egészségügyi személyzetre és más jóváhagyott személyekre korlátozza; hogy más személlyel nem lép kapcsolatba; hogy lakásában nem rendelkezik számítógéppel, mobiltelefonnal vagy más elektronikus távközlési eszközzel; hogy felszámolja a lakásán jelenleg található telefonvonalat; és hogy egy, kizárólag a biztonsági társasággal való kapcsolattartásra szánt telefonvonalat szerel be. A felperesek szerint az ilyesfajta, szigorúan érvényesített feltételek ténylegesen megakadályoznák a terroristatevékenységet. Nehéz nem belátni, hogy miért ne lenne így.

36. A felperesek – azzal, hogy arányossági érvelésüknek hatodik lépéseként nyomatékositották a személyes szabadsághoz való jog alapvető jelentőségét – az angol jognak az 1215. évi Magna Charta 39. fejezetére visszanyúló, hosszú ideje fennálló, a szabad akaraton alapuló azon hagyományára tudtak alapozni, amely az 1628. évi jog kérvényében kimondott, ún. habeas corpus egykori jogorvoslatában érvényesült, amelyet az évszázadok során számos, mérföldkövet jelentő határozat mondott ki és amely egészen mostanáig megtalálható az anyagi és az eljárási jogban. [...]

43. A felpereseknek a végzéssel és a 23. szakasszal szembeni arányossági kifogása – véleményem szerint – az általuk előadott, valamint az emberi jogok európai biztosa és a Newton Bizottság által előadott indokok miatt is megalapozott. Az ügyész nem tudott meggyőző válasszal szolgálni.”

21. Ezen túlmenően, a többség megállapította, hogy a 2001. évi törvény megkülönböztető jellegű és összeegyeztethetetlen az Egyezmény 14. Cikkével, amely esetében nem alkalmaztak eltérést. A kérelmezők hasonló helyzetben voltak a nemzetközi terrorizmussal gyanúsított egyesült királysági állampolgárokkal, akikkel az volt a közös tulajdonságuk, hogy nem lehetett őket eltávolítani az Egyesült Királyságból, valamint hogy valamennyiüket a nemzetbiztonságra nézve fennálló fenyegetésnek tekintették. Mivel az őrizeti rendszer célja elsősorban az Egyesült Királyságnak a terroristatámadásoktól való megóvása – és nem a bevándorlásellenőrzés – volt, nem volt objektív oka annak, hogy a kérelmezőkkel szemben állampolgárságuk vagy bevándorlási jogállásuk alapján eltérő bánásmódot alkalmazzanak.

22. Noha a kérelmezők fellebbezése tartalmazott az Egyezmény 3. és 16. Cikkén alapuló panaszokat, a Lordok Háza nem tartotta szükségesnek e panaszok elbírálását, mivel megállapították, hogy az eltérés más okok miatt jogszerűtlen.

23. Az eltérésről szóló végzés tekintetében megsemmisítési végzést hozott, az emberi jogokról szóló törvény (lásd a lenti 94. pontot) 4. szakasza alapján pedig nyilatkozatot adott ki, amely szerint a 2001. évi törvény 23. szakasza összeegyeztethetetlen az Egyezmény 5. Cikkének 1. §-ával, amennyiben az aránytalan és lehetővé tette a nemzetközi terrorizmussal gyanúsított személyek megkülönböztető jellegű őrizetét.

C. A minősítési eljárás: az „alapítélet” és a fellebbezések

24. Mindeközben 2003 májusában megkezdődött a kérelmezőnek a minősítéssel szembeni egyéni fellebbezéseire vonatkozóan a SIAC által tartott tárgyalás, már azt követően, hogy a Fellebbviteli Bíróság ítéletet hozott az eltérési eljárásról, viszont még a Lordok Házának fenti ítélete előtt.

25. A SIAC-hoz benyújtott egyes fellebbezések tekintetében a miniszter „nyilvános nyilatkozatot” nyújtott be, amelyben összefoglalta az egyes kérelmezők minősítésére irányuló határozattal kapcsolatos tényeket,

valamint annyi bizonyítékot, amennyi – a miniszter meglátása szerint – a nemzetbiztonságra nézve felmerülő kockázat nélkül tehető közzé. A SIAC-hoz minden egyes ügyben egy további, a tényekre és bizonyítékokra vonatkozó „zárt” nyilatkozatot is benyújtottak.

26. 2003. október 29-én a SIAC „alapítéletet” hozott, amelyben számos, a minősítéssel szembeni valamennyi fellebbezésre vonatkozó általános érvényű megállapítást tett.

Az előzetes kérdéseket illetően többek között megállapította, hogy akkor is joghatósággal rendelkezik valamely minősítéssel szembeni fellebbezés elbírálására, ha a minősítéssel érintett személy távozott az Egyesült Királyságból, magát a minősítő bizonyítványt pedig visszavonták. Megállapította, hogy „némiképpen még a valószínűsíthető események mérlegén sem lehetett bizonyítékoknak” tekinteni az arra irányuló vizsgálatokat, hogy fennállnak-e az érintett személy „terrorista” mivoltának gyanúját, valamint az azon hiedelmet alátámasztó ésszerű okok, hogy egyesült királysági jelenléte a 2001. évi törvény 21. szakasza értelmében kockázatot jelent a nemzetbiztonságra nézve. Megállapította továbbá, hogy „ésszerű okokat lehetett olyan anyagokra alapozni, amelyek rendes bírósági tárgyalás keretében nem megengedhetők, mint amilyen a nem meghatározott forrásból érkező szóbeszéd mint bizonyíték”. A meghatározott bizonyítékoknak tulajdonítandó súlyról az együttesen szemlélt összes bizonyíték tükrében mérlegelés alapján döntöttek. Az esetlegesen kínzással szerzett bizonyítékot nem kellett automatikusan kizárni, a bíróságnak azonban figyelembe kellett vennie a bizonyítékok megszerzésének mikéntjére vonatkozó bizonyítékokat, azok súlyát és megbízhatóságát pedig ennek megfelelően kellett megítélnie.

A SIAC megállapította, hogy a 2001. évi törvény őrizettel kapcsolatos rendelkezéseit az eltérés feltételeinek tükrében kell értelmezni. A nemzet léteire nézve fennálló fenyegetés nem az Egyesült Királyságon belül végzett tevékenységekre korlátozódott, mivel a nemzet léte magában foglalja annak a diplomácia, a kultúra és az idegenforgalom területével kapcsolatos, külföldi tevékenységeit is. Ezen túlmenően, az Egyesült Királyság szövetségeseivel szemben elkövetett támadások is kialakíthattak veszélyt az Egyesült Királysággal szemben, a globális terroristafenyegetéssel szembesülő országok egymástól való kölcsönös függése miatt. Az eltérés a fenyegetést úgy határozta meg, hogy az az al-Kaidától és társaitól érkezik. Ezért mind a 2001. évi törvény 21. szakaszának mind a „nemzetbiztonsággal”, mind pedig a „nemzetközi terroristákkal” foglalkozó része tekintetében ésszerű okokkal kellett alátámasztani azt a gyanút, hogy a minősítéssel érintett személy – közvetve vagy közvetlenül az al-Kaidához kapcsolódó valamely csoport része volt. Még akkor is, ha a szóban forgó csoport a figyelmet leginkább a nemzeti küzdelemre fordította, ha menetrendjének egy részében támogatta az al-Kaidát, a magánszemély

pedig ennek ellenére támogatta a csoportot, akkor jogszerű következtetés, hogy támogatta és segítette az al-Kaidát.

A SIAC továbbá számos általános jellegű ténymegállapítást is tett a miniszter állítása szerint az al-Kaidához kötődő szervezetekre vonatkozóan. E ténymegállapítások alapjául mind „nyilvános”, mind pedig „zárt” anyagok szolgáltak. A SIAC ily módon megállapította, hogy az 1998-ban Algériában létrehozott GSPC (azaz az Elhívás és Harc Szalafista Csoportja) nemzetközi terroristaszervezet, amely az al-Kaidához kiképzésen és finanszírozások keresztül kötődik, míg az Armed Islamic Group (Fegyveres Iszlám Csoport; GIA) nem az. Az Egyptian Islamic Jihad (Egyiptomi Iszlám Dzsihad; EIJ) vagy az al-Kaida része volt vagy rendkívül szorosan kötődött ahhoz. A Chechen Arab Mujahaddin (Csecsen Arab Mudzsahaddin) nemzetközi terroristacsoport, amely a csecsen függetlenségért vívott küzdelmen túlmutató nyugatellenes programot követ és szorosan kötődik az al-Kaidához. A SIAC a nagyjából 1999-től az Egyesült Királyságban élő algériai, Abu Doha köré központosuló, főként algériai szélsőségesek csoportját is az eltérés hatálya alá tartozóként határozta meg. Állítólag Abu Doha vezető szerepet töltött be az afganisztáni kiképző táborokban és számos kapcsolattal rendelkezett az al-Kaidában, kapcsolata volt többek között a frankfurti sejttel, amelyet a 2000. decemberi strasbourgi karácsonyi vásáron való bombarobbantásra irányuló összeesküvéssel vádoltak. Abu Dohát 2001 februárjában – az Amerikai Egyesült Államoktól érkező kiadatási kérelem után – letartóztatták, a csoport azonban aktív maradt.

27. A kérelmezők fellebbezést nyújtottak be a SIAC azon határozata ellen, hogy az esetlegesen kínzással szerzett bizonyíték elfogadható. A fellebbezés alkalmazásában a felek egyetértettek abban, hogy a minősítés kifogásolására vonatkozóan a SIAC előtt folytatott eljárás az Egyezmény 5. Cikkének 4. §-a alá tartozik, ekként pedig annak során teljesülniük kell a tisztességes eljárás alapvető követelményei. Ennélfogva nem kellett határozni arról, hogy a 6. Cikk is alkalmazható-e, és a kérdést nyitva hagyták.

2004. augusztus 11-én a Fellebbviteli Bíróság a többség igenlő szavazása alapján helyben hagyta a SIAC határozatát ([2004] EWCA Civ 1123).

2005. december 8-án a Lordok Háza egyhangúlag kimondta, hogy a gyanúsítottól vagy tanútól kínzással megszerzett vallomás már régóta alapvetően megbízhatatlannak, tisztességtelennek, az emberiesség és a tisztesség általános normáit sértőnek, és azon elvekkkel összeegyeztethetetlennek minősül, amelyek alapján a bíróságoknak igazságot kell szolgáltatniuk. Következésképpen az ilyen bizonyítékot nem szabad jogszerűen megengedni egy, valamely egyesült királysági bíróság előtt folyamatban lévő féllel szemben, függetlenül attól, hogy hol, ki és kinek az utasítására alkalmazták a kínzást. Mivel a minősítést kifogásoló személy csak korlátozott hozzáféréssel rendelkezik a SIAC előtt zajló eljárás keretében vele szemben előterjesztett anyagokhoz, nem várható el

tőle több annál, hogy elfogadható okot hozzon fel arra, hogy az anyagot esetleg ily módon szerezték, ezután pedig a SIAC feladata megindítani a megfelelő vizsgálatokat. A Lordok Háza ezért helyt adott a kérelmezők fellebbezéseinek, és visszautalta az ügyeket a SIAC-hoz ismételt döntéshozatalra ([2005] UKHL 71).

28. A SIAC-nak az egyes kérelmezők ügyére vonatkozó megállapításait az alábbi 29–69. pont tartalmazza. A 2001. évi törvény 4. része alapján fogva tartott tizenhat magánszemély – köztük a tizenegy kérelmező – közül egynek a minősítő bizonyítványát törölt a SIAC.

D. A minősítési eljárás: az egyéni meghatározások

1. Az első kérelmező

29. Az első kérelmező egy jordániai palesztin menekülttáborban született hontalan, és 1997-ben az Egyesült Királyságban való tartózkodásra határozatlan ideig feljogosító engedélyt kapott. 2001. december 17-én az első kérelmezőt a miniszter a 2001. évi törvény 21. szakasza alapján nemzetközi terrorizmussal gyanúsított személynek minősítette. 2001. december 18-án ugyanezen az alapon kitoloncolási végzést hoztak.

30. Az első kérelmezőt 2001. december 19-én vették őrizetbe. Ezt követően a minősítés és a kitoloncolási végzés meghozatalára vonatkozó határozat ellen fellebbezett a SIAC-hoz. 2002. július 24-én átvitték a Broadmoor Secure Mental Hospital (broadmoori őrzött mentálhigiénés kórház).

31. Az első kérelmező és képviselői számára átadták a miniszter „nyilvános” anyagait, köztük egy olyan rendőrségi jelentést, amely azt tanúsította, hogy a nevében lévő négy bankszámlán keresztül óriási összegek mozogtak. A SIAC és az első kérelmező nevében eljáró különleges ügyvéd számára emellett „zárt” bizonyítékokat is átadtak. Az első kérelmező tolmács közreműködésével vallomást tett a SIAC előtt, egy tanút szólított megfelelő jellemének tanúsítására. Mentálhigiénés állapotára vonatkozóan négy orvosi jelentést is benyújtott. A SIAC 2003. október 29-i ítéletében a következőt jegyezte meg:

„Jelenleg tudomásunk van arról, hogy a felperessel szemben felhozott nyilvános anyagok felettébb általánosak, és hogy az ügy elsősorban jórészt alá nem támasztott állításoktól függ. A fő állítás az, hogy a felperes részt vett tőkeszerzésben és e tőkének az al-Kaidához kapcsolatokkal rendelkező terroristacsoportok részére történő elosztásában. Állítólag hamis dokumentumokat is szerzett és elősegítette dzsihádisták önkéntesek afganisztáni kiképző táborokba menetelét. Az állítások szerint szorosan együttműködik radikális szélsőségesekkel és Oszáma bin Ládennel társaival, mind az Egyesült Királyságban, mind a tengerentúlon. Saját bevallása szerint mindig is kizárólag jóléti projektekkel foglalkozott, különösen egy afganisztáni iskolára vonatkozó projekttel az ottani arabok gyermekei számára, valamint a kűtfűráshoz illetve az afganisztáni közösségek számára élelmiszer biztosításához hasonló

projektekkel. Gyűjtött pénzt csecsenföldi menekültek számára is. Az ún. szélsőségesekkel meglévő bármiféle kapcsolata ebben a kontextusban zajlott, neki pedig nem volt oka felételezni, hogy ezek terroristák vagy érdekli őket a terrorizmus.

Elismerjük azokat a valódi nehézségeket, amelyekkel a fellebbező szembesül fellebbezésének előterjesztése során. Megfelelően figyelembe vettük ezeket a nehézségeket és mentális problémáit. Tudomásul vesszük [ügyvédjének] azon aggályait, hogy a Security Service [biztonsági szolgálat] rendkívüli mértékben leegyszerűsítette azt a helyzetet, amely – állítása szerint – ugyancsak összetett és amelyben annak vélelmezése irányába hajló tendencia mutatkozik, hogy gyanúsítottnak kell lennie minden jámbor muzulmánnak, aki azt hiszi, hogy Afganisztánban a tálibok által folytatott életstílus az egyetlen követendő. Tudomásul vesszük azt is, hogy az alperes eredetileg azt állította, hogy a fellebbezési eljárásban ellenérdekű fél eredetileg azt állította, hogy a fellebbező tőkegyűjtési tevékenységei a terrorizmus segítésének célját szolgálták, és csak akkor fogadta el, hogy legalább némi pénzt jogszerű karitatív célokból gyűjtöttek, amikor a fellebbező e jogszerű karitatív célok fennállását alátámasztó bizonyítékokat terjesztett elő. Amennyiben a megnevezett magánszemélyekkel fennálló kapcsolatokra támaszkodnak, szem előtt tartjuk, hogy ezek némelyike – akik állítólag terrorizmusban vesznek részt – folyamatban lévő fellebbezésekben érintettek [...], és hogy más személyekkel szembeni állításokat nem vizsgálták meg közelebbről, de nem is tudták megmagyarázni az állítólagos kapcsolatokat sem.

[...]

[Az első kérelmező ügyvédje] elismerte – mivel el kellett ismernie – a kérelmező 1990-es évekbeli utazásaival kapcsolatos bizonyítékának megbízhatatlanságát, de kérte, hogy azt mentális állapota miatt ne rójuk fel vele szemben. Nem értünk egyet azzal, hogy ezt megtehetnénk. A hazugságok szándékos kísérletet képeztek arra, hogy megcáfolja azt az állítást, hogy Afganisztánban mudzsahid volt, mivel azt mondta, hogy három évet töltött jordániai börtönben. A rendőrség eltúlozta a bankszámláján keresztül mozgó összeget. Ezt el is fogadjuk, de akkor is jelentős összeg ment azokon keresztül. A [kérelmező ügyvédje] pedig előadta, hogy az állítások szerint hamis dokumentumokat mások, és nem maga számára szerezte. Ily módon hamis iraki útlevele nem volt releváns. Bizonyítja azonban azt, hogy képes hamis útlevelet szerezni. A [kérelmező ügyvédje] vitatta a fellebbezővel szemben felhozott hírszerzési információk megbízhatóságát, mivel csak későn ismerték el, hogy tényleges karitatív munkákban vett részt, és hogy a számláján keresztülhaladó és általa gyűjtött pénz egy része ilyen célt szolgált. Elismerjük annak veszélyét, hogy a gyanúsként kezelt személy minden tevékenysége önmagában is gyanúnak tekinthető, és elképzelhető, hogy nem minden tényezőt mérlegelnek tisztességesen annak tisztázása céljából, hogy azok alátámasztják-e a gyanút. Mi valamennyi információt – különösen a nem nyilvános információkat – e veszélyt szem előtt tartva vizsgáltunk meg.

A fentebb kimondottaknak megfelelően, a nyilvános bizonyíték önmagában nem indokolja e fellebbezés elutasítását és azt sem, hogy miért szimpatizálunk [az első kérelmező ügyvédjének] azon aggályaival, hogy neki volt a legnehezebb dolga. Nem volt ránk hatással a fellebbező tanúként, még mentális állapotára és munkáját övező nehézségeire figyelemmel sem. Gyakran köntörfalazott, és fogalmazott homályosan, és kétségkívül hazudott az 1990-es évekbeli utazásaival kapcsolatban. A bankszámlaszámán rögzített ügyletek némelyikével kapcsolatos magyarázatait nehezen követtük, illetve fogadtuk el. Azt kell mondanunk, hogy nem véljük úgy, hogy a fellebbezési eljárásban az ellenérdekű fél ügyét jelentős mértékben elősegíti

az, ami a fellebbező algériai vagy csecsenföldi közreműködésével kapcsolatban elhangzott; az ügy alapvetően a fellebbező Afganisztánnal és az al-Kaidával köztudottan kapcsolatokkal rendelkező terroristákkal folytatott ügyleteivel kapcsolatos bizonyítékokon múlik.

Egyértelmű, hogy a fellebbező igen sikeres adománygyűjtő volt, és – ami még fontosabb – hogy a pénzt el tudta juttatni Afganisztánba. Problémái ellenére képes volt hatékony szolgáltatást nyújtani és ezzel meg is bízták. Nem kielégítőek azok a magyarázatai, hogy kik voltak azok a jól ismert terroristák, akiknek gyermekei az iskolában voltak, mint ahogyan a jelentősebb kifizetések közül a bankszámláján megjelenő néhány kifizetésre vonatkozó magyarázatai sem azok. Nem volt egyértelmű olyan kérdésekben, amelyekben – tekintettel a vele szemben felhozott állításokra – elvárható lett volna, hogy némi részlettel szolgál.

[...]

Minden bizonyítékot kritikusan vizsgáltunk. A nem nyilvános anyagok megerősítik azon véleményünket, hogy az ebben az ügyben alkalmazott minősítés helytálló. Ésszerűen hihető az, hogy a fellebbező egyesült királysági jelenléte kockázatot jelent a nemzetbiztonságra nézve, és ésszerűen gyanítható, hogy a fellebbező a 2001. évi törvény 21. szakasza értelmében vett terrorista. A fellebbezést ennek megfelelően elutasítjuk.”

32. A 2001. évi törvény értelmében az első kérelmező ügyét a SIAC hat hónappal később felülvizsgálta. 2004. július 2-i ítéletében a SIAC a következőket állapította meg:

„A naprakésszé tett nyilvános általános anyagok [...] továbbra is azt bizonyítják, hogy az Egyesült Királyság irányába közvetlen terroristafenyegetés áll fenn – az al-Kaidához különféle módokon kapcsolódó – észak-afrikai iszlám szélsőségeket tömörítő csoport vagy csoportok részéről.

Noha ismerősei közül néhányat őrizetbe vettek, a különböző csoportokban kiemelkedő pozíciót betöltő szélsőségesek körét az jellemezte, hogy nem lenne nehéz számára az Egyesült Királyságban a szélsőséges iszlám tervek követésében e szélsőségesek részére a logisztikai támogatással kapcsolatban meglévő jelentős szakértelmét biztosítani, és ezt továbbra is akarja és meg is tudja tenni. A minősítő bizonyítványt ennek megfelelően fenntartják.”

33. A SIAC az ügyet 2004. december 15-én ismét felülvizsgálta, és újból megállapította, hogy a minősítő bizonyítványt hatályában fenn kell tartani.

2. A második kérelmező

34. A második kérelmező 1963. február 28-án született marokkói állampolgár. 1985-ben látogatóként lépett be az Egyesült Királyságba, és diákként való tartózkodásra jogosító engedélyt kapott. 1988. június 21-én egy brit állampolgárral kötött házassága alapján határozatlan időre szóló tartózkodási engedélyt kapott, amely házasság később felbomlott. 1990-ben, majd később 1997-ben honosítás iránti kérelmet nyújtott be, e kérelmekről azonban nem született határozat. 2000-ben egy másik brit állampolgárral házasodott össze, akitől gyermeke is született.

35. 2001. december 17-én a második kérelmezőt a 2001. évi törvény 21. szakasza alapján a miniszter nemzetközi terrorizmussal gyanúsított személynek minősítette. A kitoloncolási végzést ugyanaznap meghozták. A második kérelmezőt 2001. december 19-én őrizetbe vették. A minősítéssel és a kitoloncolási végzéssel szemben fellebbezést nyújtott be, ennek ellenére úgy döntött, hogy 2001. december 22-én az Egyesült Királyságból Marokkóba távozik. A későbbiekben Marokkóból nyújtotta be fellebbezéseit.

36. A második kérelmezővel szembeni „nyilvános” ügyet a SIAC 2003. október 29-i ítéletében a következőképpen foglalta össze:

„(1) kapcsolatai vannak mind a GIA-val, mind a GSPC-vel [algériai terroristacsoportok: lásd a fenti 26. pontot], és közeli társa az al-Kaidával és/vagy Bin Ladennel kapcsolatokkal rendelkező számos iszlám szélsőségesnek is.

(2) fejlett technológiát képviselő berendezések (köztük távközlési berendezések) GSPC és/vagy az Ibn Khattab vezette, csecsenföldi iszlám szélsőségesek számára történő beszerzése révén nemzetközi terroristacselekmények előkészítésében és/vagy az arra való felbujtásban vett részt, valamint ruhákat is szerzett az utóbbi csoport számára.

(3) a GIA, a GSPC és a csecsenföldi Ibn Khattab szekció egy vagy több csoportját támogatta azzal, hogy részt vett a szélsőségesek finanszírozásának elősegítését célzó csalásban, valamint a dzsihádot támogató propagandavideókat tárolt és kezelt.

A miniszter nyilvános érvelése kiterjed mindezen állításokra, emellett jelzi legalább egy álnév használatát és azt, hogy tendenciózusan szövetkezik a köztudottan vagy állítólag terrorizmusban közreműködő személyekkel [öt ilyen személyt határoztak meg]. A [miniszter ügyvédje] mindezen személyeket »ismert algériai szélsőségesekként« írtá le.

A [miniszter] B tanúja megerősítette [a második kérelmezőre] irányuló azon állítást, hogy ő valamely hálózat tagja, ahelyett hogy a GSPC-hez vagy a GIA-hoz hasonló valamely meghatározott tagja lenne”.

A SIAC azzal folytatta, hogy kifejtette a kérelmezővel kapcsolatos ténymegállapításait:

„A többi fellebbezőhöz hasonlóan [a második kérelmezőt] sem egyedi bűncselekmények sorozatával vádolják ebben az eljárásban. A kérdés itt az, hogy – figyelemmel a bizonyítékok összességére – ésszerűen gyanúsítható-e azzal, hogy nemzetközi terrorista (amint őt meg is határozták). Márpedig az előttünk fekvő anyagokat tekintve azokat halmazatként kell kezelni. Előfordulhat, hogy a kizárólag a csalással, vagy a ruhákkal, vagy a csak a videókkal, illetve a szövetségekkel kapcsolatos anyagok, önmagukban nem bizonyítanak, hogy valaki bármiféle módon terrorizmusban vagy annak támogatásában vesz részt. A helyzetet viszont úgy kell értékelnünk, hogy különböző tényezők egyesülnek egyazon személyben. E tényezők pedig a következők: először is, a csalásban való részvétele, amiről tudnia kellett, de amivel kapcsolatban megkísérel magyarázatot nem adni, és láthatóan azon az alapon próbálja kimenteni magát, hogy nem tudja, a miniszter pontosan melyik cselekményre is gondol. Másodszor tudatosság-felkeltésben (ekként pedig adománygyűjtésben) működött közre a csecsenföldi küzdelemmel kapcsolatban, és mindezt különösen

iszlám (semmint pusztán humanitárius) összefüggésben tette, olyan filmeket használt és terjesztett, amelyeket – a rendelkezésünkre álló bizonyíték szerint – a leginkább szélsőséges közösségekben lehet megtalálni. Általános keretek között foglalkoztunk a Csecsen Arab Mudzsahaddinnel és támogatásának jelentőségével, amely támogatást – meggyőződésünk szerint – tágabb értelemben vett dzsihádistá programjának teljes ismeretében biztosítják. [...] [A fellebbező] mindezt Abu Doha közeli kapcsolataként tette. Az Abu Doháról rendelkezésünkre álló információk alapján – amely információkat illetően, a fentebb kimondottaknak megfelelően, nincsenek kétségeink – teljes mértékben valószínűtlennek tartjuk [a második kérelmező] azon állítását, hogy Abu Doha semmi jogelleneset nem csinált (azt kivéve, hogy tevékenységeit titkolta az oroszok elől). [...] számos más, terrorizmusban közreműködő magánszeméllyel is kapcsolatban volt. Ezeket nagyrészt a nyilvános dosszié név szerint említi, saját nyilatkozatában viszont nem szerepelnek. [...]

Ez az az öt jellemző, amelyek [a második kérelmező] személyében egyesülnek. Nem kétséges, hogy a miniszter ügyét azzal is alátámaszthatta volna, ha ezek különböző kombinációit egy személyben egyesíti. Mind az öttel azonban az ügyet egyértelműnek tekintjük. Teljes meggyőződésünk, hogy a miniszter ésszerűen gyanítja, hogy [a második kérelmező] támogatja vagy segíti a GIA-t, a GSPC-t, és az Abu Doha köré szerveződő lazább csoportosulást, és ésszerű az a vélelme is, hogy mindaddig, amíg [a második kérelmező] az Egyesült Királyságban tartózkodik, itteni jelenléte kockázatot jelent a nemzetbiztonságra nézve.”

3. A harmadik kérelmező

37. A harmadik kérelmező tunéziai állampolgár, 1963-ban született, és nagyjából 1994 óta él az Egyesült Királyságban. A miniszter 2001. december 18-án minősítette, és másnap vették őrizetbe.

38. A harmadik kérelmezőnek a minősítéssel szembeni fellebbezését elutasító 2003. október 29-i ítéletében a SIAC a következőt jegyezte meg:

„A fellebbezővel kapcsolatos állítás – a nyilvános anyagokban felvázoltaknak megfelelően – az, hogy ő a Tunisia Fighting Groupként (Tunéziai Harcos Csoport; TFG) ismert szélsőséges iszlám csoport kulcsfontosságú tagja. Állítólag ezt a csoportot 2000-ben hozták létre, és a (francia neve miatt FIT-ként ismert) Tunéziai Iszlám Frontban gyökeredzik. Végző célja állítólag az, hogy Tunéziában iszlám államot hozzon létre. Más állítások szerint a fellebbező rendszeres kapcsolatban állt számos ismert szélsőséges emberrel, köztük néhány olyanal, akik terroristatevékenységekben vettek részt vagy azt tervezték. Állítólag mind a FIT-nek, mind a TFG-nek kapcsolatai vannak az al-Kaidával.

A fellebbezővel szembeni nyilvános anyagok egyáltalán nem megalapozottak. A vele szemben felhozott bizonyítékok jórészt a zárt anyagokban találhatók. Mindez azt jelentette, hogy az ügy során valóban hátrányos helyzetben volt, mert nincs tudomása mindazokról, akikkel állítólag kapcsolatban állt.

[...]

Nyilatkozatában a fellebbező azt mondja, hogy sosem hallott a TFG-ről, nemhogy tagja lenne annak. [...] Nincs kétségünk afelől, hogy a TFG létezik [...] [és] afelől sem, hogy kapcsolatai vannak az al-Kaidával. Zárt ítéletben kell kifejtenuk az ennek megállapításának alapjául szolgáló indokainkat.

1998. májusban a fellebbezőt és kb. tíz másik személyt a terrorizmus megelőzéséről szóló törvény alapján kiállított parancsoknak megfelelően a Special Branch [speciális osztály] és a Security Service közös műveletében letartóztattak. A fellebbezőt vádemelés nélkül szabadon bocsátották, és megfelelő időn belül 18 500 GBP-t kapott kártérítésként a rosszhiszemű letartóztatásért. A letartóztatások a franciaországi Világkupára irányuló összeesküvésben való közreműködésre vonatkozó állításokhoz kapcsolódtak. Nyilvánvalóan figyelembe vesszük, hogy nincs olyan megengedhető bizonyíték, amely azt támasztaná alá, hogy a fellebbező részt vett az állítólagos összeesküvésben, de fellebbezésére nem ez a válasz, és nem is lehet ez a válasz. Minden anyagot mérlegelnünk kell, hogy meglássuk, ésszerű indokok támasztják-e alá a 2001. évi törvény 21. szakaszának a) vagy b) pontjában említett hiedelmet vagy gyanút.

[...]

Bizonyosak vagyunk abban, hogy a fellebbező a TFG tagja, amely maga is a 2001. évi törvény hatálya alá tartozó nemzetközi terroristaszervezet, és hogy kapcsolatai vannak egy nemzetközi terroristacsoporttal. Elismerjük, hogy az ebben való bizonyosságunkat alátámasztó nyilvános okok elenyészőek. Ez amiatt van, mert elsősorban zártak azok az anyagok, amelyek alapján ezt a következtetést levontuk. Körültekintően és abban az összefüggésben vizsgáltuk meg ezt, hogy tudtuk, a fellebbező tagad a terrorizmusban való bármiféle közreműködést, illetve azt, hogy bármiféle tudatos támogatást vagy segítséget nyújtott volna terroristáknak. Ezért gondoskodtunk arról, hogy csak olyan anyagokra támaszkodjunk, amelyekre – megítélésünk szerint – nem lehet ártatlan magyarázattal szolgálni.”

39. A SIAC hasonló következtetésekre jutott 2004. július 2-án és december 15-én az ügy időszakos felülvizsgálatainak alkalmával.

4. A negyedik kérelmező

40. A negyedik kérelmező Algériában született 1971-ben, és először 1994-ben lépett az Egyesült Királyságba. 1997 májusában letartóztatták és számos bűncselekménnyel megvádolták, többek között azzal, hogy szövetkezett arra, hogy Algériába állítólag terrorizmus céljára szánt anyagokat exportáljon. Állítólag tagja volt a GIA-nak. A kérelmezővel szemben indult eljárást 2000 márciusában megszüntették, amikor is az egyik legfontosabb tanú, a Security Service egyik ügynöke – akinek arról kellett volna tanúvallomást tennie, hogy a polgári személyeknek meg kell magukat védeniük az állítólagosan az algériai kormány által elkövetett atrocitásokkal szemben – úgy döntött, hogy számára túl veszélyes, ha tanúskodik.

41. 1998-ban a negyedik kérelmező egy francia állampolgárral kötött házasságot. 2001 májusában kapott francia állampolgárságot, bár erről nem tájékoztatta az egyesült királysági hatóságokat. A miniszter 2001. december 17-én minősítette a 2001. évi törvény 21. szakasza alapján, és 2001. december 19-én vették őrizetbe. 2002. március 13-án Franciaországba távozott, ahol érkezésekor a biztonsági tisztviselők meghallgatták, majd pedig szabadon bocsátották. Mióta elment az Egyesült Királyságból, a vele

szemben kiadott minősítő bizonyítványt 2002. március 22-ig visszamenő hatállyal visszavonták.

42. 2003. október 29-i ítéletében a SIAC megállapította, hogy a visszamenőleges hatályú visszavonás azt jelentette, hogy a negyedik kérelmezőt a fellebbezés benyújtásakor nem lehetett minősített személynek tekinteni és hogy ennél fogva nem volt jogosult fellebbezést benyújtani. Ennek ellenére a fellebbezés elbírálása mellett döntött azon az alapon, hogy esetleg ez a következtetés nem helytálló. Mivel a miniszter a minősítő bizonyítvány kiadásakor ésszerűen nem tudhatta, hogy a kérelmező francia állampolgár, és hogy biztonsággal ki lehet utasítani Franciaországba, nem állítható ezen az alapon, hogy minősítő bizonyítványt nem kellett volna kiállítani. A SIAC ezért a vele szemben felhozott bizonyítékok értékelésével folytatta:

„Döntésünk során nemcsak a nyilvános, hanem a zárt anyagokat is meg kell vizsgálnunk. Úgy tűnik, hogy a fellebbező gyanította, hogy a releváns időszak nagy részében megfigyelés alatt áll.

Tudatában vagyunk annak, hogy igencsak óvatosságnak kell lennünk, hogy ne vélemezzünk bűnösséget a szövetségből. A barátságnál vagy a jó viszonynál többnek kell fennállnia azokkal, akikről úgy hiszik, hogy nemzetközi terrorizmusban működnek közre, hogy az igazolja azt az ésszerű gyanút, hogy maga a fellebbező is részt vesz azokban a tevékenységekben, vagy legalább is tudatosan támogatja vagy elősegíti azokat. Figyelemmel vagyunk [üggyvédjének] azon aggályaira, hogy ami itt történt, az a vád felélesztésére tett kísérlet anélkül, hogy az azóta folytatott tevékenységeiből bármi is alátámaszthatná ezt. Az őrizetet utolsó intézkedésnek kell tekinteni, ekként pedig nem lehet pusztán a szövetség alapján igazolni, mindenesetre a szövetséges személyek bűnösségét soha nem állapították meg. [...]

Mindazonáltal, megfelelően figyelembe vehető kérdés az al-Kaidával való kapcsolatokkal rendelkező, a nemzetközi terrorizmusban való közreműködéssel gyanúsítottakkal fenntartott szövetség – azon ésszerű gyanú tükrében, hogy a GIA javára maga a fellebbező tevékenyen részt vett a terroristatevékenységekben. A GSPC-nek – amely kivált a GIA-ból – kapcsolatai vannak az al-Kaidával, és a fellebbező továbbra is azokkal tartott fenn szövetséget, akik nem a GIA-hoz, hanem a GSPC-hez tartoztak. Meggyőződünk továbbá arról, hogy nemcsak hogy a fellebbező tevékenyen részt vett kezdetben a GIA-ban, majd pedig a GSPC-ben, hanem ráadásul arról is, hogy hamis dokumentációt szerzett tagjaik és a csecsenföldi Mudzsahiddin számára, a nyilvános nyilatkozatban állítottaknak megfelelően. Elismerjük ugyanakkor, hogy 2000-ben és 2001-ben végzett tevékenységei igazolják azon kifejezés alkalmazását, hogy kerülte a feltűnést, ezt az észrevételt mind a nyilvános, mind a zárt anyagok figyelembevételével tesszük. Ennek ellenére a feltűnés kerülése nem jelenti azt, hogy nem kell megfelelően a 21. szakasz szerinti nemzetközi terroristának tekinteni. Korábbi tettei és azon tény tükrében kell értékelni, hogy mit tehet majd, hogy korábban hajlandóságot és képességet mutatott arra, hogy segítséget és támogatást nyújtson, és felettébb releváns az, hogy továbbra is fenntartja szövetségeit és bizonyos segítséget biztosít (pl. kisteherautójának használata).

A fellebbező ügyének ezen aspektusát egyáltalán nem találtuk könnyűnek. [Üggyvédjének] ugyancsak meggyőzően elének tárt érveit megfelelő súllyal vettük figyelembe, végül azonban arra az álláspontra jutottunk, hogy a bizonyítékok

összességére figyelemmel nem volt helytelen a minősítő bizonyítvány kibocsátására irányuló döntés. Ennek megfelelően nem adunk helyt a tényállásra vonatkozó fellebbezésnek.”

5. Az ötödik kérelmező

43. Az ötödik kérelmező Algériában született 1969-ben. A SIAC előtti nyilatkozatban azt állította, hogy gyermekkorában paralízisben betegedett meg, aminek következtében jobb lába állandóan gyenge és lebénult. Az algériai kormány 1991-ben letartóztatta és megkínozta, aminek következtében Algériából Szaúd-Arábiába ment. 1992-ben Pakisztánba költözött, és számos alkalommal utazott Afganisztánba. 1995 augusztusában lépett az Egyesült Királyság területére, és menedékjogot kért, ezen igény keretében pedig azt állította, hogy lábát 1994-ben Afganisztánban sebesítette meg egy lövedék. Menedékjog iránti kérelmét elutasították, az elutasító határozattal szembeni fellebbezését 1999 decemberében elutasították. A kérelmező egy francia állampolgárral kötött házasságot, akitől gyermeke született.

44. A miniszter 2001. december 17-én minősítette a 2001. évi törvény 21. szakasza alapján, és 2001. december 19-én vették őrizetbe. A SIAC az ötödik kérelmezőnek a minősítéssel szembeni fellebbezését elutasító 2003. október 29-i ítéletében a következő észrevételt tette:

„A minősítés igazolására előterjesztett nyilvános nyilatkozatok nem utalnak jelentős mennyiségű forrásanyagra, ekként pedig főleg állításokat tartalmaznak. A többi ilyen jellegű fellebbezéshez hasonlóan a bizonyítékok nagy részét ez esetben is zárt anyagok tartalmazzák, és így – mint ahogyan azt jól tudjuk – a fellebbezők hátrányos helyzetben voltak, amennyiben nem tudtak foglalkozni azzal, hogy mit lehet velük szemben bizonyítékként felhozni. A különleges ügyvédek kifogást tudtak emelni bizonyos kérdésekkel szemben, olykor ráadásul sikeresen. Ez volt a helyzet a dorseti táborral kapcsolatban, ahol a Security Service érdeklődésére számot tartó sok ember – köztük a fellebbező – is jelen volt. [...]

A fellebbezővel szemben azt hozzák fel, hogy a GIA és – amióta kivált a GIA-ból – a GSPC tagja volt. Számos vezető szélsőséggel tart fenn kapcsolatot, köztük néhány olyan emberrel, akik a GSPC-nek is tagjai vagy azzal is kapcsolatban állnak, valamint hogy tevékeny támogatást biztosított hamis okmányokkal való ellátás formájában és azzal, hogy elősegítette fiatal muzulmánoknak az Egyesült Királyságból Afganisztánba való utazását, hogy ott a dzsihádra képezzék őket. Úgy tekintik, hogy fontos szerepet játszott a GSPC és más iszlám szélsőségesek nevében az Egyesült Királyságban és azon kívül végzett tevékenységek támogatásában. A fellebbező mindezt tagadja, és vallomásaiban ártatlan magyarázatokkal szolgál a vele szemben felhozott állítólagos szövetségekre. Valóban barátkozott másokkal, különösen algériaiakkal az Egyesült Királyságban, és – ami [a negyedik kérelmezőt] illeti – a családok jóban voltak, mert minden egyébtől eltekintve, feleségeik franciák voltak. A [nyolcadik kérelmező] mecsetjébe járt. Jó pap volt, a fellebbező pedig azt állítja, hogy mindig figyelt, de sosem vett részt semmiben. Valójában kizárólag a csecsen jóvátételen keresztül ismerte [a nyolcadik kérelmezőt] és sok száz más, segítségben részesülő muzulmán, és soha nem beszélt vele telefonon. A mecsetben tartott pénteki

imaalkalmakkor olykor felkereste [a nyolcadik kérelmezőt], ha iránymutatást kívánt kapni néhány társadalmi problémára vonatkozóan.”

A SIAC olyan „nyilvános” megfigyelési jelentésekre hivatkozott, amelyek azt bizonyították, hogy a kérelmező kapcsolatban állt a GIA és a GSPC más állítólagos tagjaival, többek között a dorseti táborban 1999 júliusában. Más „nyilvános” bizonyítékok arra utaltak, hogy „nem volt segítőkész” és hogy „összességében nem adott őszinte” válaszokat a Security Service tisztviselői által 2001 júliusában és szeptemberében tartott kihallgatáson. A SIAC az alábbival folytatta:

„Több olyan cikkre is hivatkoznak, amelyeket letartóztatásakor találtak a házában. Ezek között szerepel a Bin Laden által kiadott fatva másolata. A fellebbező állítása szerint azt sosem látta, és nem tud magyarázatot adni annak jelenlétére. A GSPC közleményét – állítása szerint – valószínűleg a mecsetben osztogatták. Számítógépe merevlemezének elemzése azt bizonyította, hogy meglátogatott egy, az Egyesült Államokbeli hadászati technológiával foglalkozó internetes oldalt. Ez nem olyasvalami volt, amely esetleg releváns lehetett volna a fellebbező tanulmányaihoz. A vállról indítható rakéta kézzel megrajzolt ábráját pedig még nem látta ezelőtt. Úgy véli, hogy talán egy olyan, az iszlámról szóló könyvben lehetett, amelyet használtan vett a mecsetben.

Tudomásul vesszük, hogy tagadja a vádakat, de valamennyi bizonyítékot értékelünk kell. Ahogyan az ebből az ítéletből egyértelművé fog válni, ésszerű kételyeink állnak fenn a fellebbező bizonyos állításait illetően. A zárt anyagok azonban megerősítik azt az álláspontunkat, hogy valóban ésszerűen gyanítható, hogy a fellebbező a 21. szakasz szerinti nemzetközi terrorista, továbbá ésszerűen hihető, hogy egyesült királysági jelenléte veszélyt jelent a nemzetbiztonságra nézve. Nincs kétségünk afelől, hogy részt vett hamis okmányok előállításában, elősegítette fiatal muzulmánoknak a dzsihádra való kiképzés céljából Afganisztánba való utazását, és hogy az al-Kaidával kapcsolatokkal rendelkező terroristákat segítette. Meggyőződünk arról is, hogy tevékenyen segítette a GSPC-t. Habozás nélkül utasítjuk el ezt a fellebbezést.”

45. 2004. április 22-én az ötödik kérelmezőt egészségügyi okok miatt óvadék ellenében, szigorú feltételek mellett szabadon bocsátották a börtönből, ami további ellenőrzésekkel párosuló házi őrizetet jelentett. 2004. július 2-i felülvizsgálati ítéletében a SIAC megállapította:

„[...] az óvadék megállapításakor a [SIAC] nem vizsgálta felül az azon meggyőződését alátámasztó indokok meggyőző erejével kapcsolatos álláspontját, hogy ő nemzetközi terrorista és fenyegetést jelent a nemzetbiztonságra. A fenyegetés – súlyos mentális betegségére tekintettel – az ő ügyében kezelhető arányosan. Ez azonban nem indokolja a minősítő bizonyítvány visszavonását. Felmerülhetnek olyan körülmények, amelyek között megsérti szabadon bocsátásának feltételeit, illetve lehetnek más olyan okok is, amelyek miatt azt vissza kellett vonni. A minősítő bizonyítvány hatályának fenntartása attól függ, hogy a törvény és az eltérés feltételei továbbra is fennállnak-e.

Számos kapcsolata továbbra is nagy mértékben fennmaradt, többek között olyanokkal, akiket a terroristacselekmények tervezésében aktívan részt vevő személyeknek tekintenek. Semmi nem utal arra, hogy mentális betegsége mérsékelte volna a szélsőséges iszlám ügy iránti elkötelezettségét; megvan a tapasztalata és a

képessége arra, hogy még egyszer szélsőséges tevékenységben vegyen részt. A vele szemben az óvadékkal kapcsolatban kiszabott korlátozások létfontosságúak; ezeket minősítésének és az az elleni fellebbezés SIAC általi elutasításának megfelelően szabták ki. A minősítő bizonyítványt helyénvaló fenntartani.”

46. 2004. december 15-én a SIAC ismét felülvizsgálta az ügyet, és úgy határozott, hogy a minősítő bizonyítványt hatályában fenn kell tartani.

6. A hatodik kérelmező

47. A hatodik kérelmező Algériában született 1967-ben, és 1989 óta tartózkodik az Egyesült Királyságban. A miniszter 2001. december 17-én adta ki a rá vonatkozó minősítő bizonyítványt, és 2001. december 19-én vették őrizetbe.

48. 2003. október 29-i ítéletében a SIAC a következő észrevételeket tette:

„Noha határozatunkat egyaránt a nyilvános és a zárt anyagok alapján kell meghoznunk, fontos jelezni [a hatodik kérelmezővel] szemben a miniszter által a nyilvános anyagokban meghatározott vádat, mivel [a hatodik kérelmező] úgy tudja, hogy esetében ennek kell teljesülnie. Nyilatkozata, valamint a többi bizonyíték és a nevében előterjesztett érvek vizsgálata során mindenkor szem előtt kell tartanunk, hogy nem ismeri a miniszter zárt anyagait, ugyanakkor hogy – a nyilvános állítások miatt – nem légüres térben mozog; a fellebbező saját állítását pedig ellenőrizhetjük annak tükrében, ahogyan ezeket az állításokat kezeli.

A miniszter [hatodik kérelmezővel] szembeni állításai a következők:

(1) a GSPC-vel kapcsolatban áll és/vagy annak tagja, és korábban közreműködött a GIA-ban;

(2) az általa elkövetett, az Egyesült Királyságban a GSPC számára fő bevételi forrást képező hitelkártyacsalás révén támogatta és segítette a GSPC-t (és korábban a GIA-t);

(3) [a hatodik kérelmező] nagyjából 2000 augusztusától jelentős szerepet vállalt abban, hogy a GSPC számára távközlési eszközöket szerezzen, továbbá műholdas telefonkészülékek beszerzésével és e telefonokon tartásidő elhelyezésével logisztikai támogatást biztosított;

(4) távközlési berendezéseknek és más berendezéseknek a Csecsenföldön harcoló Mujahedin – azaz a 2002-ig Ibn Khattab parancsnoksága alatt működő szakadár szervezet – számára történő beszerzésében is jelentős szerepet játszott.”

A SIAC ezután felülvizsgálta az arra vonatkozóan elé terjesztett nyilvános bizonyítékokat, hogy Abu Doha – a hatodik és a hetedik kérelmező segítségével – 229 265 GBP értékben számos műholdas telefonkészüléket vásárolt, valamint a hatodik és hetedik kérelmező közötti kapcsolat jellegére és léptékére vonatkozó nyilvános bizonyítékokat. A következőket állapította meg:

„Az általunk meghatározott körülmények között úgy tűnik, hogy a miniszter ugyancsak alapos okkal gyaníthatta, hogy [a hatodik kérelmező] beszerzési tevékenységei a Csecsenföldön harcoló, szélsőséges arab iszlámista szakadár csoport támogatására irányultak. Ez a támogatás [a hatodik kérelmezőnek] a GSPC-hez fűződő kapcsolataiból, valamint az általa a részükre biztosított segítségnyújtásból ered. Hangsúlyozzuk – a többi fellebbezéshez hasonlóan –, hogy mindezen tényező összességében szemlélve az, ami meggyőző, amely tényezők egymást erősítik, ahelyett hogy meggyengítenének más érveket, és amelyek hátteret és kontextust biztosítanak a tevékenységek tekintetében; nem volna helytálló egyetlen tényezőt kiragadni, ekként csökkenteni annak jelentőségét, és emiatt nem átlátni az összképet. Az alapítélet alátámasztja ezeket a következtetéseket. Ezek a tevékenységek alapvetően az eltérés hatálya alá tartoznak. [A hatodik kérelmező] pusztán valószínűtlen tagadásokat mondott, és nem szolgáltat hihető, alternatív magyarázatokkal. Mindez elegendő fellebbezésének elbírálásához, anélkül hogy a miniszter többi állítására hivatkozni kellene, amelyeket – amint azt a nyilvános nyilatkozatban és a [SIAC] előtti nyilvános bizonyítékokban elismerteknek megfelelően – kizárólag a zárt anyagok vizsgálatával lehet megfelelően helyben hagyni.”

49. A SIAC az ügyet 2004. július 2-án és 2005. február 28-án vizsgálta felül, és mindkét alkalommal úgy határozott, hogy még mindig indokolt a minősítő bizonyítvány hatályának fenntartása.

7. A hetedik kérelmező

50. A hetedik kérelmező Algériában született 1971-ben, és szemlátomást hamis francia személyazonossági okmányokat használva lépett be az Egyesült Királyságba 1994-ben vagy az előtt. 2001. december 7-én számos közlekedési szabálysértés miatt elítélték, és négy hónap szabadságvesztésre ítélték. A miniszter 2002. február 5-én minősítette, és a minősítő bizonyítványnak megfelelően őrizetbe vették, amint szabadságvesztés büntetése 2002. február 9-én lejárt.

51. 2003. október 29-i ítéletében a SIAC megállapította, hogy a hetedik kérelmezővel szembeni állítások a következők: 1997 vagy 1998 óta a GSPC tagja, azt megelőzően a GIA tagja; a GSPC Egyesült Királyságban tartózkodó vezető tagjaival fenntartott kapcsolatai azt bizonyítják, hogy szervezetüknek bizalmat élvező tagja volt; valamint hogy közreműködött Abu Dohával és a hatodik kérelmezővel abban, hogy távközlési berendezéseket vásároljanak azzal a céllal, hogy azokat szélsőségesek használják Csecsenföldön és Algériában. Megállapította továbbá a következőket:

„[A hetedik kérelmező] nem tett vallomást a [SIAC] előtt és úgy döntött, hogy nem vesz részt a fellebbezésének tárgyában folytatott meghallgatáson. Nyilatkozata – amelyet természetesen olvastunk – általános megfogalmazásokat tartalmaz, és talán nem meglepő, hogy [ügyvédjének] mind szóban, mind írásban előterjesztett érvei hasonlóan általános jellegűek. Nem szabad [a hetedik kérelmező] ellen felhozni a magával a jelen eljárással szembeni hozzáállását és azt, hogy nem tett szóban vallomást, illetve semmilyen részletes írásbeli nyilatkozatot. Felettébb megértjük azt a nehézséget, hogy a fellebbezőknek olyanok a körülményeik, amelyekben a velük

szemben felhozott állítások csak összefoglaló jellegűek, az ezen állítások alapjául szolgáló bizonyítékok jelentős része pedig – nemzetbiztonsági okok miatt – nem közölhető magukkal a fellebbezőkkel. [A hetedik kérelmező] ismeri azonban a leginkább, hogy a releváns időszakban mit és milyen indokokkal tett. Semmi nem akadályozza meg abban, hogy teljes mértékben leírja ezeket a tevékenységeket, és elszámoljon azokkal, ha ezt szeretné. Az, hogy úgy döntött, nem számol be részletesen tevékenységeiről, azt jelenti, hogy nem biztosított a mások által felhozott bizonyítékok és állítások kifogásolására szolgáló anyagokat”.

A SIAC megállapította, hogy a nyilvános és zárt anyagok alátámasztják a hetedik kérelmezővel szembeni állításokat, és elutasította fellebbezését.

52. 2004. július 2-i és december 15-i felülvizsgálati ítéletében a SIAC úgy határozott, hogy a minősítő bizonyítványt hatályában fenn kell tartani.

8. A nyolcadik kérelmező

53. A nyolcadik kérelmező 1960-ban Betlehemben született, jordániai állampolgár. 1993. szeptember 16-án érkezett az Egyesült Királyságba és menedékjogot kért. Menekültnek nyilvánították, és 1998. június 30-ig szóló tartózkodási engedélyt kapott. 1998. május 8-án határozatlan időre szóló tartózkodási engedélyért folyamodott, de kérelmét nem bírálták el a 2001. évi törvény hatálybalépésekor.

54. A nyolcadik kérelmezőt Jordániában távollétében elítélték az ottani terroristatámadásokban való részvétele, valamint az ezredfordulóra tervezett bombatámadások tervezése miatt. 2001 februárjában terrorizmusellenes rendőrök folytattak vizsgálatot ellene a 2000. decemberi strasbourgi karácsonyi vásáron történt robbantások előkészítésével kapcsolatban, de nem emeltek vádat ellene. A 2001. évi törvény elfogadásakor elrejtőzött. 2002. október 23-án tartóztatták le, és vele szemben haladéktalanul kiadták a 21. szakasz szerinti minősítő bizonyítványt és őrizetbe vették. Még ugyanaznap kitoloncolási végzést hoztak vele szemben.

55. A nyolcadik kérelmezőnek a minősítéssel szembeni fellebbezését elutasító 2004. március 8-i ítéletében a SIAC a következő észrevételeket tette:

„[A nyolcadik kérelmező ügyvédje] a fellebbező utasítására arról tájékoztatott bennünket, hogy ügyfele úgy határozott, nem vesz részt a tárgyaláson, valamint hogy semmilyen formában nem vesz részt az eljárásban. Elolvasta a 2001. évi törvény hatálybalépésekor minősített többi fellebbezővel kapcsolatban hozott határozatokat és az alapítéletet, és biztosnak tartotta, hogy fellebbezése előre eldöntött kérdés. Sok helyen hivatkoztak szerepére más fellebbezésekben, és sokakat minősítettek és vettek őrizetbe – legalábbis részben – az alapján, hogy vele kapcsolatban álltak. Mivel ezt a kapcsolatot elegendőnek tartották arra, hogy igazolja a személyek folyamatos őrizetét, úgy vélte, hogy fellebbezésével kapcsolatban valójában már meg is hozták a határozatot. Úgy döntött, hogy éppen ezért nem vesz részt az eljárásban, mert egyáltalán nem hitt abban, hogy a rendszer képes az igazság felderítésére. Úgy vélte, hogy a SIAC előtti eljárást szándékosan úgy alakították ki, hogy el lehessen kerülni az alperes vádjainak nyílt és nyilvános vizsgálatát, ami megfosztotta az embereket annak a tisztességes lehetőségétől, hogy a velük szemben felhozott vádakot kifogásolják.

Mindezek után, [a nyolcadik kérelmező ügyvédje] egyértelművé tette, hogy a fellebbezést nem vonják vissza. Ennek megfelelően meg kellett vizsgálnunk, és figyelembe kellett vennünk a fellebbező nyilatkozatát. [Ügyvédje] számos olyan kérdést hangsúlyozott, amelyeket – javaslata szerint – a fellebbező azon állítása tekintetében kedvezőként kellene elbírálni, hogy soha nem vett részt a 2001. évi törvény szerinti terrorizmusban. Ezen túlmenően, az állítások azt mutatták, hogy a biztonsági szolgálatok a fellebbező tevékenységeivel és tiszteletben álló tanárként, valamint világszerte az iszlám kommunikáció jogaiban hívő emberként játszott szerepével szemben eltorzított és túlságosan leegyszerűsített nézőpontot fogadtak el.

Egyértelművé kell tennünk, hogy a fellebbezővel szembeni vádakat érdemben vizsgáltuk. Nem befolyásolt bennünket más fellebbezésekben vagy az alapítéletekben szereplő semmilyen ténymegállapítás. Az volt egyik oka annak, hogy ez az ítélet ilyen hosszú idő alatt született meg, hogy el kellett olvasnunk és meg kellett vizsgálnunk az elénk terjesztett – mind nyilvános, mind zárt – bizonyítékokat. Ez sokkal bővebb volt, mint a legtöbb fellebbezés esetében. Ez azt a tényt tükrözi, hogy a fellebbező kapcsolatban állt és dolga volt sok más olyan emberrel, akiket minősítettek, és sok olyan személlyel és csoporttal, akik maguk is az al-Kaidához kötődtek. Nem látunk okot arra, hogy eltérjünk az alapítéletben említett különféle személyek és csoportok jelentőségét illetően az ott kifejtett álláspontoktól. Ez azonban nem jelenti azt, hogy automatikusan elfogadtuk az abban szereplő álláspontokat. Felhívjuk a figyelmet arra, hogy az alapítéletet hozó testület összetétele nem volt azonos e testületével, és hogy e testület elnöke az alapítéletet csak jogkérdésekben használta fel. A fellebbezővel szembeni vádakat az e fellebbezési eljárás keretében elénk terjesztett anyagok alapján vizsgáltuk. [...]

A zárt ülésen a különleges ügyvédek arról tájékoztattak bennünket, hogy gondos mérlegelést követően úgy döntöttek, hogy nem szolgálja a fellebbező érdekeit, ha részt vennének az eljárásban. Ez bennünket aggodalommal töltött el, mivel úgy véltük, hogy ez a döntés nem helyes. A fellebbezési eljárás még folyamatban volt, a fellebbező pedig nem tudta, hogy mit hoztak fel vele szemben a zárt anyagokban. Nem tudtuk megérteni, hogy a jelen körülmények között hogyan nem szolgálhatná érdekeit az, ha a különleges ügyvédek – saját mérlegelésük alapján – a fellebbezőre nézve kedvező kérdéseket tisztáznának vagy azonosítanának, és ha azt indítványoznák, és arról próbálnának meggyőzni minket, hogy a bizonyítékok valójában megbízhatatlanok, illetve hogy nem igazolják a kialakított értékelést. Amikor [a nyolcadik kérelmező nevében való eljárásra kijelölt két különleges ügyvéd egyikét] arra kértük, hogy mondja el, miért döntött így, azt mondta, hogy ezt nem teheti meg, mert az nem szolgálja a fellebbező érdekét. Elnapoltuk az ügyet, hogy a különleges ügyvédek számára lehetővé tegyünk, hogy megpróbáljanak választ kapni a fellebbezőtől annak képviselőin keresztül arra, hogy szeretné-e, ha megtennének mindent az érdekében, emellett pedig kapcsolatba léptünk a különleges ügyvédekkel kijelölő főügyésszel, hogy segítsen nekünk rábírní a különleges ügyvédek arra, hogy segítsenek nekünk. A fellebbező képviselői jelezték, hogy nem tudnak semmit mondani a kérdésben, a főügyész pedig azon az állásponton volt, hogy helytelen lenne, ha bármilyen módon beavatkozna. Kudarcba fulladtak az arra irányuló további kísérleteink, hogy a különleges ügyvédek gondolják meg magukat, és mivel nem tudtuk arra kényszeríteni őket, hogy egy meghatározott módon cselekedjenek, nélkülük kellett eljárnunk. [A miniszter ügyvédje] – kérésünkre – meghatározta azokat a különféle kérdéseket, amelyeket esetlegesen mentő körülménynek lehet tekinteni, a zárt tárgyaláson pedig mi magunk vetettünk fel más ilyen kérdéseket.

Tudatában vagyunk annak, hogy a különleges ügyvédek részvételének hiánya feladatunkat a szokásosnál is nehezebbé teszi, és hogy a tisztességességnek a fellebbezővel szembeni esetleges hiánya még ennél is nyilvánvalóbb. Nincs kétségünk afelől, hogy a különleges ügyvédek úgy vélték, hogy jó okuk van ilyen álláspontra helyezkedni, és abban is bizonyosak vagyunk, hogy hosszasan és alaposan átgondolták, hogy helyesen cselekszenek-e. Ugyanakkor kötelességünk lejegyezni azon egyértelmű véleményünket, hogy tévedtek, és hogy nem lehetett indokolt, hogy ne folytassák egy még mindig folyamatban lévő fellebbezési eljárásban való részvételét. [...] A dolgok állása szerint a jelen ügyben a fellebbezővel szemben előterjesztett vád olyannyira szilárd, hogy nincs olyan különleges ügyvéd – legyen bármennyire éles elméjű –, aki meg tudott volna győzni arról bennünket, hogy nem bizonyosodott be az ésszerű gyanú, és hogy a minősítés ily módon nem igazolt. A különleges ügyvédek hiánya tehát nem okozott sérelmet a fellebbező számára. [...]"

56. A SIAC ezután összefoglalta a kérelmezővel szembeni nyilvános vádat, ami az volt, hogy az al-Kaidához kötődő számos egyénnel és csoporttal szövetkezett és járt el azok vallási vezetőjeként. Szélsőséges és fundamentalista nézeteket követett, és a jelentések szerint egy londoni mecsetben tartott beszédei alkalmával áldását adta a zsidók és az amerikaiak megölésére, bárhol is éljenek. A SIAC a következő következtetésre jutott:

„Meggyőződésünk, hogy a fellebbező tevékenységei messze túlmentek a pusztá tanácsadáson. Bizonyos, hogy a Korán alapján nyújtott támogatást azoknak, akik tovább kívánták görgetni az al-Kaida céljait és más öngyilkos merényletekben és egyéb gyilkos tevékenységekben kívántak részt venni. A bizonyíték elegendő annak bizonyítására, hogy részt vett nemzetközi terrorcselekményekre való felbujtásban. A 2001. évi törvény 21. szakaszának (4) bekezdése szerinti támogatást képez azonban az a spirituális tanács, amelyet annak tudatában adnak, hogy azt milyen célra és milyen felhasználásra kívánják alkalmazni.

[...]

Számos állítás elhangzott. Nem látjuk értelmét ezek egymást követő vizsgálatának. Jeleztük, hogy miért alakítottuk ki azt az álláspontot, hogy a fellebbezővel szemben felhozott vád megalapozott. Sőt, amennyiben az ésszerű gyanút meghaladó gyanú volna a norma, akkor sem volna kétséges, hogy a gyanú bebizonyosodott. A fellebbező jelentős mértékben részt vett, sőt központi szerepet játszott az Egyesült Királyságban az al-Kaidával összefüggésbe hozott terroristatevékenységekben. Valóban veszélyes személy, e fellebbezéseket pedig el kell utasítani.”

9. A kilencedik kérelmező

57. A kilencedik kérelmező algériai, 1972-ben született. 1991-ben Algériából Afganisztánba ment, ahol arabot tanított egy menekülttáborban. 1993-ban kért menedékjogot az Egyesült Királyságban. 1994-ben négy évre szóló tartózkodási engedélyt kapott, 2000-ben pedig határozatlan időre szóló tartózkodási engedélyt kapott azon az alapon, hogy menekültnek minősül. A kérelmezőt négy alkalommal – legutóbb 1998 májusában – tartóztatták le, és bocsátották szabadon vádemelés nélkül. Az 1998. májusi letartóztatásra állítólagos terroristatevékenységek miatt került sor, a

kérelmező számára pedig ezt követően kártérítést fizetett a rendőrség téves letartóztatás miatt.

58. A kilencedik kérelmezőt a miniszter minősítette, és vele szemben 2002. április 22-én hoztak kitoloncolási végzést. Még aznap őrizetbe vették. A miniszter egyik tanújának vallomása szerint őt azért nem minősítették a többi kérelmezővel együtt 2001 decemberében, mert egyik aktája elveszett.

59. 2003. október 29-i ítéletében a SIAC megállapította, hogy a kilencedik kérelmezővel szembeni állítások arra vonatkoznak, hogy tevékenyen támogatta a GSPC-t, és számára jelentős mennyiségű adományt gyűjtött csalás útján. Bizonyíték volt arra nézve, hogy korábban vámtisztviselők megállapították, hogy a kérelmező hatalmas mennyiségű készpénzzel kísérelt meg bejutni az Egyesült Királyságba kompon, és hogy szoros kapcsolata van más olyan személyekkel, akiket hitelkártyacsalásért ítélték el. A SIAC úgy vélte, hogy a csalásban való közreműködésre vonatkozó bizonyítékból nem lehet a terrorizmusban való részvételt megállapítani. Ugyanakkor megjegyezte, hogy a kérelmező az ötödik kérelmezővel és számos más olyan személlyel volt együtt a dorseti táborban, akiket azzal gyanúsítottak, hogy a GSPC-t támogatják, valamint hogy letartóztatásakor lakásán Yarkas nevére kiállított telefonszámlát találtak, akit az al-Kaidával való állítólagos kapcsolatai miatt 2001 novemberében Spanyolországban letartóztattak. A kérelmező vallomást tett, de nem volt meggyőző tanú, és nem adott hihető magyarázatot a fentiekre. A zárt bizonyítékok a miniszter állításait támasztották alá, ennél fogva a SIAC elutasította a minősítéssel szembeni fellebbezést.

60. 2004. július 2-i és 2004. december 15-i felülvizsgálati ítéleteiben a SIAC megállapította, hogy a minősítő bizonyítvány hatályának fenntartása helyénvaló.

10. A tizedik kérelmező

61. A tizedik kérelmező algériai állampolgár. Egy algériai bombarobbanást követően bal kezét csuklótól, jobb kezét pedig könyöktől amputálták. 1999-ben Abu Dhabin és Afganisztánon keresztül az Egyesült Királyságba utazott, és menedékjogot kért. Kérelmét 2001. február 27-én elutasították. Akkor éppen őrizetben volt, mivel 2001. február 15-én letartóztatták, és gyaníthatóan terrorizmus céljára alkalmas tárgyak birtoklása, csalásra irányuló összeesküvés, valamint okirat-hamisításra irányuló összeesküvés miatt emeltek vádat ellene. Letartóztatásakor nagyjából 40 kitöltetlen francia vezetői engedély, személyazonossági igazolvány és útlevel, hitelkártya-leolvasó, laminálógépek, és egy dombornyomó volt birtokában. A vádak alól azonban felmentették és 2001. május 17-én szabadon bocsátották.

62. 2003. január 14-én a miniszter a 2001. évi törvény 21. szakasza alapján kiadta ellene a minősítő bizonyítványt, és őrizetbe vették. Ugyanaznap meghozták vele szemben a kitoloncolási végzést.

63. 2004. január 27-i ítéletében a SIAC megállapította, hogy a tizedik kérelmezővel szembeni vád lényegében az, hogy az Egyesült Királyságba érkezése óta szoros kapcsolatban áll az egykor Abu Doha (lásd a fenti 26. pontot) vezette szélsőségesek hálózatával. Különösen azt állították, hogy hamis okiratok és hitelkártyacsalás révén gyűjtött összegek formájában logisztikai támogatást nyújtott. Sok időt töltött az iszlámista szélsőségesek közismert központjának számító Finsbury Park-i Mecsetben, és állítólag 2001 júniusában részt vett ott egy találkozón, ahol fenyegetések hangzottak el a G8-ak genovai csúcstalálkozójaival szemben.

A kérelmező 2003. június 28-án írásbeli nyilatkozatot nyújtott be, amelyben tagadta a vele szemben felhozott állításokat. Nem vett részt azonban a fellebbezésének tárgyában tartott tárgyaláson, amint azt a SIAC ítéletében kifejtette:

„[Ügyvédjének] elmondása szerint valóban menekült, szervezetnek vagy csoportnak nem tagja, és nem működik közre terrorizmusban és nem is támogatja a terrorizmust. Nem volt tudomása semmiféle tervezett terroristatámadásról, és nem is értette, hogy miért vádolják. Semmilyen bizonyítékul szolgáló anyagot nem látott, és nem is volt eszköze azok kifogásolására. Mindössze annyit tehetett, hogy azt állította, az anyagok nem igazolhatják azt a következtetést, hogy a törvény értelmében vett nemzetközi terrorista, merthogy nem az. [Az ügyvéd] elolvasta neki a [SIAC] korábbi fellebbezési eljárások keretében hozott határozatait. A zárt anyagoknak tulajdonított relevancia és a törvény szerint ellenőrizendő kritériumok alkalmazandósága miatt úgy érezte, hogy az eredmény előre eldöntött tény. Nem kívánt részt venni a fellebbezési eljárásban, hogy hamis benyomást keltsen, azaz hogy képes olyan kérdésekkel foglalkozni, amelyekre vele szemben hivatkoznak. Nem volt bizodalma az eljárásban. Ennek megfelelően – [az ügyvédje] által a nevében tett nyilatkozaton túlmenően – nem fogtevékenyen részt venni az eljárásban.

Nem vonta vissza fellebbezését. Noha tisztán látjuk az őt, ténylegesen pedig valamennyi fellebbező körüli hátrányos helyzetet, egyértelművé kívánjuk tenni, hogy egyik fellebbezés eredménye sem előre meghatározott. Az elének terjesztett – akár nyilvános, akár zárt – bizonyítékokat körültekintően kell megvizsgálnunk, és így is teszünk, mert felismerjük azt, hogy annak eredménye tárgyalás nélküli, meghatározatlan ideig tartó őrizet. Jóllehet elismerjük, hogy a különleges ügyvédnek nehéz a dolga, amikor nem rendelkezik utasításokkal a zárt anyagokra vonatkozóan és nem is tud utasításokhoz jutni azokra vonatkozóan, a Security Service-től származó bizonyítékokat megvizsgálhatja, és fel is tudja hívni a figyelmünket olyan anyagokra, amelyek segítik a fellebbező ügyét.”

A SIAC megállapította, hogy számos bizonyíték támasztja alá azt az álláspontot, hogy a kérelmező csalárd tevékenységekben vett részt. Az elé tart – jobbra zárt – bizonyítékok elegendőek voltak annak megállapításához, hogy e tevékenységeket azért hajtja végre, hogy terrorista ügyekre pénzt szerezzen és támogassa a terrorizmusban részt vevőket. A minősítéssel szembeni fellebbezést ezért elutasította.

64. A SIAC hasonló döntésekre jutott 2004. augusztus 4-i és 2005. február 16-i felülvizsgálati ítéleteiben. Az utóbbiban megjegyezte, hogy a kérelmezőt mentálhigiénés problémái miatt ugyan átszállították a

Broadmoor Secure Mental Hospitalba, ez nem változtat azonban azon az értékelésen, hogy szabadon bocsátása esetén kockázatot jelentene a nemzetbiztonságra nézve.

11. A tizenegyedik kérelmező

65. A tizenegyedik kérelmező algériai állampolgár. 1998 februárjában lépett az Egyesült Királyságba hamis olasz személyazonossági igazolvánnyal, majd a rá következő héten menedékjogot kért. Miközben kérelme még függőben volt, 2001 júliusában hamis francia útlevétél Grúziába utazott, ahonnan kitoloncolták az Egyesült Királyságba, ahol tájékoztatták, hogy az Egyesült Királyság területén kívüli utazásával menedékjog iránti kérelmét lezárták. Másodszor is menedékjogot kért, amely kérelmét 2001. augusztus 21-én elutasították. A kérelmező elrejtőzött. 2001. október 10-én tartóztatták le, és a bevándorlási őrizeti központban tartották fogva, ahonnan 2002 februárjában megszökött. 2002. szeptember 19-én ismét letartóztatták, és a Belmarsh Prisonban tartották fogva a bevándorlásról szóló törvény rendelkezései alapján.

66. 2003. október 2-án a miniszter nemzetközi terroristának minősítette a 2001. évi törvény 21. szakasza alapján, és vele szemben nemzetbiztonsági okok miatt kitoloncolási végzést hozott.

67. A tizenegyedik kérelmező minősítéssel szembeni fellebbezését elutasító 2004. július 12-i ítéletében a SIAC körvonalazta a vele szembeni nyilvános vádak. Azt állították, hogy az Abu Doha csoport (lásd a fenti 26. pontot) ismert és rangidős tagja volt. 2001 júliusában megkísérelt Csecsenföldre utazni, és amikor a grúziai rendőrség letartóztatta, olyan telefonszámokat találtak nála, amelyek az Abu Doha csoport egyik rangidős tagjához és a GSPC egy olyan megnevezett tagjához tartoztak, aki köztudottan a csecsen Mudzsahaddin számára gyűjtött adományokat. Állítólag pénzt adott és logisztikai támogatást nyújtott egy, az al-Kaidával kapcsolatokkal rendelkező pakisztáni és afganisztáni székhelyű észak-afrikai szélsőséges iszlámista hálózatnak, és segítséget nyújtott az Abu Doha csoport tagjainak abban, hogy Afganisztánba, Pakisztánba és Csecsenföldre utazzanak. 1999 és 2000 során több mint egy évig a Finsbury Park-i mecsetben élt. Ugyancsak öntudatosan kezelte a biztonságot, és egy 2001. szeptemberi St. Albans-i kirándulás során intézkedéseket tett annak elkerülésére, hogy kövessék. Amikor 2002 szeptemberében letartóztatták, az Abu Doha csoport egyik rangidős tagjának fényképével ellátott, hamis belga útlevelet találtak nála. Állítólag komoly szerepet játszott hamis okmányokkal való ellátásban, valamint csekkfüzetek és hitelkártyák csalárd felhasználásában.

68. A kérelmező írásbeli nyilatkozatot tett, amelyben tagadta, hogy nemzetközi terrorista volna. Elismerte, hogy 1999-ben Afganisztánba utazott, és hogy 2001-ben megpróbált és Csecsenföldre menni, de azt állította, hogy az ezen országok iránti érdeklődése nem volt több annál, amit

a többi odaadó muzulmán tanúsít. Az eljárás alapvetően tisztességtelen jellege elleni tiltakozásként megtagadta a fellebbezésének tárgyában tartott tárgyaláson való részvételt, illetve azt, hogy ügyvéd képviselje. A kérelmező álláspontja szerint a különleges ügyvédek úgy döntöttek, hogy érdekeiket az szolgálná a leginkább, ha tartózkodnának attól, hogy nevében érveket terjesszenek elő, illetve hogy a zárt ülésen a tanúkhöz kérdéseket intézzenek.

69. A kérelmező fellebbezésének elutasítása során a SIAC a következőket állapította meg:

„Elismerjük a fellebbező nehézségeit, aki csak a nyilvános anyagokat ismeri, és meg tudjuk érteni [a tizenegyedik kérelmező] azon felfogását, hogy az eljárások tisztességtelenek. Azonban minden egyes ügy a saját egyedi tényállásától függ, és helytelen volna azt a benyomást kelteni – amire [ügyvédje] törekedett –, hogy ez a konkrét fellebbező olyan helyzetbe került, hogy a törvény szerinti eljárások révén akadályozták abban, hogy a vele szemben felhozott vádakkal kapcsolatban hatékony védekezést terjessen elő.

Az írásbeli nyilatkozatban összefoglaltuk az eljárás különböző szakaszaiban [a tizenegyedik kérelmező] rendelkezésére bocsátott információkat, valamint ezen információkra adott válaszát. Jóllehet a nyilvános anyagokban szereplő értékelések némelyike ténylegesen az okirati bizonyítékokkal alá nem támasztott általános megállapításokként írható le, amelyeket [a tizenegyedik kérelmező] csak hasonlóan általánosságban tudott tagadni, egyértelmű, hogy más értékelések tekintetében rengeteg részletes információt kapott: neveket, dátumokat, helyeket, és okirati bizonyítékokat.

[A tizenegyedik kérelmező] tud a leginkább számot adni arról, hogy hol tartózkodott és milyen tevékenységeket végzett az 1998-ban benyújtott első menedékjog iránti kérelme óta. Írásbeli nyilatkozata nem is annyira a tekintetben jelentős, hogy mit tartalmaz, hanem hogy mit nem. Vegyünk egy példát: a St. Albans-ba tett látogatás és a fényképfülke esetében [a tizenegyedik kérelmező] azt állítja, hogy a fellebbezési eljárásban ellenérdekű fél konkrét állítása »teljes mértékben téves« [...] [A tizenegyedik kérelmező] nem tagadja, hogy St. Albans-ba ment. Tudja, hogy kinek a kíséretében utazott, és hogy miért mentek oda. Annak ellenére nem fejtette ki, hogy miért mentek oda, és nem határozta meg, hogy ki volt a társa, hogy megkapta a megfigyelési művelet során készített fényképeket. [...]”

A SIAC megjegyezte továbbá a kérelmező különböző azon beszámolóival kapcsolatos következtetéseket, amelyek az afganisztáni, grúziai és dubai útjaira vonatkoztak, valamint azt, hogy nem reagált a miniszter azon állítására, hogy kapcsolatban állt az Abu Doha csoport név szerint azonosított különböző tagjaival. A SIAC ezzel folytatta:

„A fent említett kérdések [...] nem képeznek kimerítő jellegű felsorolást, azok pusztán a legnyilvánvalóbb példái annak, hogy [a tizenegyedik kérelmező] írásbeli nyilatkozata hogyan nem foglalkozik a vele szemben felhozott nyilvános váddal. A nyilatkozat nem elégséges jellegére tekintettel úgy érezzük, nem tudunk számottevő súlyt tulajdonítani az abban szereplő általános jellegű tagadásoknak. [...] Azért foglalkoztunk ezekkel a kérdésekkel némileg, mert hasznosan illusztrálják, hogy [a tizenegyedik kérelmező] mennyiben lett volna képes felelni a vele szemben felhozott

vádaknak, ha ezt választotta volna. Jóllehet semmilyen hátrányos következtetést nem vonunk le abból, hogy nem tett tanúvallomást, illetve hogy másként nem vett részt a fellebbezésével kapcsolatban megtartott tárgyaláson, fellebbezését a bizonyítékok alapján kell elbírálnunk, és olyan helyzetbe kerültünk, amelyben bizonyítékok, keresztkihallgatás, illetve a fellebbezési eljárásban ellenérdekű fél által benyújtott nyilvános anyaggal kapcsolatos érvek útján tényleges kifogásközlésre nem került sor.

[...]

A 2001. évi törvény 25. szakaszának (2) bekezdésében előírt bizonyítéki szint viszonylag alacsony: ésszerű vélelem vagy gyanú. A fentiekben kifejtetteknek megfelelően meggyőződésünk, hogy ez az alacsony küszöb könnyedén átléphető csak a nyilvános anyagok révén. Mind a nyilvános, mind pedig a zárt anyagok összességének vizsgálata alapján nincs kétségünk afelől, hogy a fellebbezési eljárásban ellenérdekű fél bizonyítékában leírtaknak megfelelően [a tizenegyedik kérelmező] az Abu Doha csoport rangidős és aktív tagja volt.”

E. Az őrizet körülményei és az őrizetnek a kérelmezők egészségére gyakorolt hatása

70. A fogva tartott kérelmezőket kezdetben a londoni Belmarsh Prisonban (Belmarsh börtön) tartották fogva. A hatodik kérelmezőt a Woodhill Prisonba (Woodhill börtön), az első, a hetedik és a tizedik kérelmezőt pedig a Broadmoor Secure Mental Hospitalba szállították át.

71. A standard A kockázati kategóriába tartozó foglyokkal azonos rendszerben tartották őket fogva a börtönben, ami az általuk jelentett kockázat alapján megfelelő biztonsági besorolásnak minősült. Fogadhattak látogatókat – miután ezek a látogatók átestek a biztonsági vizsgálaton –, tarthattak kapcsolatot más foglyokkal, telefonálhattak, valamint írhattak és kaphattak levelet. Imám és jogi képviselők álltak rendelkezésükre. Ugyanolyan szintű egészséggondozáshoz, testmozgáshoz, oktatáshoz és munkához fértek hozzá, mint a velük azonos biztonsági besorolású többi személy.

A 2001. évi törvény alapján az őrizeti rendszer felülvizsgálatára kijelölt felügyelő ajánlására a kormány a 2001. évi törvény fogvatartottak elszállásolására létrehozott egy különleges egységet a Woodhill Prisonban. A fogva tartott kérelmezőkkel és képviselőikkel történt egyeztetés alapján felújított, valamint speciálisan kiválasztott és képzett személyzettel rendelkező egység nyugodtabb rendszert – ezen belül több, cellán kívül töltött időt – tett lehetővé. A kérelmezők azonban úgy döntöttek, hogy nem költöznek át az egységbe, amely döntést a felügyelő sajnálatra méltónak tartott.

72 Az első kérelmező mentális egészségében – akivel szemben állítólag izraeli őrizete során többször alkalmaztak nem megfelelő bánásmódot, és akit először 1999 májusában kezeltek depresszióval – súlyos romlás

következett be a Belmarsh Prisonban való fogvatartása során. 2002 júliusában szállították át a Broadmoor Secure Mental Hospitalba.

73. A hetedik kérelmező a családjában előforduló pszichiátriai betegségekről számolt be, és arról, hogy serdülőkorában depresszióval küzdött. Állítása szerint őrizete idején egyre jobban sújtották a depresszió, a paranoia, és az auditív hallucinációk. 2004 májusában öngyilkosságot kísérelt meg, és 2004. november 17-én átszállították a Broadmoor Secure Mental Hospitalba.

74. A tizedik – két amputáláson átesett – kérelmező azt állította, hogy Algériában fogva tartották és kínozták. Fizikai és mentális egészségi állapota rosszabbodott a Belmarsh Prisonban. 2003. május/júniusban éhségsztrájkba kezdett, és megtagadta a részére biztosított művégtagok használatát, illetve ápolóival az együttműködést. 2003 kora novemberében a börtönhatóságok megvonták tőle az ápolást. Jogi képviselői e határozat bírósági felülvizsgálatát kérték, 2003 decemberében a közigazgatási bíróság végzése nyomán ismét elkezdtek biztosítani számára az ápolást. 2004. november 1-jén a tizedik kérelmezőt átszállították a Broadmoor Secure Mental Hospitalba.

75. A kínzás, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetések megelőzésére létrehozott európai bizottság (European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment; CPT) 2002 februárjában, majd pedig ismét 2004 márciusában meglátogatta a fogva tartott kérelmezőket, és több soron bírálta a fogva tartott kérelmezők fogvatartásának körülményeit. A kormány elutasította ezeket a bírálatokat (lásd a lenti 101–102. pontot).

76. 2004 októberében a kérelmezők jogi képviselőinek kérésére egy nyolc pszichiátriai tanácsadóból álló csoport közös pszichiátriai jelentést készített a kérelmezőkről, amely jelentés a következőket állapította meg:

„A fogvatartottak olyan országokból származnak, ahol a mentális betegségeket erőteljesen megbélyegzik. Emellett a vallásos muzulmánoknak közvetlenül tiltják az öngyilkosságot. Ez különösen jelentős azok számára tekintettel, akik megkísérelték vagy fontolgatják az öngyilkosságot. Valamennyi fogvatartott súlyos mentális egészségügyi problémákkal küzd, amelyek az őrizetük határozatlan ideig tartó jellegének közvetlen eredménye vagy amelyeket ez jelentős mértékben súlyosbít. A mentális egészségügyi problémák főként súlyos depresszív zavar és szorongás formáját öltik. Sok fogvatartottnál alakultak ki – állapotuk romlásával – pszichés tünetek. Néhány fogvatartott PTSD-ben [poszttraumás stressz-szindróma] szenved, akár a kivándorlását megelőzően elszenvedett trauma, akár letartóztatásának és bebörtönzésének körülményei, illetve a kettő közötti kölcsönhatás miatt.

Mentális egészségük folyamatos romlására kihatással van a börtönrendszer, a fellebbezési eljárások jellege és az azokkal kapcsolatos bizalmatlanságuk, valamint az e mögött meghúzódó és központi tényezőként az őrizet határozatlan időre szóló jellege. A börtönbeli egészségügyi rendszer nem tudja megfelelően kielégíteni egészségügyi szükségleteiket. Az önkárosítást és a lehangolt viselkedést nem a klinikai körkép részeként fogják fel, ehelyett pusztán manipulációnak tekintik. Az összetett fizikális egészségügyi problémákat nem tudják megfelelően kezelni.

Nem valószínű, hogy a mentális egészségügyi problémák megoldódnak, ha jelenlegi helyzetük fennmarad, és – tekintettel a többszöri meghallgatásokra – felettébb valószínű, hogy állapotuk őrizetük alatt tovább fog romlani.

A fogvatartottak által leírt problémák rendkívül hasonlóak a bevándorlási őrizet hatását vizsgáló irodalomban meghatározott problémákkal. Ez a szakirodalom igen magas szintű depressziót és a szorongást ír le, és sokatmondóan azt a következtetést vonja le, hogy az őrizet időtartama közvetlenül kapcsolódik a tünetek súlyosságához, valamint hogy maga az őrizet okozza e problémák rosszabbodását.”

77. A jelen eljárás céljából a kormány arra kért egy pszichiátriai tanácsadót, Dr. J.-t, hogy fűzzön magyarázatokat a fenti közös pszichiátriai jelentéshez. Dr. J. bírálta a közös jelentés szerzőinek módszertanát és következtetéseit. Különösen a következőket írta (a többi jelentésre való hivatkozások kihagyásával):

„Az a megjegyzést tenném, hogy úgy vélem, számos állítás nem állja ki a közelebbi vizsgálat próbáját. [Az első kérelmező] esetében például alapos és részletes értékelést követően megállapítottam, hogy mentális állapota a bebörtönzést követően, majd pedig a Broadmoor Hospitalbeli őrizete során általánosságban nem volt rosszabb, és kétségtelenül nem volt jobb sem, mint letartóztatása előtt. Adataiból sem lehet kezdeti javulást követően a Broadmoor Hospitalban bekövetkező rosszabbodásra következtetni. Megállapítottam, hogy a HMP Belmarshban azért rosszabbodott az állapota, mert úgy döntött, hogy éhségsztrájkba kezd, és hogy a Broadmoor Hospitalban ingadozó étrendet folytatott, annak ellenére, hogy beleegyezett abba, hogy enni fog, színpadias viselkedése mindkét helyen alapvetően azonos volt. Esetében megállapítottam, hogy a diagnózis személyiségzavar, és hogy a súlyos depresszív zavarra, a pszichózisra, valamint a PTSD-re vonatkozó diagnózisok nem helytállóak. Emellett megállapítottam, hogy gyakori önbántalmazása valójában manipulatív jellegű.

[...]

Nem csak én gondolom úgy, hogy az e jelentés szerzői által felállított diagnózisok tévesek, saját jelentésemben fel is hívom a figyelmet más olyan emberek által kifejtett szkepticizmusra, akik [az első és a hetedik kérelmezővel] kapcsolatos jelentést készítettek. Ezért tehát nem az a helyzet, hogy a jelentésben felállított véleményt egyetértés övezné, és megjegyzem, hogy az általam vizsgált mindkét esetben [az első és a hetedik kérelmező], azoknak a bizonyos bejelentők által tapasztalt, és állítólag fogva tartásukat megelőzően nem létező ún. pszichés tünetei valójában letartóztatásukat megelőzően is fennálltak.

A legnagyobb aggályra okot adónak az önbejelentéssel szerzett információk hallgatóságos elfogadásával kapcsolatos kérdést tartom. Úgy tűnik, a jelentés szerzői elfogadták például azt, hogy három fogvatartott az őrizet és kínzás áldozatai, valamint hogy mindannyiukat súlyosan megfenyegették a kivándorlás előtt. Egyáltalán nem láttam olyan bizonyítékot, amely alátámasztaná ezeket az állításokat, ahogyan az azok ellenőrzésére irányuló kísérletet sem. Az a helyzet, hogy a bevándorlóknak és a menedékkérőknek igazolniuk kell a bármely más országba való belépésükre tett kísérleteket, nem lehetséges, illetve akár nem valószínű, hogy némelyikük esetleg nem mindig volt teljesen őszinte, amikor múltbéli tapasztalatokról vagy jelenlegi tüneteikről beszéltek? Ami az állítólagos terroristákat illeti, szem előtt kell tartani, hogy annak ellenére tagadták ezeket az állításokat, hogy velük szemben nyilvános és

zárt bizonyítékok is fennálltak, amelyeket a legmagasabb szinten vizsgáltak. Ez azért biztosan kétségeket ébresztett őszinteségükkel kapcsolatban?”

F. Az ötödik kérelmező óvadék ellenében történő szabadon bocsátása

78. 2004. január 20-án a SIAC úgy határozott, hogy főszabály szerint óvadék ellenében szabadon kell bocsátani az ötödik kérelmezőt. A miniszter megpróbált fellebbezést benyújtani e határozat ellen, de a Fellebbviteli Bíróság 2004. február 12-i közbenső határozatában arról tájékoztatta, hogy nincs joghatósága a fellebbezés elbírálására.

79. A SIAC részletesebben a 2004. április 22-i ítéletében fejtette ki az óvadék ellenében történő szabadon bocsátás alapjául szolgáló indokokat. Kimondta, hogy a 2001. évi törvény értelmében csak rendkívüli esetben jogosult óvadék ellenében történő szabadon bocsátást alkalmazni, amennyiben megbizonyosodott arról, hogy ha ezt nem biztosítja, a fogvatartott mentális vagy fizikai egészsége oly mértékben romlana, ami miatt folyamatos őrizete azért ütközne az Egyezmény 3. Cikkébe, mert embertelen, illetve annak 8. Cikkébe, mert aránytalan.

80. A SIAC megállapította, hogy a börtön személyzete körében 2002 májusa óta merültek fel aggályok az ötödik kérelmező mentális egészségét illetően, noha ezeket az aggályokat nem közölték jogi képviselőivel. 2003 decemberében visszaesett pszichózissal – többek között auditív hallucinációval és szuicid képzetekkel – kísért súlyos depressziójába. Jogi képviselőinek kérésére, és a Belügyminisztérium kezdeményezésére számos pszichológus és pszichiáter vizsgálta, akik megegyeztek abban, hogy súlyosan beteg, valamint hogy mentális egészség valószínűleg javulna, ha hazamehetne. A SIAC a következőket állapította meg:

„Véleményünk szerint nem lépték még át azt a küszöböt, hogy szó lehessen [az ötödik kérelmező] emberi jogainak megsértéséről. Az [Emberi Jogok Európai Bíróságának] ítélkezési gyakorlata hangsúlyozza azt a magas határt, amelyet át kell lépni, és hogy az őrizet aligha tekinthető aránytalannak, kivéve, ha legalábbis súrolja az olyan bánásmódot, amely a 3. Cikk megsértését képezné. Meggyőződésünk azonban, hogy ha nem engednék szabadon, bekövetkezne ez a jogsértés. Kivéve, ha nem áll rendelkezésre az őrizet mellett más lehetséges alternatíva, a 8. Cikk – és valószínűleg a 3. Cikk – megsértését képezheti annak megengedése, hogy valaki olyan állapotba kerüljön, amelyben szakkórházi ellátást vagy folyamatos gondozást és figyelmet igényel annak biztosítása céljából, hogy ne okozzon magában kárt. Amint azt jeleztük, nem kell megvárnunk, hogy ez a helyzet kialakuljon. Feltéve, hogy meg vagyunk győződve arról – márpedig meg vagyunk –, hogy az általunk megszabott feltételek elegendőek ahhoz, hogy minimálisra csökkentsük az állam biztonságára nézve fennálló kockázatot [az ötödik kérelmező] szabadon bocsátása esetén, eljárhatunk úgy, ahogy tettük.

Hangsúlyoznunk kell, hogy az óvadék ellenében történő szabadon bocsátás kivételes jellegű. Azért járunk el így, mert az orvosi bizonyítékok egybehangoznak, és az őrizet okozta a mentális betegséget, amely súlyosbodni fog. [...]”

81. Az ötödik kérelmezőt ennél fogva óvadék ellenében 2004. április 22-én a házi őrizet szabályainak feltételei mellett szabadon bocsátották. Otthonát nem hagyhatta el és mindenkor elektronikus nyomkövetőt kellett viselnie. Nem volt internet-hozzáférése, telefonkapcsolata is csupán a Security Service-hez volt. Naponta ötször kellett telefonon bejelentkeznie a Security Service-nél, és lehetővé kellett tennie annak ügynökei számára, hogy otthonába bármikor bejussanak. Feleségén és gyermekén, jogi képviselőjén, valamint a Belügyminisztérium által jóváhagyott orvoson kívül nem léphetett kapcsolatba senkivel, illetve a Belügyminisztérium előzetes jóváhagyása nélkül nem fogadhatott látogatót.

G. A Lordok Házának 2004. december 16-i ítéletét követő események

82. A Lordok Háza által 2004. december 16-án hozott összeegyeztethetlenségi nyilatkozat – a többi ilyen nyilatkozathoz hasonlóan – nem volt kötelező erejű a jogvitában részes felekre nézve (lásd a lenti 94. pontot). A kérelmezőket továbbra is őrizetben tartották, a második és a negyedik kérelmező kivételével, akik úgy döntöttek, hogy elhagyják az Egyesült Királyságot, valamint az ötödik kérelmező kivételével, akit óvadék ellenében és a házi őrizet szabályainak feltételei mellett szabadon bocsátottak. Ezen túlmenően a belföldi jog értelmében egyik kérelmező sem volt jogosult kártérítésre őrizetük okán. A kérelmezők ennél fogva 2005. január 21-én benyújtották kérelmüket a Bírósághoz.

83. 2005 januárjának végén a kormány bejelentette azon szándékát, hogy hatályon kívül kívánja helyezni a 2001. évi törvény 4. részét, és annak helyébe ellenőrzési végzések (control orders) rendszerét kívánja léptetni, amely különféle korlátozásokat szabna meg állampolgárságtól függetlenül azon magánszemélyek vonatkozásában, akiket terrorizmusban való közreműködéssel gyanúsítanak.

84. Az őrizetben tartott kérelmezőket 2005. március 10-én és 11-én szabadon bocsátották, és velük szemben a 2005. március 11-én hatályba lépett, a terrorizmus megelőzéséről szóló 2005. évi törvény alapján haladéktalanul ellenőrzési végzéseket adtak ki.

85. A kormány visszavonta az eltérésről szóló, 2005. március 16-i értesítést.

86. 2005. augusztus 11-én – az algériai és jordániai kormányoktól arra vonatkozó biztosítékok megszerzésére irányulóan 2003 végén megkezdődött tárgyalásokat követően, hogy visszatérésük esetén a kérelmezőkkel szemben nem fognak nem megfelelő bánásmódot alkalmazni – a kormány az ötödik, hatodik, hetedik, nyolcadik, kilencedik, tizedik és tizenegyedik kérelmező részére kitoloncolás szándékáról szóló értesítést kézbesített. Ezeket a kérelmezőket az Algériába (az ötödik, hatodik, hetedik, kilencedik, tizedik és tizenegyedik kérelmező) és Jordániába (a nyolcadik kérelmező) való kiutasítás céljából bevándorlási őrizetbe vették. 2008.

április 9-én a Fellebbviteli Bíróság megállapította, hogy a nyolcadik kérelmezőt nem lehet jogszerűen Jordániának kiadni, mert valószínű, hogy a tőle kínzással megszerzett tanúvallomást ott vele szemben tárgyaláson fogják felhasználni, ami a tisztességes tárgyaláshoz való jog kirívó megsértését jelentené. A jelen ítélet elfogadásának időpontjában az ügy a Lordok Háza előtt volt folyamatban.

B. A VONATKOZÓ BELFÖLDI JOG ÉS GYAKORLAT

A. Kitoloncolási célú őrizet a 2001. évi törvény elfogadása előtt

87. A bevándorlásról szóló 1971. évi törvény 3. szakaszának (5) bekezdése értelmében a miniszter állampolgársággal nem rendelkező személlyel szemben kitoloncolási végzést hozhat az alapján, hogy a kitoloncolás – többek között nemzetbiztonsági okok miatt – a közérdeket szolgálná. A kitoloncolási végzés hatálya alá tartozó személy a kitoloncolásig őrizetbe vehető (1971. évi törvény, 3. melléklet, (2) bekezdés). Az *R. v. Governor of Durham Prison ex parte Hardial Singh* [1984] 1 WLR 704 ügyben azonban megállapították, hogy a fenti rendelkezés szerinti őrizetbe vételre irányuló jogkör a kitoloncolási eljárás elvégzésének lehetővé tételéhez ésszerűen szükséges időre korlátozódik. Az őrizet ennél fogva az 1971. évi törvény alapján nem volt megengedett, mivel tudott tény volt, hogy a kitoloncolás lehetetlen, vagy azért, mert nem volt olyan ország, amely a szóban forgó személyt hajlandó lett volna befogadni vagy azért, mert fennállt a kockázata annak, hogy a kitoloncolásra javasolt személlyel szemben származási országában kínzást, illetve más, súlyosan nem megfelelő bánásmódot fognak alkalmazni.

B. A terrorizmusról szóló 2000. évi törvény

88. 2000 júliusában a Parlament elfogadta a terrorizmusról szóló 2000. évi törvényt. Amint azt Lord Bingham a jelen ügyben hozott ítéletében megjegyezte „ez – 131 szakasszal és 16 melléklettel rendelkező – jelentős intézkedés, amelynek célja, hogy alaposan kijavítsa, korszerűsítse és megerősítse a terrorizmus egyre fokozódó problémájával kapcsolatos jogot”. A „terrorizmust” a törvény 1. szakasza a következőképpen határozta meg:

„[...] cselekmény elkövetése, illetve az azzal való fenyegetés, amennyiben

a) a cselekmény a (2) alszakasz hatálya alá tartozik,

b) a cselekmény elkövetése, illetve az azzal való fenyegetés célja, hogy a kormányra befolyást gyakoroljon, vagy megfélemlítse a lakosságot vagy a lakosság egy részét, és

c) a cselekmény elkövetése, illetve az azzal való fenyegetés politikai, vallási vagy ideológiai ügy előmozdítására irányul.

(2) A cselekmény akkor tartozik ezen alszakasz hatálya alá, ha

a) személlyel szembeni súlyos erőszakkal jár,

b) súlyos vagyoni károkozással jár,

c) a cselekményt elkövető személyen kívül más életét veszélyezteti,

d) a lakosságnak vagy egy részének egészségére vagy biztonságára nézve súlyos kockázatot teremt, vagy

e) célja, hogy valamely elektronikus rendszerbe súlyosan beavatkozzon vagy azt megszakítsa.

(3) A (2) alszakasz hatálya alá tartozó, fegyverek vagy robbanóanyagok használatával járó cselekmény elkövetése, illetve az azzal való fenyegetés attól függetlenül terrorizmusnak minősül, hogy teljesülnek-e az (1) alszakasz b) pontjának feltételei.

(4) E szakasz alkalmazásában

a) »cselekmény«: az Egyesült Királyság területén kívül végzett cselekmény is,

b) a személyre vagy vagyonra történő hivatkozás elhelyezkedésétől függetlenül bármely személyre vagy vagyonra való hivatkozásként értendő,

c) a lakosságra történő hivatkozásba bele kell érteni az Egyesült Királyságtól eltérő más országnak a lakosságát is, és

d) »a kormány« az Egyesült Királyság kormánya, az Egyesült Királyság valamely részének önkormányzata, vagy az az Egyesült Királyságtól eltérő más országnak a kormánya.

5) E törvény alkalmazásában a terrorizmus céljából végzett cselekményre való hivatkozás magában foglalja a valamely betiltott szervezet javára végzett cselekményt is”.

A törvény alkalmazásában valamely szervezet akkor minősült „betiltottnak”, ha:

3. (1) [...]

a) szerepel a 2. mellékletben vagy

b) az abban a mellékletben szereplő valamely társaságéval azonos néven működik.

(2) Az (1) alszakasz b) pontját akkor nem kell alkalmazni a 2. mellékletben szereplő szervezetre, ha a mellékletbe való felvételre a mellékletben szereplő megjegyzés vonatkozik.

(3) A miniszter végzés útján

a) valamely szervezetet felvehet a 2. mellékletbe;

b) valamely szervezetet törölhet a mellékletből;

c) másként módosíthatja a mellékletet.

(4) A miniszter valamely szervezet vonatkozásában csak akkor gyakorolhatja a (3) alszakasz a) pontja szerinti jogkörét, ha úgy véli, hogy az terrorizmusban vesz részt.

(5) A (4) alszakasz alkalmazásában a szervezet akkor vesz részt terrorizmusban, ha

a) terrorcselekményeket követ el vagy azokban közreműködik,

b) terrorizmusra készül elő,

c) pártolja vagy ösztönzi a terrorizmust, vagy

d) másként vesz részt terrorizmusban.”

89. A törvény II. része létrehozta a betiltott szervezetekben való tagságnak és azok támogatásának bűncselekményét; létrehozta a pénz gyűjtésének, a terrorista pénzeszközök felhasználásának és birtoklásának, a terrorista pénzeszközök átutalására irányuló megállapodás megkötésének, a pénzmosásnak, valamint a gyanított pénzmosás bejelentése elmulasztásának bűncselekményét. A IV. részben számos további anyagi jogi bűncselekmény szerepelt, köztük a következők: képzés fegyverhasználatra; terrorizmus irányítása; terrorcselekményt elkövető vagy arra előkészülő személy számára valószínűleg hasznos tárgyak ésszerű ok nélküli birtoklása; valamint terrorcselekményt elkövető vagy arra előkészülő személy számára valószínűleg hasznos információ ésszerű ok nélküli gyűjtése. A 62. szakasszal a törvény az országterületen kívül is hatályossá vált, amennyiben az Egyesült Királyság joghatósága alá tartozó valamely személlyel szemben bármely fenti bűncselekmény okán indítható büntetőeljárás, függetlenül attól, hogy az e bűncselekményeket megvalósító cselekményeket hol követték el.

C. A terrorizmus elleni küzdelemről, a bűncselekményekről, és a biztonságról szóló 2001. évi törvény

90. A 2001. évi törvény (lásd a fenti 12. pontot) „Bevándorlás és menedékjog” címet viselő 4. része határozta meg azokat a jogköröket, amelyek még arra az esetre is lehetővé tették a nemzetközi terrorizmussal gyanúsított, állampolgársággal nem rendelkező személyek őrizetét, ha a kitoloncolás adott időpontban nem lehetséges. A 2001. évi törvény releváns része a következőt írta elő:

„4. RÉSZ

BEVÁNDORLÁS ÉS MENEDÉKJOG

A nemzetközi terrorizmussal gyanúsított személyek

21. Nemzetközi terrorizmussal gyanúsított személy: minősítés

(1) A miniszter e szakasz alapján akkor adhat ki minősítő bizonyítványt valamely személlyel kapcsolatban, ha a miniszter ésszerűen

a) úgy véli, hogy a személy egyesült királysági jelenléte kockázatot jelent a nemzetbiztonságra nézve, és

b) gyanítja, hogy a személy terrorista.

(2) Az (1) alszakasz b) pontjának alkalmazásában »terrorista« az,

a) aki nemzetközi terrorcselekmények elkövetésében, előkészítésében vagy az arra való felbujtásban vett részt,

b) nemzetközi terroristacsoport tagja vagy ahhoz tartozik, vagy

c) valamely nemzetközi terroristacsoporttal kapcsolatban áll.

(3) A (2) alszakasz b) és c) pontjának alkalmazásában valamely csoport nemzetközi terroristacsoport, ha

a) az Egyesült Királyságon kívül tartózkodó személyek ellenőrzése és befolyása alatt áll, és

b) a miniszter gyanúja szerint nemzetközi terrorcselekmények elkövetésében, előkészítésében vagy az arra való felbujtásban vett részt.

(4) A (2) alszakasz c) pontjának alkalmazásában valamely személy csak akkor áll kapcsolatban nemzetközi terroristacsoporttal, ha azt támogatja vagy segíti.

(5) E rész alkalmazásában

»terrorizmus« a terrorizmusról szóló 2000. évi törvény (c. 11) 1. szakasza szerinti meghatározás, és

»nemzetközi terrorizmussal gyanúsított személy« az (1) alszakasz szerinti minősítéssel érintett személy.

(6) Amennyiben a miniszter az (1) alszakasz alapján minősítő bizonyítványt állít ki, amint az gyakorlatilag lehetséges

a) ésszerű lépéseket tesz a minősítéssel érintett személy értesítésére, és

b) megküldi a minősítő bizonyítvány másolatát a bevándorlási ügyek különleges fellebbezési bizottsága részére.

(7) A miniszter az (1) szakasz alapján kiállított minősítő bizonyítványt visszavonhatja.

(8) A miniszternek az e szakasz szerinti minősítéssel kapcsolatos határozata kizárólag a 25. vagy 26. szakasz szerinti jogi eljárások keretében kifogásolható.

(9) A miniszternek a teljes egészében vagy részben az e szakasz szerinti minősítő bizonyítvány alapján tett intézkedése kizárólag az alábbiak szerinti jogi eljárások keretében vagy eljárások során kifogásolható:

a) a 25. vagy 26. szakasz

b) a bevándorlási ügyek különleges fellebbezési bizottságáról szóló 1997. évi törvény (c. 68) 2. szakasza (fellebbezés).

22. Kitoloncolás, kiutasítás stb.

(1) A (2) alszakasz szerinti intézkedés a nemzetközi terrorizmussal gyanúsított személy tekintetében annak ellenére megtehető, hogy a cselekmény (akár ideiglenesen, akár véglegesen) nem eredményezhet az Egyesült Királyságból való kiutasítást az alábbiak miatt:

a) teljes mértékben vagy részben nemzetközi megállapodáshoz kapcsolódó jogkérdés, vagy

b) gyakorlati megfontolás [...]

(2) Az (1) alszakaszban említett intézkedések a következők:

[...]

e) kitoloncolási végzés meghozatala [...]

(3) A nemzetközi terrorizmussal gyanúsított személy vonatkozásában a 21. szakasz szerinti minősítésének időpontjában hatással járó, a (2) alszakasz szerinti intézkedést (a fenti (1) alszakaszra való hivatkozással) közvetlenül a minősítés után megtett intézkedésnek kell tekinteni.

23. Őrizet

(1) A nemzetközi terrorizmussal gyanúsított személy a (2) alszakaszban meghatározott rendelkezés alapján annak ellenére őrizetbe vehető, hogy az Egyesült Királyságból való kiutasítása vagy az onnan való távozása (ideiglenesen vagy véglegesen) akadályokba ütközik az alábbiak miatt:

a) teljes mértékben vagy részben nemzetközi megállapodáshoz kapcsolódó jogkérdés, vagy

b) gyakorlati megfontolás

(2) Az (1) alszakaszban említett intézkedések a következők:

a) a bevándorlásról szóló 1971. évi törvény (c. 77) 2. mellékletének 16. pontja (az esetlegesen vizsgálat alá vonandó vagy kiutasítandó személyek őrizete), és

b) az említett törvény 3. mellékletének 2. pontja (kitoloncolási célú őrizet).”

A 2001. évi törvény 4. része tartalmazott egy olyan rendelkezést, amelynek értelmében a jogszabály mindössze öt évig lesz hatályban, és azt a Parlament mindkét Házának évente jóvá kell hagynia.

D. A bevándorlási ügyek különleges fellebbezési bizottsága

91. A bevándorlási ügyek különleges fellebbezési bizottságát (SIAC) a Bíróságnak a *Chahal v. Egyesült Királyság* [GC] ügyben 1996. november 15-én hozott ítéletére (1996, *Reports of Judgments and Decisions* 1996-V) válaszul hozták létre. Ez független bírából álló törvényszék, amelynek határozataival szemben jogkérdésekben a Fellebbviteli Bírósághoz és a Lordok Házához lehet fellebbezést benyújtani.

A 2001. évi törvény 25. szakasza értelmében:

„(1) A nemzetközi terrorizmussal gyanúsított személy a 21. szerinti minősítésével szemben a bevándorlási ügyek különleges fellebbezési bizottságához nyújthat be fellebbezést.

(2) A fellebbezés esetében [SIAC-nak] a minősítő bizonyítvány akkor kell hatályon kívül helyeznie, ha

a) úgy véli, hogy ésszerű okok alapján nem áll fenn a 21. cikk (1) szakaszának a) vagy b) pontjában említett vélelem vagy gyanú, vagy

b) úgy véli, hogy a minősítő bizonyítvány valamely más ok miatt nem lehetett volna kiadni.”

A SIAC annak biztosítása céljából volt köteles elvégezni a minősítő bizonyítvány első felülvizsgálatát, hogy az hat hónappal a minősítő bizonyítvány kiállítását követően, illetve hat hónappal a minősítéssel szembeni fellebbezés jogerős elbírálását követően még mindig igazolt, ezután pedig háromhavonta kellett azokat felülvizsgálnia.

A 2001. évi törvény 30. szakasza értelmében az Egyezmény 15. Cikke szerinti eltéréssel szembeni bármilyen jogi kifogással is a SIAC-hoz kell fordulni.

92. A SIAC-nak létezik egy különös eljárása, amely lehetővé teszi számára, hogy ne csak közzétehető anyagokat („nyilvános anyagok”), hanem nemzetbiztonsági okok miatt közzé nem tehető anyagokat („zárt anyagok”) is vizsgáljon. Sem a fellebbező, sem jogi képviselője nem tekinthet be a zárt anyagokba. Ennek megfelelően a koronaügyész a biztonsági szempontból megfelelő besorolásba tartozó egy vagy több – „különleges ügyvédként” említett – ügyvédet jelöl ki az egyes fellebbezők nevében történő eljárásra.

93. A SIAC előtti, a minősítésekkel szembeni, a jelen ügyben szóban forgó fellebbezések keretében az egyes fellebbezőkre vonatkozó nyilvános nyilatkozatokat és bizonyítékokat kézbesítették először, a különleges ügyvéd pedig meg tudták vitatni ezeket az anyagokat a fellebbezővel és jogi képviselőikkel, és általánosságban utasításokat kaphattak tőlük. A zárt anyagokat ezután közlik a bírakkal és a különleges ügyvéddel, és innentől kezdve a különleges ügyvéd, valamint a fellebbező és/vagy képviselői kizárólag a SIAC engedélyével léphetnek kapcsolatba. A különleges ügyvéd feladata az, hogy a zárt tárgyalásokon a fellebbező nevében – mind eljárási kérdésekben, például a további közzététel szükségességét illetően, mind pedig az ügy érdemi részét illetően – érveket terjesszen elő. A minősítésekkel szembeni egyes fellebbezések tekintetében a SIAC „nyilvános” és „zárt” ítéletet is hozott. A különleges ügyvéd láthatta mindkettőt, a fogvatartott és képviselői azonban csak a nyilvános ítéletet ismerhették meg.

E. Az emberi jogokról szóló 1998. évi törvény szerinti összeegyeztethetlenségi nyilatkozatok

94. Az 1998. évi törvény 4. szakasza előírja, hogy amennyiben a bíróság megállapítja, hogy valamely elsődleges jogszabály sérti az Egyezményt, a bíróság összeegyeztethetlenségi nyilatkozatot adhat ki. Egy ilyen nyilatkozat nem érinti a rendelkezés érvényességét a kiadásának tárgya tekintetében, és nem köti azon eljárás feleit, amely eljárás keretében kiadják, de a rendelkezés módosítása céljából különös lépéseket lehet tenni (10. szakasz) az összeegyeztethetlenség megszüntetése érdekében (lásd még *Burden v. Egyesült Királyság* [GC], no. 13378/05, §§ 21–24 és 40–44, ECHR 2008).

F. A terrorizmusról szóló 2006. évi törvény

95. A terrorizmusról szóló 2006. évi törvény 2006. március 30-án lépett hatályba, számos bűncselekményt vezetve be, hogy a terrorizmusról szóló 2000. évi törvényben megállapított terrorista bűncselekmények előkészületére is kiterjessze a büntetőjogi felelősséget. Az új bűncselekmények a következők: buzdítás, kiadványok terjesztése, előkészület és képzés. A bűncselekményeket úgy alakították ki, hogy a terroristatevékenységekbe már egy korai szakaszban be lehessen akadályozni, ekként pedig meg lehessen előzni a súlyosabb jogsértő magatartás kialakítását. Kialakításuk továbbá könnyebb bizonyíthatóságukat szolgálta.

G. A különleges ügyvédek alkalmazásának a terrorizmus megelőzéséről szóló 2005. évi törvény alapján történő mérlegelése

96. 2007. október 31-én a Lordok Háza ítéletet hozott a *Secretary of State for the Home Department (ellenérdekű fél a fellebbezési eljárásban) v. MB (FC) (fellebbező)* [2007] UKHL 46 ügyben, amely a terrorizmus megelőzéséről szóló 2005. évi törvény 2. szakasza és 3. szakasza (1) bekezdésének a) pontja alapján a miniszter által hozott, az eltérés megelőzéséről szóló ellenőrzési végzéssel szemben benyújtott kifogásra vonatkozott. A Lordok Házának többek között abban a kérdésben kellett döntést hoznia, hogy a 2005. évi törvény 3. szakaszában előírt, zárt tárgyalásokat és különleges ügyvédeket magukban foglaló eljárások összeegyeztethetők-e az Egyezmény 6. Cikkével, lévén hogy az egyik felperes ügyében az eljárások azt eredményezték, hogy a vádat alapvetően egyáltalán nem közölték vele, mivel a nyilvános anyagok nem tartalmaztak konkrét állítást terrorizmussal kapcsolatos tevékenységre vonatkozóan.

A Lordok Háza egyhangúan állapította meg, hogy a szóban forgó eljárás polgári jogokat és kötelezettségeket határozott meg, ekként pedig kiváltotta a 6. Cikk szerinti védelmet. A megfelelés kérdése tekintetében a többség (Hale of Richmond bárónő, Lord Carswell és Lord Brown of Eaton-under-Heywood) megállapította, hogy noha sok esetben a különleges ügyvéd eljárása megfelelően ellensúlyozza azt, ha a miniszter olyan anyagot kíván visszatartani, amelyre annak megállapítása érdekében kíván hivatkozni, hogy ésszerű indokok vannak annak gyanítására, hogy az ellenőrzés alá vont személy terrorizmussal kapcsolatos tevékenységben vett részt vagy sem, minden egyes ügyet egyedileg kell elbírálni. Hale bárónő megfogalmazásában:

„65. [...] Minden az ügy jellegétől függ; milyen lépéseket tettek arra, hogy részletesen kifejtse a vádak az ellenőrzés alá vont személy számára, hogy kiszámíthassa azt, hogy milyen bizonyítékok létezhetnek; milyen lépéseket tettek a zárt bizonyítékok összefoglalására a nevek, dátumok vagy helyek feltárása nélkül; a visszatartott anyagok jellege és tartalma; a különleges ügyvéd mennyire tudott hatékonyan kifogásokkal élni az ellenőrzés alá vont személy nevében; és miben jelentett volna különbséget a közzététel. Mindezek a tényezők relevánsak ahhoz, hogy az ellenőrzés alá vont személy számára »ésszerű lehetőséget biztosítottak-e arra, hogy kifogásolja azokat a tényeket, amelyek alapul szolgáltak« a végzéshez.

66. Véleményem szerint nem vehetjük biztosra azt, hogy Strasbourg azt állapítaná meg, hogy elégségesen megfelel a 6. Cikknek az ellenőrzési végzés tárgyában tartott minden olyan tárgyalás, amely különleges ügyvéd igénybevételével lefolytatott eljárást alkalmaztak, amint azt a 2005. évi törvény és a polgári perrendtartás 76. cikke előírja. A – bármennyire is nehéz és időigényes – fáradhatatlan erőfeszítések mellett azonban általánosságban lehetségesnek kellene lennie annak, hogy az ellenőrzés alá volt személy számára biztosítsák »az eljárási szabályok nyújtotta alapvető védelmet«. Az eljárás valamennyi résztvevőjének minden tőle telhetőt meg kell tennie annak biztosítására, hogy a lehető legteljesebb mértékben betartják a »nyomozás elveit«. A miniszternek a lehető legteljesebb körűen ki kell fejtenie, hogy

miért véli úgy, hogy teljesülnek a 2. szakasz (1) bekezdésében szereplő jogalapok. Minél teljesebb körűen fejti ezt ki, annál teljesebb körű utasításokat tudnak majd kapni az ügyféltől a különleges ügyvédek még azelőtt, hogy betekintենek a zárt anyagokba. Mind a bírónak, mind pedig a különleges ügyvédeknek alaposan, rendkívüli körülménnyel és felettebb szkeptikusan kell megvizsgálniuk azt az igényt, hogy a zárt anyagok továbbra is zártak maradjanak-e. Számos, máshonnan származó bizonyíték utal arra a tendenciára, hogy a terrorizmussal kapcsolatos ügyekben túlságosan sok esetben igénylik a titkosság szükségességét: lásd Serrin Turner és Stephen J Schulhofer, *The Secrecy Problem in Terrorism Trials*, 2005, Brennan Centre for Justice at NYU School of Law. Mind a bírónak, mind pedig a különleges ügyvédeknek szigorú tesztet kell alkalmazniuk a továbbra is zártan kezelt anyagok tekintetében. Mindenkinek tudnia kell arról a lehetőségről, hogy az anyagokat meg lehet szerkeszteni vagy lényegüket oly módon is ki lehet emelni, hogy lehetővé váljon a különleges ügyvédek számára az, hogy az ügyfél utasításait kikérje azokkal kapcsolatban. Mindenkinek tudatában kell lennie azon lehetőségnek, hogy a különleges ügyvédeknek felhatalmazást lehet adni arra, hogy konkrét és körülmények között megfogalmazott kérdéseket tegyen fel az ügyfélnek. Noha a CPR r 76.24 nem írja elő kifejezetten, de a különleges ügyvédnek képesnek kell lennie arra, hogy tanúkat idézzon a zárt anyagok megcáfolása céljából. Előfordulhat, hogy az ügy jellege olyan, hogy az ügyfélnek nem kell ismernie a bizonyítékok valamennyi részletét ahhoz, hogy hatékony kifogást tudjon előterjeszteni.

67. Valószínűleg a tárgyalást lefolytató bíró tudja a leginkább megítélni, hogy az eljárás során biztosították-e az eljárási szabályok nyújtott megfelelő és jelentős védelmet. [...]"

Lord Carswell a következő észrevételt tette:

„Rendkívül tág azon ügyek palettája, amelyekben a miniszter zárt anyagokra hivatkozott. Szükséges esetben előfordulhatnak olyan ügyek is, amikor az ellenőrzés alá vont személlyel szembeni egyetlen bizonyíték zárt, és nem lehet vele közölni a bizonyítékot, vagy annak lényegét sem, a különleges ügyvéd pedig nincs olyan helyzetben, hogy az ellenőrzés alá vont személyre nézve kedvezőtlen állítások hatékony kifogásolásához elegendő utasítást kapjon. A másik véletlen esetén előfordulhatnak olyan ügyek, amikor a zárt anyagok bizonyító ereje ugyancsak csekély vagy pusztán csak alátámasztja a szilárd nyilvános anyagot, és nincs akadálya a védelem előterjesztésének. A kettő között az esetleges ügyek végtelen számú variációja fordulhat elő. A nyilvános és a zárt anyagok, valamint bizonyító jellegük közötti egyensúly ügynként eltérő lesz. Előfordulhat, hogy a különleges ügyvéd elegendően világosan érzékeli, hogy hogyan kell anélkül kezelni a zárt anyagokat, hogy az ellenőrzés alá vont személytől közvetlen utasításokat szerezzen be. Ezeket a kérdéseket a bírónak kell mérlegelnie és értékelnie annak meghatározása során, hogy az ellenőrzés alá vont személynek tisztességes tárgyalást biztosították-e. Az értékelés [...] tényeken alapul. Az értékelés azt a bíró tudja a legjobban elvégezni, aki mind a nyilvános, mind pedig a zárt anyagokat ismeri, és akinek megvan az az előnye, hogy meghallgathatta a különleges ügyvéd előterjesztését. Úgy vélem azonban, hogy igencsak nehéz teher hárul az ellenőrzés alá vont személyre az Egyezmény 6. Cikke megsértésének megállapítása tekintetében, mivel megfelelő súlyt kell kapnia az anyagok érvényes biztonsági okok miatti visszatartásához fűződő jogos közérdeknek. A bíróságoknak nem szabad túlságosan készségesen kimondaniuk azt, hogy az ellenőrzés alá vont személy által az anyagok visszatartása révén elszenvedett hátrány a 6. Cikk megsértését képezi.”

Lord Brown a következőket állapította meg:

„Előfordulhatnak olyan ügyek is – noha valószínűleg teljesen kivételes esetben –, amikor a szerkesztés, az anonimizálás és a lényeg kiemelése révén az érintettek részéről kifejtett legjobb erőfeszítések ellenére is egyszerűen lehetetlen a miniszter vádjának elegendő részét közölni ahhoz, hogy a gyanúsított bármilyen hatékony kifogást terjeszthessen elő azzal szemben. A bírónak ezekben az ügyekben – hacsak nem érzi elég biztosnak azt, hogy ésszerűen semmi esetre sem lehetett volna sikeres semmilyen esetleges kifogás (nehéz, de meglátásom szerint nem lehetetlen következtetés) – azt kellene megállapítania, hogy a végzés helyben hagyása adott esetben valóban jelentős igazságtalanságot eredményezne a gyanúsított számára. Röviden: az ilyen ügyekben a gyanúsított számára még »az eljárási szabályok nyújtotta alapvető védelmet« sem biztosítanak (a [fent hivatkozott] *Chahal* § 131) a különleges ügyvéd igénybevételével folytatott eljárás ellenére; »a [tisztességes tárgyaláshoz való] jogának maga a lényege [fog] sérülni« (a [fent hivatkozott] *Tinnelly & Sons Ltd and McElduff and others v Egyesült Királyság* § 72).

Lord Bingham véleménye nem tért el, de ő más érvelést alkalmazott. Azt mondta, hogy az eljárás egészét kell nézni, és azt kell mérlegelni, hogy olyan eljárást alkalmaztak-e, amely jelentős igazságtalanságot okozott az ellenőrzés alá vont személynek; a különleges ügyvédek igénybevétele fokozhatja az ellenőrzés alá vont személy rendelkezésére álló, az eljárási szabályok nyújtotta alapvető védelmet, de nem orvosolhatja az olyan személynek okozott súlyos hátrányokat, aki nem ismeri a vele szemben felhozott vádak, ennél fogva pedig nem tudja hatékony utasításokkal ellátni a különleges ügyvédet.

Az eltérő különvéleményt kiadó Lord Hoffmann szerint, amint az eljáró bíró megállapítja, hogy az anyagok közzététel ellentétes lenne a közérdekkel, a különleges ügyvédek igénybevétele elegendő garanciákkal szolgál az ellenőrzés alá vont személy számára, ilyen körülmények között pedig soha nem következne be a 6. Cikk megsértése.

97. A *Secretary of State for the Home Department v. AF* [2008] EWCA Civ 1148 ügyben a Fellebbviteli Bíróság (Sir Anthony Clark MR és Waller LJ; Sedley LJ eltérő különvéleménye mellett) – a különleges ügyvédek igénybevételével zajló, az ellenőrzési végzésekkel kapcsolatos ügyekben a 6. Cikk betartására vonatkozóan az *MB* ügyben adott többségi vélemény alapján – a következő iránymutatással szolgált (kivonat a fejlécből):

„(1) Annak elbírálása során, hogy a 2005. évi törvény 3. szakaszának (10) bekezdése szerinti valamely meghallgatás megsértette-e az ellenőrzés alá vont személy 6. Cikk szerinti jogait, az volt a kérdés, hogy egészében véve a tárgyalás alapvetően tisztességtelen volt-e az ellenőrzés alá vont személy irányában, illetve hogy nem biztosították számára az eljárási szabályok nyújtotta alapvető védelmet, vagy hogy a tisztességes tárgyaláshoz való jognak maga a lényege sérült-e. Tágabban szemlélve: a kérdés az volt, hogy az eljárás azzal a hatással járt-e, hogy az ellenőrzés alá vont személy jelentős igazságtalanságnak volt-e kitéve. (2) Minden megfelelő intézkedést meg kell tenni annak érdekében, hogy az ellenőrzés alá vont személy számára a lehető legtöbb információt biztosítsák, mind a vádak, mind pedig a bizonyítékok tekintetében, szükség esetén megfelelő összefoglalás révén. (3) Amennyiben a teljes körű vádak és bizonyítékokat az elején nemzetbiztonsági okokból nem biztosították, az ellenőrzés alá vont személy különleges ügyvédet kell kirendelni. Ilyen esetben a következő elveket kell alkalmazni. (4) Nincs olyan elv,

amely szerint vád vagy bizonyíték már nem csökkenthető minimális szintje ellenőrzés alá vont személy való nyílt közlésének hiányában valamely tárgyalás tisztességtelen volna. Vagylagosan, ha az volna, a már nem csökkenthető minimális szintet – a körülményektől függően – annyira kevés információ közlésével lehet biztosítani, mint amennyit az AF-ügyben közöltek, ami ugyancsak elenyésző volt. (5) Valamely tárgyalás tisztességtelen jellege valamennyi körülménytől függ: többek között az ügy jellegétől, attól, hogy milyen lépéseket tettek a vádaknak az ellenőrzés alá vont személy részére való részletes kifejtésére oly módon, hogy előre tudhassa, mely bizonyítékok támogathatják, attól, hogy milyen lépéseket tettek az alátámasztó zárt bizonyítékok – a nevek, dátumok, vagy helyek feltárása nélkül –, valamint a visszatartott anyagok jellegének és tartalmának összefoglalására, a különleges ügyvéd mennyire tudta hatékonyan kifogásolni ezt az ellenőrzés alá vont személy nevében, továbbá hogy miben lett volna más a helyzet a közzététellel. (6) Annak vizsgálata során, hogy az ellenőrzés alá vont személy részére történő közzététellel eltérő választ kellett volna-e adni arra a kérdésre, hogy ésszerűen gyanítható-e, hogy az ellenőrzés alá vont személy részt vett-e vagy sem terrorizmussal kapcsolatos tevékenységben, a bíróságnak teljes mértékben szem előtt kellett tartania az ellenőrzés alá vont személy és a különleges ügyvédek előtt álló problémákat, és figyelembe kellett vennie az ügy körülményeit, többek között azt, hogy mi történne akkor, ha bármely információt közzétesznek és hogy a különleges ügyvédek mennyire tudnának hatékonyak lenni. A bármely konkrét tényezővel szembeni helyes megközelítés és az ilyen tényezőknek tulajdonítandó súly a sajátos körülményektől függ. (7) Nem voltak merev elvek. Az, hogy mi minősül tisztességesnek, alapvetően a bíró döntötte el, akinek döntésébe a Fellebbviteli Bíróság csak igen ritkán avatkozna be.”

III. A 2001. ÉVI TÖRVÉNY 4. RÉSZÉRE VONATKOZÓ BELFÖLDI ÉS NEMZETKÖZI MEGJEGYZÉSEK

A. A Newton Bizottság

98. A 2001. évi törvény 4. része előírta a törvény működésének felülvizsgálata céljából a Committee of Privy Counsellors (államtanácsosi bizottság) létrehozását. A Lord Newton elnöklése mellett működő bizottság 2003 decemberében tett jelentést. Az ún. Newton Bizottság jelentése – miután leszögezte a Belügyminisztérium azon érvét, hogy az al-Kaida-féle terrorizmusból fakadó fenyegetés elsősorban külföldiektől ered – a következőkre hívta fel a figyelmet:

„Bizonyítékok gyűjtése arra vonatkozóan, hogy most nem ez a helyzet. A 2003 májusában Tel Avivban támadást végrehajtó brit öngyilkos merénylők, Richard Reid (»cipős merénylő«), és mások nemrégiben történt letartóztatása arra utal, hogy az egyesült királysági állampolgároktól érkező fenyegetés valódi. A terrorizmusról szóló 2000. évi törvény alapján tavaly gyanúsítottak csaknem 30% brit. Azt mondták nekünk, hogy a nemzetközi terrorizmusban való gyanított részvételük miatt a hatóságok érdeklődésére számot tartó személyek csaknem fele brit állampolgár.”

Ezen bizonyítékok alapján a Newton Bizottság észrevételezte, hogy nemcsak hogy elvi érvek szólnak a megkülönböztető jellegű rendelkezések ellen, hanem ráadásul a terroristafenyegetés kezelése tekintetében

korlátozott hatékonyságú kényszerítő érvek is fennállnak. A Newton Bizottság ezért olyan jogszabály sürgős bevezetésére szólított fel, amely a terroristafenyegetéssel az állampolgárságon alapuló megkülönböztetés nélkül foglalkozna és amely nem igényelne az Egyezmény 5. Cikkétől való eltérést.

99. 2004 februárjában a kormány közzétette a Newton Bizottság jelentésére vonatkozó válaszát. Továbbra is azon az állásponton volt, hogy a terroristafenyegetés „elsősorban, de nem kizárólag külföldi állampolgároktól ered”, és az alábbi észrevételt tette a Newton Bizottság azon javaslatára, hogy a terroristaellenes intézkedéseknek a joghatóság alá tartozó valamennyi személyre az állampolgárságtól függetlenül kell vonatkoznuk:

„Ugyan lehetséges volna olyan jogkörökre törekedni, amelyek alapján a nemzetközi terrorizmusban esetleg részt vevő brit állampolgárokat fogva lehetne tartani – ez felettébb súlyos lépés lenne. A kormány úgy véli, hogy nehéz lenne igazolni az ehhez hasonlóan szigorú jogköröket. A tapasztalatok megmutatták az ilyen megközelítés veszélyeit és az esetlegesen általa a közösség összetartásában, ily módon pedig a nyilvánosság különböző csoportjai általi – a terroristafenyegetés elleni küzdelemhez olyannyira nélkülözhetetlen – támogatottságban okozott kárt”.

A kormány jelezte továbbá, hogy munkálkodnak azon, hogy a terrorizmussal gyanúsított személyek kitoloncolása tekintetében potenciális célszágokkal megpróbáljanak keretmegállapodásokat létesíteni.

B. Az emberi jogokkal foglalkozó parlamenti vegyesbizottság (Joint Parliamentary Committee on Human Rights)

100. A vegyesbizottságnak az Egyesült Királyságban alkotmányos feladata, hogy átvizsgálja a jogszabályokat annak biztosítása érdekében, hogy azok összeegyeztethetők legyenek az Egyezmény szerinti jogokkal. A vegyesbizottság a 2001–2002-es ülésszaknak – a később 2001. évi törvénnyé alakított törvénytervezet közzététele után nem sokkal kidolgozott – második jelentésében aggályát fejezte ki a javasolt intézkedés esetlegesen megkülönböztető hatása miatt:

„38. Másodsor, fennáll a kockázata annak, hogy a törvénytervezet – azzal, hogy a nemzetközi terrorizmussal gyanúsított személyek őrizetének előírása céljából a bevándorlással kapcsolatos jogszabályokra hivatkozik – a vádemelés nélküli őrizet lehetővé tételekor megkülönböztetést alkalmaz a nemzetközi terrorizmussal gyanúsított azon személyek között, akik bevándorlási ellenőrzés hatálya alatt állnak, és azok között, akiknek feltételhez nem kötött joguk van az Egyesült Királyságban maradni. Aggályosnak tartjuk, hogy ez esetleg a szabadsághoz való jog gyakorlásában az állampolgárság alapján történő megkülönböztetéshez vezethet. Abban az esetben, ha nem lehet bizonyítani, hogy az objektíve, ésszerűen és arányosan igazolható, olyan intézkedéseket eredményezhet, amelyek összeegyeztethetetlenek lennének – akár önmagában, akár az EJEE 14. Cikk szerinti egyezményes jogok gyakorlása terén a megkülönböztetésmentességhez való joggal együttesen értelmezve – az EJEE 5. Cikkével. A Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának 26. cikke

szerinti, megkülönböztetésmentességhez való jog és 9. cikke szerinti, szabadsághoz való jog megsértéséhez is vezethet.

39. Ezt a kérdést szóban a belügyminiszternek is felvetettük. Válaszának mérlegelését követően, nem vagyunk meggyőződve arról, hogy a törvénytervezet 4. részének rendelkezéseiben az állampolgárságon alapuló megkülönböztetés kockázatát megfelelően kezelték.”

A 2003–2004-es ülészak hatodik jelentésében (2004. február 23.) a vegyesbizottság mélységes aggályát fejezte ki „az annak eredményeként jelentkező emberi jogi hatások miatt, ha az őrizetbe vételi jogkört a terrorizmusellenes jog helyett a bevándorlási jog egyik aspektusává teszik”, és figyelmeztetett arra, hogy fennáll annak „jelentős kockázata, hogy a 4. rész sérti az EJEE 14. Cikke szerinti, megkülönböztetésmentességhez való jogot.” A Newton Bizottság jelentése és az erre válaszul a miniszter által közzétett vitaanyag nyomán a vegyesbizottság 2003–2004-es ülészak tizennyolcadik jelentésének (2004. július 21.) 42–44. oldalán visszatért a kérdésre:

„42. A vitaanyag elutasítja a Newton Bizottság jelentésének azon ajánlását, hogy [a 2001. évi törvény] 4. részének helyébe lépő új jogszabályt valamennyi állampolgárra – köztük a brit állampolgárokra – is egyaránt alkalmazni kelljen. A kormány azon meggyőződését tartalmazza, hogy a külföldi állampolgárok és az egyesült királysági állampolgárok közötti különbségtétel eltérő jogaik és kötelességeik alapján igazolható.

43. Következésként kifejtettük azon aggályunkat, hogy [a 2001. évi törvény] 4. részének rendelkezései nem igazoltan alkalmaznak megkülönböztetést az állampolgárság alapján, ekként pedig sértik az EJEE 14. Cikkét. Lord Newtonnal egyetértésben mi is rendkívülinek tartjuk, hogy a vitaanyag azt állítja, hogy »felettebb súlyos lépés lenne« a brit állampolgárok fogva tartására irányuló azonos jogkörre törekedni, valamint hogy »nehéz lenne igazolni az ehhez hasonlóan szigorú jogköröket«.

44. A külföldi állampolgár és az egyesült királysági állampolgár érdekei azonosak: az EJEE 5. Cikke szerinti, szabadsághoz való alapvető jog és a kapcsolódó eljárási jogok. Az EJEE 1. Cikke arra kötelezi az államokat, hogy biztosítsák a joghatóságuk alatt álló minden személy számára az Egyezményben meghatározott jogokat. A 14. Cikk előírja, hogy az Egyezményben meghatározott jogok élvezetét a nemzeti származás alapján történő megkülönböztetés nélkül kell biztosítani. Úgy tűnik, hogy a vitaanyagban a kormány arra adott magyarázata, hogy miért vonakodik attól, hogy ugyanazokat a jogköröket biztosítsa az egyesült királysági állampolgároknak, azt sugallja, hogy a külföldi állampolgárok szabadsághoz fűződő érdekeit kevésbé tartja védelemre érdemesnek, mint az egyesült királysági állampolgárok azonos jogait, ami az Egyezmény alapján megengedhetetlen.”

C. A kínzás, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetések megelőzésére létrehozott európai bizottság

101. A kínzás, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetések megelőzésére létrehozott európai bizottság 2002 februárjában és 2004 márciusában meglátogatta a fogva tartott kérelmezőket. 2005. június 9-i jelentésében a kínzás, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetések megelőzésére létrehozott európai bizottság bírálta a kérelmezők Belmarsh Prisonban és Broadmoor Hospitalban való elhelyezésének körülményeit és az alkalmazottak által állítólagosan elkövetett visszaélésekről számolt be. A kínzás, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetések megelőzésére létrehozott európai bizottság megállapította, hogy a fogva tartott kérelmezők többségének egészségi állapota az őrizet – különösen annak határozatlan jellege – következtében rosszabbodott. A kínzás, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetések megelőzésére létrehozott európai bizottság jelentése szerint:

„A 2004-es látogatás alatt összegyűjtött információk valójában azt mutatják, hogy a hatóságok sincsenek pontosan tisztában azzal, hogy hogyan kellene kezelniük az ilyen jellegű fogva tartott személyeket, akik nem rendelkeznek a szabadon bocsátás valódi esélyével és az e sajátos formájú őrizet káros hatásainak legyőzéséhez szükséges támogatással. Kiemelik továbbá a büntetésvégrehajtási rendszer korlátozott kapacitását azzal kapcsolatban, hogy a rendes feladataival nehezen összeegyeztethető feladatot is ellásson. Nem sikerült elérni a kínzás, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetések megelőzésére létrehozott európai bizottság 2002. februári látogatásáról szóló jelentésre adott válasz kimondott célját, azaz egy olyan stratégia kidolgozását, amely képessé teszi a büntetésvégrehajtási rendszert a 2001. évi törvény alapján fogva tartott személyek ellátásának és őrzetének legmegfelelőbb kezelésére.

A kínzás, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetések megelőzésére létrehozott európai bizottság e fogva tartott személyeknél tett látogatása után két évvel e személyek közül többen az őrizet következtében megrendült mentális állapotban voltak, néhányuknak pedig a fizikai állapota is romlott. Az őrizet a 2001. évi törvény alapján fogva tartott személyek többsége esetében mentális rendellenességekhez, a múltban traumatikus élményeket – akár kínzást – megtapasztaló személyek esetében pedig egyértelműen az élmény felelevenítéséhez, valamint korábbi rendellenességek súlyos és újbóli felmerüléséhez vezetett. Az őrizet okozta trauma még súlyosabb hatást gyakorolt az egészségi állapotukra, mivel ez esetben az őrizetet a kontrollnak az őrizetük határozatlan jellegéből származó hiánya, az őrizet megtámadásával összefüggő nehézségek, és az kísérte, hogy nem tudják, milyen bizonyítékok alapján minősítették őket nemzetközi terrorizmussal gyanúsított személynek, illetve milyen bizonyítékok alapján tartják fenn e minősítésüket. A látogatás időpontjában néhányuk helyzete embertelen és megalázó bánásmódnak volt tekinthető.”

102. A kormány 2005. június 9-én tette közzé kínzás, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetések megelőzésére létrehozott európai bizottság 2004-es jelentésére adott válaszát. A kormány határozottan vitatta a börtönszemélyzet által állítólag elkövetett visszaéléseket, és rámutatott, hogy a fogva tartott kérelmezők rendelkezésére álltak a közigazgatási és

polgári jog alapján minden fogvatartott számára rendelkezésre álló panaszlehetőségek. A kormány válasza szerint továbbá:

„Jóllehet a kormány tiszteletben tartja a kínzás, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetések megelőzésére létrehozott európai bizottság képviselői által a látogatás napján tett megfigyeléseken alapuló következtetéseit, határozottan visszautasítja azonban azt a felvetést, hogy a [2001. évi törvény] alapján fogva tartott személyeket az őrizet bármely részében olyan »embertelen vagy megalázó« bánásmódnak tették volna ki, ami az Egyesült Királyság nemzetközi emberi jogi kötelezettségeinek megsértésének minősülne. A kormány határozott álláspontja szerint a fogvatartottak mindenkor megfelelő ellátásban és bánásmódban részesültek Belmarshban, és az egészségügyi személyzet és az orvosok segítségével hozzáfértek minden szükséges orvosi – mind fizikai, mind pszichológiai – támogatáshoz. A kormány elfogadja, hogy e személyek nehéz sorsot tapasztaltak meg az őrizet megelőzően, azonban nem fogadja el, hogy az »őrizet mentális rendellenességeket okozott« volna. Egyes fogvatartottak már az őrizet megelőzően is a mentális egészségüket érintő problémákkal küzdöttek, ez azonban nem akadályozta meg őket abban, hogy a minősítésükhöz és őrizet bevételeükhöz vezető tevékenységeket folytassanak. A mentális egészséget érintő problémák nem zárják ki, hogy az egyének kockázatot jelenthessenek a nemzetbiztonság szempontjából.

[...]

A kormány nem fogadja el, hogy [a 2001. évi törvény] alapján minősített személyeket anélkül tartották volna fogva, hogy semmilyen esélyük ne lett volna a szabadon bocsátásra. [...]

[...]

A SIAC vagy más bíróság soha nem állapította meg, hogy az őrizet körülményei [az Egyezmény] 3. Cikke szerinti abszolút állami kötelezettséget sértettek volna. A kormány álláspontja szerint a kormány – figyelemmel a fogvatartottak rendelkezésére álló széleskörű bírósági biztosítékokat – nem lett volna képes fenntartani e személyek őrizetét, ha a hatóságok bármilyen módon megsértették volna a fogvatartottak 3. Cikk szerinti jogait. Az ettől eltérő felvetések annak figyelmen kívül hagyását jelentenék, hogy a fogvatartottak sokrétű kapcsolatban álltak a brit igazságszolgáltatási rendszerrel, és hogy a bíróságok abszolút kötelezettsége, hogy védelmet nyújtsanak az ilyen jellegű jogsértésekkel szemben.”

D. Az emberi jogok európai biztosa

103. Az Európa Tanács emberi jogi biztosa 2002 augusztusában közzétette az Egyesült Királyság részéről az Egyezmény 5. Cikkétől való eltérés egyes szempontjaival, valamint a 2001. évi törvény 4. részével kapcsolatos véleményét. Az emberi jogok európai biztosa e véleményében határozottan bírálta, hogy a Parlament nem vizsgálta kellő alaposággal az eltérés rendelkezéseit, és megkérdőjelezte, hogy az al-Kaida fenyegetésének jellege elfogadható alapot jelent-e a nemzet létét fenyegető rendkívüli állapot megállapításához:

„Elismerve, hogy a kormányok kötelezettsége, hogy védelmet biztosítsanak polgáraik számára a terrorizmus fenyegetésével szemben, a biztos álláspontja szerint a 2001. szeptember 11. után megnövekedett terrorista-aktivitásra való általános hivatkozások önmagukban véve nem indokolhatják kielégítő mértékben az Egyezménytől való eltérést. Ismétlődő terroristatevékenységgel hosszú ideje szembesülő több európai ország szükségtelennek tartotta az Egyezményben biztosított jogoktól való eltérést. Egyikük sem tartotta továbbá szükségesnek, hogy a jelenlegi körülmények között így tegyen. Következésképpen bizonyítani kell az Egyesült Királyságban a közbiztonságot fenyegető valós és közvetlen veszélyre utaló részletes információkat.”

A biztos a 2001. évi törvény 4. része szerinti őrizeti rendszerrel kapcsolatban így folytatta:

„Amennyiben ezen intézkedések kizárólag ki nem toloncolható külföldiekre vonatkoznak, úgy tűnhet, hogy azok kettős igazságszolgáltatást szolgálnak, mivel különböző emberi jogi mércéket alkalmaznak a külföldiek és az állampolgárok esetében.”

104. A biztos 2005. június 8-án jelentést tett közzé az Egyesült Királyságban 2004 novemberében tett látogatása alapján. Kifejezetten hivatkozott a Lordok Háza által a kérelmezők ügyében hozott döntésre, és megjegyezte, hogy a kormány 2005 márciusában nem törekedett a 2001. évi törvény vonatkozó rendelkezéseinek megújítására. Üdvözölte a Lordok Házának határozatát, amely megfelelt a korábban közzétett saját véleményének, és üdvözölte a kérelmezők szabadon bocsátását, hangsúlyozva, hogy látogatása eredményeként képes volt személyesen is megerősíteni, hogy „sokuk rendkívül izgatott pszichológiai állapotban” volt. Többek között a belügyminiszterrel, az igazságügy-miniszterrel, az ügyésszel, a főbíróval és a főügyésszel folytatott megbeszélése eredményeként a biztos azzal kapcsolatos következtetést is megfogalmazott, hogy az Egyesült Királyság joga alapján rendelkezésre áll alternatív eszköz a terrorizmus nyújtotta fenyegetés elleni küzdelemhez.

„A terroristatevékenység elleni küzdelmet nem csak kell, de lehet is folytatni az emberi jogi biztosítékok jelenlegi keretei között, amelyek a nemzetbiztonságot érintő kérdésekben éppen az egyéni jogok és a közérdek megfelelő mérlegelésére vonatkoznak, és lehetővé teszik arányos és különös hatáskörök alkalmazását. Megfelelő erőforrásokkal ellátott rendfenntartásra, nemzetközi együttműködésre, és a jog erőteljes alkalmazására van szükség. Megjegyzendő e tekintetben, hogy a terrorizmusról szóló 2000. évi törvénnyel az Egyesült Királyság már most is a legszigorúbb és leginkább átfogó terrorellenes jogszabállyal rendelkezik egész Európában.”

E. Az ENSZ fajon alapuló megkülönböztetés valamennyi formájának felszámolásával foglalkozó bizottsága

105. A bizottság Egyesült Királysággal foglalkozó, 2003. december 10-i záró megjegyzéseinek 17. pontja szerint:

„17. A bizottság mélységes aggodalmát fejezi ki a terrorizmus és a bűnözés elleni küzdelemről, valamint a biztonságról szóló törvény rendelkezéseivel kapcsolatban, amelyek lehetővé teszik az Egyesült Királyságban állampolgársággal nem rendelkező és a terrorizmussal összefüggő cselekményekkel gyanúsított – és kitoloncolásra váró – személyek határozatlan időtartamú őrizetének vádemelés vagy bírósági tárgyalás nélküli elrendelését.

A bizottság – noha tudomásul veszi az állam nemzetbiztonsági aggályait – azt tanácsolja az állam számára, hogy törekedjen ezen aggályait egyensúlyba hozni az emberi jogokkal és saját nemzetközi jogi kötelezettségeivel. E tekintetben a bizottság felhívja az állam figyelmét a 2002. március 8-i nyilatkozatára, amely kiemeli az államok annak biztosítására irányuló kötelezettségét, hogy »a terrorizmus elleni küzdelem során alkalmazott intézkedések ne alkalmazzanak fajon, színen, leszármazáson, vagy nemzeti vagy etnikai származáson alapuló megkülönböztetést«.

IV. AZ EURÓPA TANÁCS EGYÉB RELEVÁNS DOKUMENTUMAI

A. Az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésének 1271. (2002) számú állásfoglalása

106. Az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlése 2002. január 24-én elfogadta az 1271. (2002) számú állásfoglalását, amelynek (9) bekezdése szerint:

„A terrorizmus elleni küzdelmük során az Európa Tanács tagállamai nem írhatnak elő az Emberi Jogok Európai Egyezményétől való eltérést.”

Felszólította továbbá a tagállamokat ((12) bekezdés), hogy:

„tartózkodjanak az Emberi Jogok Európai Egyezménye 15. Cikkének (Az Egyezmény hatályának felfüggesztése szükséghelyzet esetén) alkalmazásától annak érdekében, hogy az 5. Cikkben (Szabadsághoz és biztonsághoz való jog) biztosított jogokat és szabadságokat korlátozzák.”

2001. szeptember 11-ét követően az Egyesült Királyság mellett egyetlen más tagállam sem döntött úgy, hogy eltér az 5. Cikk 1. §-ától.

B. Az Európa Tanács Miniszteri Tanácsa

107. A „Terrorizmussal szembesülő demokráciák” (CM/AS(2001) Rec 1534) megvitatásáról szóló, 2001. november 14-i ülését követően a Miniszterek Tanácsa 2002. július 11-én elfogadta az emberi jogokról és a terrorizmus elleni küzdelemről szóló iránymutatásait, amelyek szerint, többek között:

„I. Az államok kötelezettsége, hogy mindenki számára védelmet biztosítsanak a terrorizmussal szemben

Az államok kötelesek megtenni az ahhoz szükséges intézkedéseket, hogy a joghatóságuk alatt minden személy alapvető jogait – különösen az élethez való jogot – védelemben részesítsék a terroristacselekményekkel szemben.

II. Az önkényesség tilalma

Az államok által a terrorizmus leküzdése céljából alkalmazott intézkedéseknek tiszteletben kell tartaniuk az emberi jogokat és a jogállamiság elvét, kizárva ugyanakkor az önkényesség minden formáját, valamint minden megkülönböztető jellegű vagy rasszista bánásmódot, azoknak megfelelő felügyelet tárgyát kell képezniük.”

C. A Rasszizmus és Intolerancia Elleni Európai Bizottság

108. A 2004. június 8-i, a terrorizmus elleni fellépés során a rasszizmus elleni küzdelemről szóló 8. sz. általános politikai ajánlásában a Rasszizmus és Intolerancia Elleni Európai Bizottság az állam feladatának minősítette a terrorizmus elleni harcot; hangsúlyozta, hogy maga a válasz nem sértheti a szabadság, demokrácia, igazságosság, jogállamiság, emberi jogok és humanitárius jog értékeit; hangsúlyozta, hogy a terrorizmus elleni küzdelem nem válhat olyan ürüggyé, amely örve alatt megengedhető a faji alapú megkülönböztetés burjánzása; megjegyezte, hogy a terrorizmus elleni küzdelem 2001. szeptember 11. óta bizonyos esetekben megkülönböztető jellegű – így állampolgárságon, nemzeti vagy etnikai származáson és valláson alapuló megkülönböztetést alkalmazó – jogszabályok elfogadásához vezetett; hangsúlyozta a tagállamok annak biztosításával összefüggő felelősségét, hogy a terrorizmus elleni küzdelem ne gyakoroljon kedvezőtlen hatást egyetlen kisebbségi csoportra sem; és ajánlotta a tagállamok számára, hogy:

„vizsgálják felül a terrorizmus elleni küzdelemmel összefüggésben elfogadott jogszabályokat és szabályozásokat annak biztosítása céljából, hogy azok ne alkalmazzanak közvetlen vagy közvetett – különösen fajon, színen, valláson, állampolgárságon, vagy nemzeti vagy etnikai származáson alapuló – hátrányos megkülönböztetést egyetlen személlyel vagy csoporttal szemben sem, és semmisítsenek meg minden ilyen megkülönböztető jellegű jogszabályt.”

V. A „RENDKÍVÜLI ÁLLAPOT” FOGALMA A POLGÁRI ÉS POLITIKAI JOGOK NEMZETKÖZI EGYEZSÉGOKMÁNYÁNAK 4. CIKKE ALAPJÁN

109. A polgári és politikai jogok nemzetközi egyezségokmánya 4. cikkének (1) bekezdése szerint:

„A nemzet létét fenyegető és hivatalosan kihirdetett szükségállapot idején az Egyezségokmányban részes államok az adott helyzet által szigorúan megkövetelt mértékben tehetnek olyan intézkedéseket, amelyek eltérnek az Egyezségokmányban

vállalt kötelezettségeiktől, feltéve, hogy az ilyen intézkedések nem állnak ellentétben egyéb nemzetközi jogi kötelezettségeikkel és nem jelentenek kizárólag faj, szín, nem, nyelv, vallás vagy társadalmi származás alapján történő megkülönböztetést.”

1984 tavaszán az International Commission of Jurists, az International Association of Penal law, az American Association for the International Commission of Jurists, az Urban Morgan Institute for Human Rights és az International Institute of Higher Studies in Criminal Sciences által összehívott és a nemzetközi jog 31 szakértőjéből álló csoport összegyűlt az olaszországi Siracusában, hogy megvitassa – többek között – a fenti rendelkezés tartalmát. A polgári és politikai jogok nemzetközi egyezségokmányának a korlátozásra és eltérésre vonatkozó rendelkezéseivel kapcsolatban elfogadott siracusai elvek 39–40. bekezdései „A nemzet létét fenyegető rendkívüli állapot” cím alatt rögzítik, hogy:

„39. Az állam kizárólag akkor alkalmazhat a polgári és politikai jogok nemzetközi egyezségokmányának 4. cikke szerinti a kötelezettségeitől eltérő intézkedéseket (a továbbiakban: »eltérő intézkedések«), ha olyan kivételes és tényleges vagy fenyegető veszélyhelyzettel szembesül, amely a nemzet létét fenyegeti. A nemzet létét fenyegető veszély, ha:

a) az ország teljes népességet és területének részét vagy egészét fenyegeti, és

b) a népesség fizikai épségét, az állam politikai függetlenségét vagy területi épségét, vagy az egyezségokmányban elismert jogok biztosításához és védelméhez elengedhetetlen intézmények létét vagy alapvető működését veszélyezteti.

40. A nemzet léte tekintetében komoly és fenyegető veszélynek nem minősülő belső konfliktus és zavargás nem indokolhatja a 4. cikk szerinti eltérést.”

A siracusai elvek az 54. bekezdésben így folytatódnak:

„54. A szigorú szükségesség elvét objektív módon kell alkalmazni. Az egyes intézkedéseknek valamely tényleges, jelenlegi, vagy fenyegető veszélyre kell irányulnia, és azok nem alkalmazhatók pusztán valamely lehetséges veszélytől való tartás miatt.”

110. Az Egyesült Nemzetek Szervezetének Emberi Jogi Bizottsága a polgári és politikai jogok nemzetközi egyezségokmányának 4. cikkéhez fűzött 29. sz. (2001. július 24-i) általános észrevételének 2. bekezdésében megállapította, hogy:

„Az egyezségokmány rendelkezéseitől eltérő intézkedéseknek kivételes és átmeneti jellegűnek kell lenniük.”

VI. A BIZONYÍTÉKOK NEMZETBIZTONSÁGOT ÉRINTŐ ÜGYEKBEN VALÓ NYILVÁNOSSÁGRA HOZÁSÁNAK MEGTAGADÁSÁRA VONATKOZÓ MÁS ANYAGOK

111. A *Charkaoui v Minister of Citizenship and Immigration* [2007] 1 SCR 350, ügyben McLachlin bíró, a kanadai Legfelsőbb Bíróság bírāja megállapította (§ 53), hogy:

„Végül pedig a tisztességes tárgyaláshoz szükség van arra, hogy az érintett személyt tájékoztassák az ellene felhozott vádakról, és lehetőséget biztosítsanak részére a válaszadáshoz.”

E jog nem abszolút jellegű és nemzetbiztonsági érdekek alapján korlátozható (§§ 57–58), azonban (§ 64):

„[...] A bíró tehát nincs abban a helyzetben, hogy az ügyet ismerő személy által az ügy tekintetében biztosítható tájékozott alaposság, megtámadás és ellenbizonyítás hiányát pótolhassa. Ezen alaposság a legfontosabb eleme annak az elvnek, hogy a szabadságában fenyegetett személynek ismerni kell az ellene szóló ügyet, hogy védekezhessen. Ebben az esetben ezt az elvet nem csupán korlátozták; lényegében teljességgel kiürítették. Hogyan védekezhet valaki olyan vádak ellen, amelyeket nem ismer?”

112. A *Hamdi v Rumsfeld* 542 US 507 (2004) ügyben az Egyesült Államok Legfelsőbb Bíróságán a többségi véleményt előadó O'Connor bíró a következőt mondta (533.o.):

„Megállapítjuk tehát, hogy az ellenséges harcoló félként történő besorolását megtámadni kívánó fogva tartott állampolgárt tájékoztatni kell a besorolás ténybeli alapról, és tisztességes lehetőséget kell biztosítani számára, hogy semleges döntéshozó előtt védekezhessen az állam tényállításaival szemben [idézet forrásból]. »Több mint egy évszázadon keresztül világos volt az eljárási értelemben vett tisztességes eljárás jelentése: a jogaikban érintett feleknek joguk van ahhoz, hogy álláspontjukat előadhassák; és e joguk gyakorlása érdekében mindenekelőtt tájékoztatni kell őket [...]«. Ezen alapvető jelentőségű alkotmányos ígéretek nem sérülhetnek.”

113. Az Európa Tanács emberi jogi biztosa a 2005. június 8-i jelentése (lásd a fenti 104. pontot) 21. bekezdésében, valamint az emberi jogokkal foglalkozó parlamenti vegyesbizottság (lásd a fenti 100. pontot) a 2005-2006. évi üléséről készült tizenkettedik jelentésének 76. pontjában (HL Paper 122, HC 915) nehezen elfogadhatónak találta, hogy valamely bírósági eljárás tisztességes lehet, ha elmarasztaló határozat születhet olyan anyagok alapján, amelyek tekintetében az eljárás alá vont személynek nem volt tényleges megtámadási vagy védekezési lehetősége.

A JOG

I. AZ EGYEZMÉNY 3. CIKKÉNEK ÉS 3. CIKKÉVEL ÖSSZEFÜGGÉSBEN ÉRTELMEZETT 13. CIKKÉNEK ÁLLÍTÓLAGOS MEGSÉRTÉSE

114. A kérelmezők előadták, hogy a 2001. évi törvény 4. része alapján történő őrizetük megsértette az Egyezmény 3. Cikkében meghatározott jogukat, amely szerint:

„Senkit sem lehet kínzásnak, vagy embertelen, megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni.”

Előadták továbbá, hogy megtagadták tőlük a 3. Cikkben alapuló panaszuokra vonatkozó hatékony jogorvoslatot, ami sérti az Egyezmény 13. Cikkét, amely szerint:

„Bárkinek, akinek [az] Egyezményben meghatározott jogait és szabadságait megsértették, joga van ahhoz, hogy a hazai hatóság előtt a jogsérelem hatékony orvoslását kérje az esetben is, ha e jogokat hivatalos minőségben eljáró személyek sértették meg.”

A. A felek előadásai

1. A kérelmezők

115. A kérelmezők hangsúlyozták, hogy azért tartózkodtak az Egyesült Királyságban, mert saját országukban vagy máshol megtagadták tőlük a biztonságos menedék lehetőségét. Az első kérelmező hontalan palesztin volt és nem volt hova mennie. Többüket megkínózták, mielőtt az Egyesült Királyságba jöttek volna. A 2001. évi törvény következtében olyan helyzetbe kerültek, hogy választaniuk kellett az őrizet általuk elviselhetetlennek tartott körülményei, illetve a kitoloncoláshoz való hozzájárulásuk esetén rájuk váró bánásmód kockázata között. Korábbi tapasztalataik, valamint folyamatos mentális és fizikai problémáik következtében különösen sérülékenyek voltak az önkényes őrizet hátrányos hatásaival szemben. Az általuk elszenvedett megkülönböztetés – hiszen a 2001. évi törvény alapján kizárólag külföldi állampolgárokat vettek őrizetbe – szintén hozzájárult a szenvedéseikhez.

116. Az őrizetnek a Belmarsh Prisonban és Broadmoor Hospitalban alkalmazott szigorú körülményei egészségük szempontjából nem megfelelőek és ártalmasak voltak. Mindenekelőtt azonban az őrizet meghatározatlan jellege, a szabadon engedés kilátásának hiánya és az őrizet ténylegesen hosszú időtartama rendkívüli és az őrizettel szükségszerűen együtt járó szenvedést okozott. Ezt súlyosbították a rendszer egyéb

szokatlan körülményei, így az ellenük felhasznált bizonyítékok titkos jellege. Nem enyhítette szenvedésüket, hogy a hatóságoknak a kérelmezők helyzetével kapcsolatos közönyét szentesítette a Parlament által elfogadott jogszabály.

117. Összességükben ezek a tényezők jelentős mértékű szenvedést okoztak a kérelmezőknek. A kínzás, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetések megelőzésére létrehozott európai bizottság és a pszichiátriai tanácsadók csoportjának orvosi bizonyítékai és jelentése (lásd a fenti 101. és 76. pontot) azt mutatták, hogy az őrizeti rendszer mindannyiuk számára súlyos – ráadásul az első, ötödik, hetedik és tizedik kérelmező tekintetében jelentős – károkat okozott.

118. A kérelmezők előadták, hogy a SIAC óvadék megállapításával összefüggő hatásköre az őrizetük alatt nem működött hatékonyan: először is azért, mert a jogorvoslat hatálya joghatósági szempontból bizonytalan volt, másodszor, mert az eljárás késedelmeket szenvedett, harmadszor pedig azért, mert az óvadékküszöb túlságosan magas volt. Az óvadék megállapítását kérő kérelmezőknek bizonyítaniuk kellett, hogy az őrizetük folytatása „túlnyomó valószínűséggel” olyan mértékű fizikai vagy mentális romláshoz vezetne, amely a 3. Cikkbe ütköző embertelen és megalázó bánásmódnak minősülne. A joghatóság „kivételesként” volt meghatározva, amelyhez „rendkívüli körülményekre” volt szükség. Az egyetlen elérhető jogorvoslat még ilyen esetekben is az őrizet házi őrizetre történő átalakítása volt (lásd a fenti 78. pontot).

2. A kormány

119. A kormány tagadta, hogy a kérelmezők 3. Cikk szerinti jogai sérültek volna. Rámutattak, hogy a SIAC és a Fellebbviteli Bíróság a 3. Cikk szerint elutasította a kérelmezők panaszait, és a Lordok Háza nem találta szükségesnek azok meghatározását (lásd a fenti 15., 16. és 22. pontot).

120. A vádemelés nélkül történő őrizetben tartás önmagában nem ütközik a 3. Cikkbe és több esetben megengedhető volt az 5. Cikk 1. §-a alapján. Az őrizet meghatározatlan volt, de nem volt határozatlan idejű. A jogszabály csupán öt éven keresztül maradt hatályban, és azt a Parlament mindkét háza évente felülvizsgálta. Az egyes kérelmezők őrizete az egyéni körülményeik szerinti indokoltságtól – így az általa képviselt nemzetbiztonsági kockázat mértékétől és biztonságos országba történő kitoloncolás lehetőségétől – függött, és azt a SIAC hathavonta felülvizsgálta. Az egyes kérelmezőket tájékoztatták a velük szembeni gyanú okáról, a lehető legteljesebb mértékben tájékoztatták őket az alapul szolgáló bizonyítékokról, és a lehető leginkább tisztességes eljárást biztosították számukra az őrizet okának megtámadásához. A kérelmezőket tehát nem a szabadon bocsátás reménye nélkül tartották őrizetben: éppen ellenkezőleg, módjukban állt szabadon bocsátásra irányuló kérelmet benyújtani, és

kötelező bírósági felülvizsgálatra is sor került annak biztosítása céljából, hogy az őrizet minden körülmények között jogszerű és arányos legyen. A kérelmezőknek – a második és negyedik kérelmezőhöz hasonlóan – szintén módjukban állt elhagyni az Egyesült Királyság területét.

121. A kérelmezőket a komoly nemzetbiztonsági kockázatot jelentő személyeknek minősítették és ennek megfelelően szigorú biztonsági, ugyanakkor nem embertelen vagy megalázó körülmények között őrizték őket. Valamennyi kérelmező a fizikai és mentális egészségügyi problémáinak megfelelő ellátásban részesült, és egyedi körülményeiket – így mentális egészségüket – figyelembe vették annak megállapítása során, hogy őrizetükre hol kerüljön sor, illetve óvadék ellenében szabadon bocsáthatóak-e. A HMP Woodhillen belül létrejött egy különleges egység, amelynek igénybevételét a kérelmezők megtagadták (lásd a fenti 71. pontot).

122. Amennyiben a kérelmezők az őrizetük egyedi körülményeire és saját személyes körülményeikre támaszkodtak, a kérelmezők nem merítették ki a belföldi jogorvoslati lehetőségeket, mivel nem vették igénybe a rendelkezésre álló megtámadási lehetőségeket. Az őrizet körülményeivel kapcsolatos konkrét panaszok külön jogi megtámadási lehetőség alapjául szolgálhatnak. A börtönhatóságokra vonatkoztak az 1998. évi törvény (lásd a fenti 94. pontot) követelményei, és a 6. Cikk § (1) bekezdése szerint kötelesek voltak az őrizetük alatt álló kérelmezők 3. Cikk szerinti jogaival összeegyeztethető módon eljárni. Amennyiben a kérelmezők 3. Cikk alapján benyújtott panaszai az őrizetük meghatározatlan jellegén alapul, azt elsődleges jogszabály (a 2001. évi törvény 4. része) írta elő, a 13. Cikk pedig nem biztosítja a jogalkotó által kifejezett szándékos döntés belföldi bíróság előtt történő megtámadásához való jogot.

B. A Bíróság értékelése

1. Elfogadhatóság

123. A Bíróság megállapítja, hogy a második kérelmezőt 2001. december 19-én vették őrizetbe a 2001. évi törvény 4. része alapján, majd 2001. december 22-én bocsátották szabadon, miután úgy határozott, hogy önként visszatér Marokkóba (lásd a fenti 35. pontot). Mivel csupán néhány napon át tartották őrizetben, és nincs arra utaló bizonyíték, hogy ezen idő alatt az őrizettel rendesen együtt járó nehézségeken túlmenő szenvedésnek lett volna kitéve, az általa a 3. Cikk alapján benyújtott panasz az Egyezmény 35. Cikkének 3. §-a értelmében nyilvánvalóan alaptalan.

Mivel a 13. Cikk előírja az Egyezmény alapján „vitatható panaszok” tekintetében belföldi jogorvoslati lehetőségek biztosítását (lásd például *Ramirez Sanchez v. Franciaország* [GC], no. 59450/00, § 157, ECHR 2006-

IX), következésképpen a második kérelmező 13. Cikk alapján benyújtott panasz szintén nyilvánvalóan alaptalan.

A második kérelmező mindkét panaszát tehát elfogadhatatlannak kell nyilvánítani.

124. A Bíróság tudomásul veszi a kormány állítását, amely szerint az 1998. évi törvény alapján volt a kérelmezők rendelkezésére álló jogorvoslati lehetőség, amit azonban nem vettek igénybe. Mivel azonban a kérelmezők a 13. Cikk alapján arra vonatkozó panaszt nyújtottak be, hogy a 3. Cikk szerinti panaszaikkal összefüggésben rendelkezésükre álló jogorvoslati lehetőségek nem voltak hatékonyak, a Bíróság szükségesnek tartja a kormánynak a jogorvoslati lehetőségek ki nem merítésével kapcsolatos tiltakozását a 3. és 13. Cikk szerinti panaszok érdemével együtt vizsgálni.

125. A Bíróság úgy véli, hogy – a második kérelmező panaszainak kivételével – a kérelmezők által az Egyezmény 3. és 13. Cikke alapján benyújtott panaszok összetett jog- és ténykérdéseket vetnek fel, amelyek eldöntésének az ügy érdemének vizsgálatán kell alapulnia. A Bíróság ezért megállapítja, hogy a kérelem e része az Egyezmény 35. Cikkének 3. §-a értelmében nem nyilvánvalóan alaptalan. Az elfogadhatatlanság tekintetében más alap nem merült fel, így a kérelmet elfogadhatónak kell nyilvánítani.

2. Az ügy érdeme

a. Általános elvek

126. A Bíróság tisztában van azokkal a nehézségekkel, amelyekkel az államok a polgárok terrorista erőszakkal szembeni védelmével összefüggésben szembesülnek. Emiatt még fontosabb azt hangsúlyozni, hogy a 3. Cikk a demokratikus társadalmak egyik legalapvetőbb értékét rögzíti. E rendelkezés nem ír elő korlátozást, ami ellentétben áll az Egyezmény, valamint az első és negyedik kiegészítő jegyzőkönyv normatív rendelkezéseinek többségével, továbbá a 15. Cikk 2.§-a alapján attól nem lehet eltérni, még akkor sem, ha a nemzet létét fenyegető veszély áll fenn. Az Egyezmény még a legnehezebb körülmények között is – mint például a terrorizmus elleni küzdelem – és tekintet nélkül az érintett személy cselekményeire, abszolút módon tiltja a kínzást és az embertelen vagy megalázó bánásmódot (a fent hivatkozott *Ramirez Sanchez*, §§ 115-116).

127. A nem megfelelő bánásmód súlyosságának el kell érnie bizonyos mértéket ahhoz, hogy a 3. Cikk hatálya alá tartozzon. E küszöb értékelése az ügy összes körülményétől függ, köztük a bánásmód időtartamától, annak fizikai és mentális hatásaitól és – bizonyos esetekben – az áldozat nemétől, korától és egészségi állapotától (lásd *Kafkaris v. Ciprus* [GC], no. 21906/04, § 95, ECHR 2008). A Bíróság „embertelennek” tekint valamely bánásmódot többek között akkor, ha azt előre megfontoltan, órákon keresztül alkalmazzák, és tényleges fizikai sérülést vagy súlyos fizikai vagy mentális

szenvedést okoz. A Bíróság valamely bánásmódot „megalázónak” tekint akkor, ha félelem, szorongás, és alsóbbrendűség érzetét kelti az áldozatokban, amely alkalmas megalázásukra és degradálásukra (lásd többek között *Kudla v. Lengyelország* [GC], no. 30210/96, § 92, ECHR 2000-XI). Annak vizsgálatakor, hogy valamely büntetés vagy bánásmód a 3. Cikk alkalmazásában „megalázó”-e, a Bíróságnak figyelembe kell vennie, hogy az az érintett személy megalázására és degradálására irányult-e és hogy az érintett személy személyiségét – a következmények tekintetében – a 3. Cikkkel összeegyeztethetetlen módon hátrányosan érintette-e. Az ilyen jellegű célzatosság hiánya azonban nem zárja ki a 3. Cikk sérelmének megállapítását. Az alkalmazott büntetés vagy bánásmód „embertelen” vagy „megalázó” jellegének megállapításához a kiváltott szenvedés vagy megalázás fokának meg kell haladnia az adott jogszerű bánásmóddal vagy büntetéssel szükségszerűen együtt járó szenvedés vagy megalázás mértékét (lásd a fent hivatkozott *Ramirez Sanchez*, §§ 118–119.)

128. Valamely személy szabadságának megvonása esetén az államnak biztosítania kell, hogy a fogvatartás körülményei összeegyeztethetők legyenek az emberi méltóság tiszteletben tartásával, valamint hogy az intézkedés végrehajtásának módja és módszere nem vált ki az őrizettel szükségszerűen együtt járó szenvedés elkerülhetetlen mértékét meghaladó fokú gyötrelmet és nehézséget (lásd a fent hivatkozott *Kudla*, §§ 92–94). Noha a 3. Cikk nem értelmezhető úgy, hogy a fogvatartottak egészségügyi okok miatti szabadon bocsátására irányuló általános kötelezettséget határozná meg, kötelezi azonban az államot arra, hogy – például a szükséges orvosi segítségnyújtás biztosítása révén – oltalmazza a szabadságuktól megfosztott személyek fizikai és mentális jólétét (lásd *Hurtado v. Svájc*, 1994. január 28., § 79 a Bizottság véleménye, Series A no. 280-A; *Mouisel v. Franciaország*, no. 67263/01, § 40, ECHR 2002-IX; *Aerts v. Belgium*, 1998. július 30., § 66, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-V; *Keenan v. Egyesült Királyság*, no. 27229/95, § 111, ECHR 2001-III). Az őrizet körülményeinek értékelésekor figyelembe kell venni e körülmények együttes hatásait és a kérelmező konkrét állításait is (a fent hivatkozott *Ramirez Sanchez*, § 119). Valamely felnőttel szemben az életfogytig tartó szabadságvesztés büntetésnek a szabadon bocsátás minden lehetősége nélküli kiszabása problémát vethet fel a 3. Cikk alapján, azonban elegendőnek tekinthető, ha a nemzeti jog biztosítja az életfogytig tartó szabadságvesztés átváltoztatásra, csökkentésre, megszüntetésre, vagy feltételes szabadon bocsátásra irányuló felülvizsgálatának lehetőségét (lásd a fent hivatkozott *Kafkaris*, §§ 97–98).

b. A jelen ügy tényállására alkalmazás

129. A Bíróság megállapítja, hogy három kérelmezőt megközelítőleg három év és három hónapon keresztül, a többiek pedig ennél rövidebb időtartamon keresztül tartották őrizetben. Az őrizet jelentős része alatt a

kérelmezők nem láthatták előre, hogy szabadon bocsátják-e őket valaha, és ha igen, mikor. Hivatkoznak a közös pszichiátriai jelentés megállapításaira és azt állítják, hogy az őrizetük határozatlan jellege mindegyikük esetében súlyos mentális egészségügyi problémákat okozott, illetve súlyosbította azokat. A kormány vitatja ezt a következtetést és Dr. J. jelentésére támaszkodik, amely bírálja a közös jelentés szerzői által alkalmazott módszertant (lásd a fenti 76–77. pontot).

130. A Bíróság álláspontja szerint a helyzetükkel kapcsolatos bizonytalanság és a határozatlan őrizettől való félelem kétségtől jelentős mértékű szorongást és szenvedést kellett, hogy okozzon a kérelmezők számára, ahogyan az ő helyzetükben szinte minden fogvatartott számára azt okozott volna. Valószínű továbbá, hogy a megterhelés súlyossága és időtartama elegendő volt ahhoz, hogy hatással legyen egyes kérelmezők mentális egészségére. Ez az egyik olyan tényező, amit a Bíróságnak figyelembe kell vennie a 3. Cikk szerinti küszöb elérésének értékelése során.

131. Nem állítható azonban, hogy a kérelmezőknek semmilyen kilátásuk vagy reményük nem lett volna a szabadulásra (lásd a fent hivatkozott *Kafkaris*, § 98). Így különösen módjukban állt a 2001. évi törvény alapján az őrizeti rendszer jogszerűségének megtámadására irányuló eljárást indítani, és sikerrel is jártak a SIAC előtt 2002. július 30-án, valamint a Lordok Háza előtt 2004. december 16-án. Az egyes kérelmezőknek módjukban állt továbbá megtámadni az őket minősítő határozatot, a SIAC pedig a törvény erejénél fogva köteles volt hathavonta felülvizsgálni az őrizet fenntartásának lehetőségét. A Bíróság ezért a kérelmezők helyzetét nem tekinti a nem csökkenthető életfogytig tartó és a *Kafkaris* ügyben hozott ítéletben meghatározott – és a 3. Cikk szerinti problémát felvető – szabadságvesztéshez hasonlóknak.

132. A kérelmezők előadták továbbá, hogy őrizetük körülményei hozzájárultak szenvedésük elviselhetetlen fokához. A Bíróság e tekintetben megállapítja, hogy a közös pszichiátriai jelentés szintén kritikát fogalmazott meg a büntetésvégrehajtási egészségügyi rendszerrel (Prison Health Care system) kapcsolatban, és arra a következtetésre jutott, hogy az nem nyújt megfelelő ellátást a kérelmezők összetett egészségügyi problémáira. Ezen aggályok felmerültek a kínzás, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetések megelőzésére létrehozott európai bizottságban is, amely részletes állításokat fogalmazott meg az őrizet körülményeivel kapcsolatban, majd arra a következtetésre jutott egyes kérelmezők esetében, hogy „helyzetük a látogatás időpontjában embertelen és megalázó bánásmódnak volt tekinthető”. A kormány a kínzás, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetések megelőzésére létrehozott európai bizottság jelentésére adott válaszában határozottan vitatta ezeket a kijelentéseket (lásd a fenti 101–102. pontot).

133. A Bíróság megállapítja, hogy minden kérelmező számára elérhetőek voltak a közigazgatási és polgári jog alapján minden fogvatartott személy számára az őrizet körülményeinek – így az orvosi ellátás állítólagos hiányosságainak – megtámadása céljából rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségek. A kérelmezők nem kísérelték meg igénybe venni ezeket a jogorvoslati lehetőségeket, így nem teljesítették az Egyezmény 35. Cikkében a belföldi jogorvoslatok kimerítése tekintetében meghatározott követelményt. Következésképpen a Bíróság nem vizsgálhatja a kérelmezők őrizetük körülményeivel kapcsolatos panaszát; ennél fogva az őrizet körülményeit nem is veheti figyelembe a kérelmezőkkel kapcsolatos bánásmódnak a 3. Cikkre tekintettel történő általános értékelése során.

134. A fenti körülmények alapján a Bíróság nem véli úgy, hogy a kérelmezők őrizete elérte volna az embertelen és megalázó bánásmódra vonatkozó magas küszöböt.

135. A kérelmezők előadták továbbá, hogy – a 13. Cikk sérelmével – nem állt rendelkezésükre hatékony belföldi jogorvoslati lehetőség a 3. Cikk szerinti panaszuk tekintetében. Ezzel kapcsolatban a Bíróság megismétli fenti megállapítását, amely szerint a polgári és közigazgatási jog által biztosított jogorvoslati lehetőségek a kérelmezők rendelkezésére álltak, hogy panaszt tegyenek az őrizetük körülményeivel kapcsolatban. A panaszuk alapvetőbb vonatkozásaival kapcsolatban – amely szerint maga a 2001. évi törvény 4. része szerinti őrizeti rendszer természete képezi a 3. Cikk sérelmét – a Bíróság emlékeztet arra, hogy a 13. Cikk nem biztosít olyan jogorvoslati lehetőséget, amely lehetővé tenné valamely elsődleges jogforrás nemzeti hatóság előtt történő megtámadását azon az alapon, hogy az összeegyeztethetetlen az Egyezménnyel (*James and Others v. Egyesült Királyság*, 1986. február 21., § 85, Series A no. 98; *Roche v. Egyesült Királyság* [GC], no. 32555/96, § 137, ECHR 2005-X).

136. A Bíróság következtésképpen megállapítja az önmagában, vagy a 13. Cikkkel összefüggésben értelmezett 3. Cikk sérelmének hiányát.

II. AZ EGYEZMÉNY 5. CIKKE 1. §-ÁNAK ÁLLÍTÓLAGOS MEGSÉRTÉSE

137. A kérelmezők előadták, hogy őrizetük jogszerűtlen és az Egyezmény 5. Cikkének 1. §-ával összeegyeztethetetlen volt.

138. A kormány írásbeli észrevételeinek első részében – a kérelem Kamara általi közlését követően – jelezte, hogy nem kívánja az 5. Cikk 1. §-a szerinti kérelemmel szembeni védekezésként felhozni az Egyezmény 15. Cikke szerinti eltérés kérdését, hanem e kérdést a Lordok Háza által eldöntöttek szerint hagyná. A védekezésül előadott érvelésben inkább arra összpontosítanak, hogy a kérelmezőket az 5. Cikk 1. §-ának f) pontja értelmében kitoloncolás céljából jogszerűen tartották őrizetben.

A kormány a Nagykamarához intézett 2008. február 11-i írásbeli észrevételekben jelezte először, hogy azzal kívánna érvelni, hogy a kérelmezők őrizetben tartása semmi esetre sem jelentette az 5. Cikk 1. §-ának sérelmét, mert az Egyesült Királyság 15. Cikk szerinti eltérése érvényes volt.

139. Az Egyezmény 5. Cikke 1. §-ának vonatkozó része szerint:

„1. Mindenkinek joga van a szabadságra és a személyi biztonságra. Szabadságától senkit sem lehet megfosztani, kivéve az alábbi esetekben és a törvényben meghatározott eljárás útján:

[...]

f) [...] olyan személy törvényes letartóztatása vagy őrizetbe vétele, aki ellen intézkedés van folyamatban kiutasítása vagy kiadatása céljából.”

Az Egyezmény 15. Cikke szerint:

„1. Háború vagy a nemzet létét fenyegető más rendkívüli állapot esetén bármely Magas Szerződő Fél a jelen Egyezményben meghatározott kötelezettségeitől eltérő intézkedéseket tehet a helyzet szükségessége által feltétlenül megkívánt mértékben, feltéve, hogy az ilyen intézkedések nem ellentétesek egyéb nemzetközi jogi kötelezettségeivel.

2. E rendelkezés alapján nem lehet eltérni a 2. cikk rendelkezéseitől, kivéve a jogszerű háborús cselekmények következtében okozott haláleseteket, vagy a 3. cikk, 4. cikk (1. bekezdés), valamint a 7. cikk rendelkezéseitől.

3. Az eltérés jogával élő Magas Szerződő Fél az Európa Tanács Főtitkárának teljes körű tájékoztatást ad az általa tett intézkedésekről és azok okairól. Ugyancsak tájékoztatja az Európa Tanács Főtitkárát, amikor az ilyen intézkedések hatályukat veszítették és az Egyezmény rendelkezéseit ismét teljes mértékben végrehajtják.”

A. A felek előadásai

1. A kérelmezők

140. A kérelmezők kifogásolták, hogy a kormány belföldi bíróság előtt nem évelt azzal, hogy ők olyan személyként vannak őrizetben, „aki ellen intézkedés van folyamatban kiutasítása vagy kiadatása céljából”, hanem a 15. Cikk szerinti eltérésre hivatkozott inkább. E körülmények között a kérelmezők előadták, hogy a kormány visszaélészerű jelleggel és a szubszidiaritás elvével összeegyeztethetetlen módon járt el, amikor a Bíróság előtt új érvet adott elő, és ezt nem szabad megengedni a számára.

141. Amennyiben a Bíróság álláspontja szerint úgy vélné, hogy a kormány érvelésének helyt kell adnia, a kérelmezők hangsúlyozták, hogy az 5. Cikk szerinti biztosíték alapvető fontossággal bír, a kivételeket pedig megszorító módon kell értelmezni. Ha a kitoloncolás a fogadó országban a

3. Cikkbe ütköző bánásmód kockázata miatt nem lehetséges – mint az ő esetükben –, az 5. Cikk 1. §-ának f) pontja nem teszi jogszerűvé az őrizetbe vételt, tekintet nélkül arra, hogy az adott személy kockázatot jelent-e a nemzetbiztonság számára. A kitoloncolás lehetőségének pusztán felülvizsgálat alatt tartása nem minősül „kiutasítás céljából folyamatban lévő intézkedésnek”; az ilyen – bármilyen folyamatban lévő kitoloncolási eljárástól független – intézkedés pusztán a kitoloncolás jövőbeli lehetőségével függ össze. Az ilyen homályos és nem pontosan meghatározott „intézkedés” céljából történő őrizet önkényes. Világos továbbá, hogy a kérelmezők ügye fellebbezésen alapuló, a SIAC általi vizsgálatának időtartama alatt (2002. július – 2003. október) a kormány álláspontja az volt, hogy ők a 3. Cikkkel összeegyeztethető módon nem toloncolhatók ki, és a felmerült fogadó államokkal nem szabad a kitoloncolásra irányuló tárgyalásokba bocsátkozni. Lényegében tehát a kormány nem tartotta „aktív felülvizsgálat alatt” a kérelmezők kitoloncolásának lehetőségét.

142. A kérelmezők előadták továbbá, hogy a kormány visszaélészerűen járt el, amikor a Nagykamara előtti eljárás előrehaladott állapotában megtámadta a Lordok Házának az eltérést megsemmisítő határozatát. A kérelmezők álláspontja szerint összeegyeztethetetlen a 19. Cikkkel és a szubszidiaritás elvével az, hogy a kormány a saját nemzeti bíróságai által állítólag elkövetett jog- vagy ténybeli tévedések felülvizsgálatát kérje a Bíróságtól. A nemzeti jog által elismert emberi jogok korlátozására irányult a kormánynak az az iránti hozzáállása, ahogyan megtámadta a saját legfelsőbb bíróságának a Parlament által megsemmisített jogszabályra vonatkozó határozatát, így az összeegyeztethetetlen az Egyezmény 53. Cikkével. Mivel a jogszabályt hatályon kívül helyezték és az eltérést visszavonták, a kormány lényegében tanácsadó véleményt kért a Bíróságtól, amelyre a későbbiekben esetleg támaszkodhatna. A kormány további eljárásának lehetővé tétele jelentős hatással lenne a 34. Cikk szerinti egyéni kérelmekhez való jogra, mivel elrettentené a kérelmezőket a panasztételtől az attól való félelmük következtében, hogy a kormányok megpróbálnák megkerülni a saját legfelsőbb bíróságaik határozatait.

143. Amennyiben a Bíróság úgy dönt, hogy megvizsgálja az eltérés jogszerűségét, a kérelmezők előadták, hogy nem engedhető meg, hogy a kormány a belföldi bíróságok előtt elő nem adott érvekre támaszkodjon. Ezek körébe tartozik először is az az állítás, hogy állampolgársággal nem rendelkező terrorizmussal gyanúsított személyek őrizetben tartása igazolható, míg az állampolgársággal rendelkező személyek az ilyen intézkedések alól ki vannak zárva amiatt, hogy nagyobb érdek fűződik a muzulmán lakosság körében a lojalitás előmozdításához, mint ahhoz, hogy kitegyék őket az őrizet veszélyének és az ilyen módon történő radikalizálódás kockázatának; másodszor pedig ide tartozik az az érv, hogy az őrizet külföldi állampolgárokkal szemben történő alkalmazása

rendfenntartó erőforrásokat szabadított fel, amelyekkel az egyesült királysági állampolgárokra lehetett összpontosítani (lásd a lenti 151. pontot). Mivel a kormány ezeket – a belföldi bíróság előtt soha fel nem használt – indokokat kívánja előadni az eltérés igazolására, a Bíróságot lényegében arra kéri, hogy igen ellentmondásos kérdésekben elsőfokú bírósággént járjon el.

144. Amennyiben a Bíróság az eltérés jogszerűségének vizsgálata mellett dönt, nem indokolt különleges figyelmet fordítani a nemzeti bíróságok azzal a kérdéssel kapcsolatos megállapításaira, hogy fennállt-e a 15. Cikk szerinti rendkívüli állapot. A kérelmezők előadása szerint nem volt bírósági precedens azzal kapcsolatban, hogy egy – nem közvetlenül fenyegetőnek minősített – terroristatámadástól való esetleges félelem elegendő lenne e tekintetben. Az Egyezményvel kapcsolatos, az eltérés kérdésére vonatkozó ítélkezési gyakorlat az Észak-Írország, illetve Délkelet-Törökország teljes infrastruktúráját felettébb egyértelműen fenyegető és folyamatos terrorizmus elleni küzdelem céljából bevezetett eltéréshez kapcsolódik. A belföldi hatóságok tévesen értelmezték a 15. Cikk rendelkezéseit, amikor úgy vélték, hogy lehetőség van eltérésre abban az esetben is, ha a fenyegetés nem szükségszerűen az Egyesült Királyság, hanem más szövetséges nemzetek ellen irányul.

145. A 2001. évi törvény 4. részének elfogadása és az abban a külföldi állampolgárok határozatlan időn keresztül, vádemelés nélkül történő őrzete tekintetében rögzített jogkör – a Lordok Házának megállapítása szerint – „nem volt feltétlenül megkívánt az adott kényszerhelyzetben”. A megtámadott intézkedések ésszerűen nem kapcsolódtak az Egyesült Királysággal szembeni esetleges terrorista támadások megakadályozásához, és állampolgárságon alapuló, nem igazolt megkülönböztetést valósítottak meg. A SIAC – amely egyaránt hozzáfért az ügyre vonatkozó nyilvános és zártan kezelt anyagokhoz – arra a következtetésre jutott, hogy számos bizonyíték utal arra, hogy brit állampolgárok igen jelentős fenyegetést jelentettek. Nem állhat fenn jogalap annak megállapításához, hogy az állampolgársággal nem rendelkező személyek szabadsághoz való joga kevésbé volna fontos, mint az állampolgársággal rendelkező személyeké. Az állampolgársággal nem rendelkező személyek a bevándorlási és politikai tevékenység kontextusán kívül is – a megszállt belföldi jog, az Egyezmény, és a nemzetközi közjog alapján – jogosultak az egyenlő bánásmódhoz. Voltak más, kevésbé beavatkozó jellegű intézkedések, amelyek igénybevételeivel kezelni lehetett volna a fenyegetést; ilyen például a terrorizmus megelőzéséről szóló 2005. évi törvény által létrehozott ellenőrzési végzés alkalmazása, a terroristacselekmény előkészítésében részt vevő személyek üldözését lehetővé tevő további bűncselekmények létrehozása; vagy a kommunikáció lehallgatásával szerzett anyagok büntetőeljárásban történő felhasználására vonatkozó tilalom megszüntetése.

2. A kormány

146. A kormány előadta, hogy az államoknak a nemzetközi jog alapján alapvető joguk van az állampolgársággal nem rendelkező személyek belépésének, tartózkodásának, és kitoloncolásának szabályozásához. Kizárólag egyértelmű megfogalmazással lenne indokolható egy olyan következtetés, amely szerint a Szerződő Államok az Egyezmény megkötésével fel kívánták adni arra való képességüket, hogy az állampolgársággal nem rendelkező személyek által képviselt nemzetbiztonsági kockázattal szemben megvédhessék magukat. A rendes nyelvhasználat keretében a „kitoloncolás céljából folyamatban lévő intézkedés” olyan helyzetekre vonatkozik, amikor a Szerződő Állam valamely állampolgársággal nem rendelkező személyt ki akar toloncolni, a lehetőséget folyamatosan vizsgálja, és kizárólag kényszerítő jellegű külső körülmények miatt tartózkodik annak végrehajtásától. A fent hivatkozott Chahal-ügyben az 5. Cikk 1. §-ának f) pontja alapján elfogadhatónak minősült a hat évet is meghaladó időtartamú őrizet, amelyből több mint három éven keresztül a kérelmezőt a Bizottság által előírt ideiglenes intézkedés következtében nem lehetett eltávolítani.

147. A 2001. évi törvény szerinti minősítés időpontjában mindegyik kérelmező részére kézbesítettek a kitoloncolásra irányuló szándékról szóló értesítést. A második és negyedik kérelmező úgy határozott, hogy Marokkóba, illetve Franciaországba távozik, és ők a lehető legrövidebb időn belül elhagyhatták az Egyesült Királyság területét, így az ő vonatkozásukban semmilyen kérdés nem merül fel az 5. Cikk 1. §-a alapján. A többi kérelmező kitoloncolásának lehetősége aktív vizsgálat alatt állt az őrizetük időtartama alatt. Ennek része volt a származási országukban tapasztalható helyzet nyomon követése is. 2003 vége óta továbbá a kormány tárgyalásokat folytatott Algéria és Jordániával egy arra vonatkozó megállapodás megkötése céljából, hogy az adott országok állampolgárainak minősülő kérelmezők visszatérésük esetén ne legyenek kitéve bántalmazásnak.

148. A kormány az Egyezmény egészének alapjául szolgáló méltányos mérlegelés elvére támaszkodva azzal érvelt, hogy az 5. Cikk 1. §-ának f) pontját úgy kell értelmezni, hogy egyensúlyt alakítson ki az egyén érdekei és a lakosságát rosszindulatú idegenekkel szemben védelmezni törekvő állam érdekei között. Az őrizet úgy határozta meg az egyensúlyt, hogy az állampolgársággal nem rendelkező személy alapvető érdekének – azaz az esetében kínzást vagy halált alkalmazó helyre történő visszaküldése elkerülésének – feláldozása nélkül mozdította elő a lakossága védelmét biztosítani törekvő állam jogszerű célját. A méltányos mérlegelést szolgálta továbbá, hogy az állampolgársággal nem rendelkező személy részére megfelelő biztosítékokat nyújtottak az őrizetbe vétel nemzetbiztonságot érintő ügyekben történő önkényes alkalmazásával szemben.

149. Vagyilagosan, a kérelmezők őrizete a 15. Cikk szerinti eltérés alapján nem sértette az Egyezmény rendelkezéseit. Az adott időszakban a nemzet létét fenyegető rendkívüli állapot állt fenn. Ezt az értékelést a belföldi bíróságok maradéktalan alapossággal vizsgálták. Az ezt alátámasztó – nyilvános és zárt – bizonyítékokat a SIAC részletesen megvizsgálta, valamint a tanúk kontradiktórius meghallgatására is kiterjedő szóbeli tárgyalásokat tartott. A SIAC – Fellebbviteli Bíróság egyhangú határozatával, valamint a Lordok Házának kilenc bírása közül nyolccal összhangban – egyhangúlag megerősítette a kormány értékelését. Az e kérdésben a nemzeti hatóságoknak biztosított mozgástérre tekintettel nem merült fel megfelelő alap, amely alapján a Bíróság eltérő következtetésre juthatna.

150. A kormány kifejtette, hogy messzemenően tiszteletben tartották a Lordok Házának határozatát és az összeegyeztethetlenségi nyilatkozatot, és a jogellenes jogszabályt hatályon kívül helyezték. Az ügynek a Nagykamara elé történő utalására vonatkozó határozat meghozásakor azonban úgy határoztak, hogy meg kell támadni a Lordok Házának indokolását és következtetéseit, figyelemmel a kérdés igen komoly alkotmányos jelentőségére és a Szerződő Államok folyamatos igényére, hogy egyértelmű iránymutatást kapjanak a Nagykamarától a terroristafenyegetés valósággá válásának megakadályozása céljából általuk jogszerűen megtehető intézkedések tekintetében. Előadták, hogy a Lordok Háza tévedett, amikor túlságosan szűk mozgástérrel biztosított az állam számára az elengedhetetlenül szükséges intézkedések meghatározása tekintetében; ezzel kapcsolatban megjegyzendő, hogy a 2001. évi törvény 4. része nem csupán a kormány megítélésének eredménye, hanem azzal kapcsolatban a Parlamentben is vitát folytattak le. A belföldi bíróságok a kérelmezők konkrét ügyének – így kitoloncolásuk lehetetlenségének, az általuk jelentett nemzetbiztonsági fenyegetésnek, a fokozott megfigyelés és az őrizetnél lazább más formájú ellenőrzés elégtelenségének, valamint az egyes kérelmezők számára biztosított eljárási garanciáknak – vizsgálata helyett absztrakt módon vizsgálták meg a jogszabályt.

151. Végül, a Lordok Házának következtetése nem a kérelmezők őrizetben tartása szükségességének elutasításával foglalkozott, hanem az arra irányuló, jogszabályon alapuló jogkör hiányával, hogy a nemzetbiztonság számára veszélyt jelentő és nemzetközi terrorizmusban való részvétellel gyanúsított állampolgársággal rendelkező személyt vegyenek őrizetbe. Jó okok szóltak azonban a kizárólag állampolgársággal nem rendelkező személyek őrizetbe vétele mellett, az Egyezmény pedig – kifejezetten és hallgatólagosan is – elismerte, hogy a bevándorlás terén megengedhető különbséget tenni az állampolgárok és az állampolgársággal nem rendelkező személyek között. A kormány által a kérelmezőkkel szemben alkalmazni kívánt elsődleges intézkedés a kitoloncolás volt – amely intézkedés állampolgárokkal szemben nem, kizárólag

állampolgársággal nem rendelkező személyek esetén vehető igénybe. A Lordok Háza által a „nem kitoloncolható külföldiek [így a kérelmezők]” és a „nem kitoloncolható brit állampolgárok” között vont párhuzam téves, mivel az őrizet időtartama alatt a kérelmezők nem voltak eltávolíthatatlanok, szemben a brit állampolgárokkal. Az adott időpontban továbbá a kormány értékelése szerint az állampolgársággal nem rendelkező személyek nagyobb kockázatot jelentettek, az országos szükséghelyzettel küzdő állam számára pedig jogszerű lehetőség lépésről-lépésre haladni és először a leginkább komolynak tűnő fenyegetést semlegesíteni, a brit állampolgárok felől tapasztalható kevésbé jelentős veszély kezelésére fordítható erőforrásokat szabadítva fel ezzel. Ésszerű volt továbbá az állam számára figyelembe venni a muzulmán lakosság érzékenységet, hogy csökkentse ezzel a körükben a szélsőségesek általi toborzás lehetőségét.

3. A harmadik fél, a Liberty

152. A Liberty (lásd a fenti 6. pontot) előadta, hogy azzal, hogy a kormány az őrizet és az 5. Cikk 1. § összeegyeztethetőségének kérdését a belföldi bíróságok részére tartotta fenn, megfosztotta a Bíróságot a Lordok Háza álláspontjának megismerésétől, és oly módon járt el, ahogy a kérelmezők egyikének sem lenne módja eljárni. Az őrizet mindenesetre nem tartozik az 5. Cikk 1. §-ának f) pontja szerinti kivétel hatálya alá, mivel a 2001. évi törvény 4. része határozatlan időtartamú őrizetet tett lehetővé, és nem merült fel kézzelfogható elvárás a kérelmezők adott időszak alatt történő kitoloncolására való képesség tekintetében. Amennyiben a kormány a kérelmezőket azok 3. Cikk szerinti jogaik következtében volt képtelen kitoloncolni, úgy nem támaszkodhatott megfelelően nemzetbiztonsági aggályokra az 5. Cikk szerinti jogok gyengítése vagy módosítása tekintetében. A megfelelő eljárás az lett volna, hogy vagy a helyzet által feltétlenül megkívánt mértékben eltér az 5. Cikktől, vagy pedig az Egyesült Királyság jogában meghatározott számtalan terrorista bűncselekmény egyike alapján jár el az érintett személyekkel szemben, amelyek közé tartozik a valamely betiltott szervezetbeli bevallott tagság, vélhető terroristatevékenység bejelentésének elmulasztása, terhelő eszközök birtoklása, és terrorcselekmények elkövetésére, előkészületére, vagy felbujtására irányuló közvetett ösztönzés (lásd a fenti 89. és 95. pontot).

B. A Bíróság értékelése

1. A Bíróság előtti ügy hatálya

153. A Bíróságnak mindenekelőtt a kérelmezők első előzetes kifogása felől kell határoznia, amely szerint az 5. Cikk 1. §-a alapján benyújtott panaszokkal szemben nem fogadható el a kormánynak az 5. Cikk 1. §-ának

f) pontja szerinti kivételen alapuló védekezése, mivel azt belföldi bíróság előtt nem érvényesítették.

154. A Bíróság rendeltetése szerint szubszidiárius jelleggel működik a nemzeti rendszerek mellett az emberi jogok védelme terén. Helyénvaló tehát, hogy mindenekelőtt a nemzeti bíróságok számára kell lehetőséget biztosítani a belföldi jog és az Egyezmény összeegyeztethetőségére vonatkozó kérdések eldöntésére, valamint hogy amennyiben ezt követően nyújtanak be kérelmet a Bírósághoz, akkor annak részesülnie kell a nemzeti bíróságok álláspontjának megismeréséből fakadó előnyökből, hiszen azok közvetlen és folyamatos kapcsolatban állnak országaik erőivel (lásd a fent hivatkozott *Burden*, § 42). Lényeges tehát, hogy a kormány által a nemzeti bíróság előtt alkalmazott érvek az e Bíróság előtt alkalmazott érvek logikáját kövessék. A kormányoknak különösen nem áll módjukban a nemzeti bíróságok előtt előadott álláspontjukkal összeegyeztethetetlen érveket előadni a Bíróság előtt (lásd ennek megfelelően *Pine Valley Developments Ltd and Others v. Írország*, 1991. november 29., § 47, Series A no. 222; *Kolompar v. Belgium*, 1992. szeptember 24., §§ 31-32, Series A no. 235-C).

155. A Bíróság azonban úgy véli, hogy a kormány nem fosztható meg attól a lehetőségtől, hogy az 5. Cikk 1. §-ának f) pontjára próbáljon hivatkozni az őrizet indokolása tekintetében. Egyértelmű, hogy a kormány az eltérés szövegében és a belföldi bíróságok előtt az eltérés tekintetében lefolytatott eljárások során kifejezetten nyitva hagyta az 5. Cikk alkalmazásának kérdését. A Lordok Házának többsége továbbá már az eltérés érvényességének értékelése előtt kifejezetten, vagy hallgatólagosan fontolóra vette az őrizet és az 5. Cikk 1. §-a összeegyeztethetőségének kérdését (lásd a fenti 17. pontot).

156. A kérelmezők előadták továbbá, hogy a kormány számára nem engedhető meg, hogy a Bíróság előtt vitassa az eltérés érvénytelensége tárgyában a Lordok Háza által tett megállapításokat.

157. A jelen helyzet kétségekívül szokatlan annyiban, hogy a kormányok jellemzően nem támadják meg – és nem is tartják szükségesnek, hogy megtámadják – e Bíróság előtt a saját legfelsőbb bíróságaik határozatait. A kormányok ugyanakkor nincsenek eltöltve az ilyen megtámadás lehetőségétől, különösen akkor, ha álláspontjuk szerint a nemzeti legfelsőbb bíróság határozata az Egyezmény alapján kérdéseket vet fel, és további iránymutatásra van szükség a Bíróság részéről.

158. A jelen ügyben – mivel az emberi jogokról szóló törvény szerinti összeegyeztethetlenségi nyilatkozat nem kötelező a belföldi peres eljárásban résztvevő felekre nézve (lásd a fenti 94. pontot) – a kérelmezők Lordok Házában elért sikere nem vezetett azonnali szabadon bocsátásukhoz vagy a jogtalan őrizet miatti kártérítés fizetéséhez, ezért kellett benyújtaniuk a jelen kérelmet. A Bíróság – mivel a kérelmezők az őrizetük jogszerűségének vizsgálata iránti kérelmet nyújtottak be – nem lát elvi

indokot arra, hogy a kormány ne kapjon lehetőséget a rendelkezésére álló valamennyi érv előadására az eljárás során történő védekezés keretében, még akkor sem, ha ennek részeként a saját legfelsőbb bíróságának következtetéseit kérdőjelezi is meg.

159. A Bíróság a fentiek alapján elutasítja a kérelmezők két előzetes kifogását.

2. Elfogadhatóság

160. A Bíróság álláspontja szerint a kérelmezők által az Egyezmény 5. Cikkének 1. §-a alapján benyújtott panaszok összetett jog- és ténykérdéseket vetnek fel, amelyek eldöntése az ügy érdemének vizsgálatán kell, hogy alapuljon. A Bíróság ezért megállapítja, hogy a kérelem e része az Egyezmény 35. Cikkének 3. §-a alkalmazásában nem nyilvánvalóan alaptalan. Az elfogadhatatlanság tekintetében más alap nem merült fel, így a kérelmet elfogadhatónak kell nyilvánítani.

3. Az ügy érdeme

161. A Bíróságnak először azt kell megállapítania, hogy a kérelmezők őrizete az 5. Cikk 1. §-ának f) pontja alapján megengedhető volt-e, mivel az eltérés érvényességének kérdését nem szükséges megvizsgálni akkor, ha e pont megfelelő védelmet jelent az 5. Cikk 1. §-a alapján benyújtott panaszokkal szemben (lásd *Írország v. Egyesült Királyság*, 1978. január 18., § 191, Series A no. 25).

a. A kérelmezők őrizete jogszerűségének kérdése az Egyezmény 5. Cikke 1. §-ának f) pontja alapján

162. Az 5. Cikk alapvető emberi jogot rögzít, az egyén védelmét azzal szemben, hogy az állam önkényesen beavatkozzon az egyén szabadsághoz való jogába (*Aksoy v. Törökország*, 1996. december 18-i ítélet, § 76, *Reports* 1996-VI). Az 5. Cikk szövege egyértelművé teszi, hogy az ott meghatározott biztosítékokhoz „mindenkinek” joga van.

163. Az 5. Cikk 1. §-ának a)–f) pontja kimerítő módon felsorolja azokat az okokat, amelyek alapján a személyeket meg lehet fosztani a szabadságuktól, a szabadságelvonás pedig kizárólag abban az esetben lehet jogszerű, ha e kategóriák valamelyikébe sorolható (*Saadi v. Egyesült Királyság* [GC], no. 13229/03, § 43, ECHR 2008). Az f) pontban rögzített kivétel lehetővé teszi az állam számára, hogy bevándorlás tekintetében szabályozza az állampolgársággal nem rendelkező személyek szabadságának kérdését (uo., § 64). A kormány előadása szerint a kérelmezők őrizete e pont második fordulata alapján jogszerű volt, és jogszerűen tartották őket őrizetben olyan személyként, „aki ellen intézkedés van folyamatban kiutasítása vagy kiadatása céljából”.

164. Az 5. Cikk 1. §-ának f) pontja nem írja elő, hogy az őrizetnek ésszerű módon, például annak megakadályozásához legyen szükséges, hogy az érintett személy bűncselekményt kövessen el vagy elszökjön. Az 5. Cikk 1. §-ának f) pontjának második fordulata alapján történő szabadságelvonás azonban kizárólag a kiutasításra vagy kiadatásra irányuló eljárás időtartama alatt indokolt. Amennyiben az ilyen eljárást nem a megfelelő körülményekkel folytatják le, az őrizet az 5. Cikk 1. §-ának f) pontja alapján a továbbiakban nem megengedhető (lásd a fent hivatkozott *Chahal*, § 113). A szabadságelvonásnak továbbá „jogszerűnek” kell lennie. Az őrizet „jogszerűségének” megkérdőjelezése tekintetében – így azzal kapcsolatos kétség esetén is, hogy „törvényben meghatározott eljárást” követtek-e – az Egyezmény lényegében a nemzeti jogra hivatkozik és a nemzeti jog anyagi és eljárási szabályainak betartására irányuló kötelezettséget ír elő. A nemzeti jog rendelkezéseinek betartása azonban nem elegendő: az 5. Cikk 1. §-a megkívánja azt is, hogy a szabadságelvonásnak az egyén önkényességtől való megóvásának célját kell szem előtt tartania. Alapelve, hogy az önkényes őrizet nem egyeztethető össze az 5. Cikk 1. §-ával, az 5. Cikk 1. §-a szerinti „önkényesség” fogalma pedig többet jelent a nemzeti jognak való megfelelésnél, így előfordulhat, hogy a belföldi jog alapján jogszerű szabadságelvonás összeegyeztethetetlen az Egyezmény rendelkezéseivel (a fent hivatkozott *Saadi v. Egyesült Királyság*, § 67). Az önkényesség kiküszöbölése érdekében az 5. Cikk 1. §-ának f) pontja szerinti őrizetet jóhiszeműen kell végrehajtani; annak szorosan kapcsolódnia kell a kormány által alkalmazott őrizet alapjához; az őrizet helyének és körülményeinek megfelelőnek kell lennie; és az őrizet időtartama nem haladhatja meg az elérni kívánt célhoz ésszerű módon szükséges időtartamot (lásd ennek megfelelően a fent hivatkozott *Saadi v. Egyesült Királyság*, § 74).

165. Az első, harmadik, és hatodik kérelmezőt a 2001. évi törvény alapján 2001. december 19-én vették őrizetbe, a hetedik kérelmezőt 2002. február 9-én, a nyolcadik kérelmezőt 2002. október 23-án, a kilencedik kérelmezőt 2002. április 22-én, a tizedik kérelmezőt 2003. január 14-én, a tizenegyedik kérelmezőt pedig 2003. október 2-án. E kérelmezők egyikét sem bocsátották szabadon 2005. március 10–11. előtt. Az ötödik kérelmezőt 2001. december 19. és 2004. április 22. között tartották őrizetben, amikor szigorú feltételek mellett óvadék ellenében szabadon bocsátották. A második és a negyedik kérelmezőt szintén 2001. december 19-én vették őrizetbe, a második kérelmezőt azonban 2001. december 22-én szabadon bocsátották, miután úgy határozott, hogy visszatér Marokkóba, a negyedik kérelmezőt pedig 2002. március 13-án bocsátották szabadon, miután úgy határozott, hogy Franciaországba távozik. A kérelmezőket ezen idő alatt szigorú biztonsági körülmények között tartották a Belmarsh Prisonban, a Woodhill Prisonban, vagy a Broadmoor Hospitalban. Nem vitatható tehát,

hogy az 5. Cikk 1. §-a értelmében megfosztották őket a szabadságuktól (lásd *Engel and Others v. Hollandia*, 1976. június 8-i ítélet, Series A no. 22)

166. A kérelmezők külföldi állampolgárok, akiket a kormány kitoloncolt volna az Egyesült Királyság területéről, ha lehetséges lett volna találni olyan befogadó országot, ahol nem fenyeget a veszély, hogy velük szemben az Egyezmény 3. Cikkével összeegyeztethetetlen bánásmódot alkalmaznak (*Saadi v. Olaszország* [GC], no. 37201/06, §§ 125 és 127, ECHR 2008). Noha az Szerződő Fél 3. Cikk szerinti kötelezettségei nem tették lehetővé a kérelmezők Egyesült Királyságból történő kiutasítását, a miniszter szükségesnek tartotta őket biztonsági indokok alapján őrizetbe venni, mivel álláspontja szerint az országban való tartózkodásuk nemzetbiztonsági kockázatot jelentett és gyanítható volt, hogy közreműködtek nemzetközi terrorcselekmények elkövetésében, előkészületében, vagy arra való felbujtásban, illetve valamely nemzetközi terroristacsoport tagjai voltak, ahhoz tartoztak, vagy azzal kapcsolatban álltak. A 2001. évi törvény 4. részének elfogadását megelőzően az ilyen őrizet a belföldi jog szerint jogellenes lett volna, mivel a *Hardial Singh* ügyben 1984-ben hozott ítélet szerint őrizetbe vétel csak akkor alkalmazható, ha a kitoloncolási végzés hatálya alatt álló személyt ésszerű időn belül ki lehet toloncolni (lásd a fenti 87. pontot). Az Egyezmény 15. Cikke alapján benyújtott eltérésről szóló értesítés rögzítette tehát, hogy külföldi állampolgár letartóztatásához és őrizetbe vételéhez kibővített jogkörre van szükség akkor, „ha a kiutasítás vagy kitoloncolás az adott időpontban nem lehetséges, aminek következtében a hatályos belföldi jog szerinti jogkörök alapján az őrizet jogellenes volna” (lásd a fenti 11. pontot).

167. Az eltérésről szóló értesítés, a 2001. évi törvény és a kérelmezők őrizetéről szóló határozat alapjául szolgáló egyik előfeltevés tehát az volt, őket „az adott időpontban” nem lehet kitoloncolni vagy kiutasítani (lásd a fenti 11. és 90. pontot). Nem merült fel arra utaló bizonyíték, hogy – a második és negyedik kérelmező kivételével – a kérelmezők őrizetének időtartama alatt nem volt ésszerű kilátás arra, hogy anélkül lehetne kitoloncolni őket, hogy az felvetné a 3. Cikkbe ütköző bánásmód kockázatát. Az első kérelmező hontalan, a kormány pedig nem nyújtott be arra utaló bizonyítékot, hogy bármely más állam hajlandó lenne őt befogadni. Nem tűnik úgy, hogy a kormány 2003 vége előtt tárgyalásokba bocsátkozott volna Algériával és Jordániával, hogy arra vonatkozó biztosítékokat szerezzen be, hogy az érintett államok állampolgárainak minősülő kérelmezők visszatérése esetén velük szemben nem alkalmaznak bántalmazást, továbbá 2005. augusztusig a kormány nem is kapott ilyen jellegű biztosítékot (lásd a fenti 86. pontot). Ilyen körülmények között a Bíróság nem találja úgy, hogy az alperes kormánynak a kérelmezők kitoloncolása lehetőségének „aktív felülvizsgálat alatt” tartásával kapcsolatos politikája elég bizonyos vagy határozott jellegű lett volna

ahhoz, hogy azt a „kiutasítás vagy kiadatás céljából” folyamatban levő intézkedésnek lehessen tekinteni.

168. E következtetés alól kivételt képez a második kérelmező, akit Marokkóba történő visszatérését megelőzően csupán három napig tartottak őrizetben, valamint a negyedik kérelmező, aki mindössze három hónapon át tartó őrizet után az Egyesült Királyságból 2002. március 13-án Franciaországba távozott (lásd a fenti 35. és 41. pontot). A Bíróság álláspontja szerint ésszerűen megállapítható, hogy az őrizet ezen időtartama alatt kitoloncolásuk céljából intézkedést hoztak a kérelmezőkkel szemben, mivel úgy tűnik, hogy a hatóságok még a kérelmezők állampolgárságának meghatározására és annak vizsgálatára irányuló szakaszban voltak, hogy lehetséges-e a kérelmezők kiutasítása a származási országukba vagy valamely más országba (lásd *Gebremedhin [Gaberamadhien] v. Franciaország*, no. 25389/05, § 74, 2007. április 26.). Ennek megfelelően a második és negyedik kérelmező tekintetében nem merül fel az Egyezmény 5. Cikke 1. §-ának megsértése.

169. Igaz, hogy még a leghosszabb ideig őrizetben tartott kérelmezők őrizete sem érte el a (fent hivatkozott) Chahal-ügyben eljáró kérelmező őrizetének időtartamát, ahol a Bíróság a hat évnél is hosszabb időtartamú őrizet ellenére sem állapította meg az 5. Cikk 1. §-ának megsértését. A Chahal-ügyben azonban az őrizet teljes időtartama alatt aktívan és körültekintéssel zajlottak a belföldi bíróságok és a Bíróság előtti eljárások annak megállapítása céljából, hogy a kérelmező Indiába történő kitoloncolásának végrehajtása jogszerű és az Egyezmény 3. Cikkével összeegyeztethető lenne-e. Ugyanez nem mondható el a jelen esetben, amely során az eljárások elsődlegesen az őrizet jogszerűségére vonatkoztak.

170. A jelen ügy körülményeire tekintettel nem állítható, hogy az első, harmadik, ötödik, hatodik, hetedik, nyolcadik, kilencedik, tizedik és tizenegyedik kérelmező olyan személy volna, „aki ellen intézkedés [volt] folyamatban kiutasítása vagy kiadatása céljából”. Őrizetük így nem tartozik a szabadsághoz való jog tekintetében az Egyezmény 5. Cikke 1. §-ának f) pontjában meghatározott kivétel hatálya alá. Erre a következtetésre jutott kifejezett vagy hallgatólagos módon a Lordok Házának többsége is (lásd a fenti 17. pontot).

171. Egyértelmű azonban az eltérésről szóló értesítés feltételei és a 2001. évi törvény 4. része alapján, hogy a kérelmezők minősítésére és őrizetére azért került sor, mert nemzetközi terrorizmussal gyanúsították őket és úgy vélték, hogy az Egyesült Királyság területén való zavartalan jelenlétük nemzetbiztonsági fenyegetést jelentett. A Bíróság nem fogadja el a kormány érvét, amely szerint az 5. Cikk 1. §-a az egyén szabadsághoz való joga és a lakosságát terroristafenyegetéssel szemben védelmezni törekvő állam érdekei közötti mérlegelést tesz lehetővé. Ez az érv összeegyeztethetetlen a Bíróság f) ponttal kapcsolatos ítélezési gyakorlatával és azzal az elvvel, hogy az a)–f) pontok kimerítő jelleggel tartalmazzák a kivételek

felsorolását, és e kivételek csupán megszorító értelmezés mellett egyeztethetők össze az 5. Cikk céljaival. Ha az őrizet a Bíróság értelmezése szerint nem illeszthető be e pontok valamelyike alá, akkor oda arra hivatkozva sem lehet beerőltetni, hogy az állam és a fogvatartott személy érdekeit egymással szemben mérlegelni kell.

172. A Bíróság emlékeztet arra, hogy számos alkalommal megállapította a vádemelés nélküli internálás és preventív jellegű őrizet – 15. Cikk szerinti érvényes eltérés hiányában történő – alkalmazásának összeférhetetlenségét az 5. Cikk 1. §-a szerinti szabadsághoz való joggal (lásd *Lawless v. Írország* (No. 3), 1961. július 1-jei ítélet, §§ 13 és 14, Series A no. 3; a fent hivatkozott *Írország v. Egyesült Királyság*, §§ 194-196 és 212-213). A Bíróságnak ezt követően tehát azt kell vizsgálnia, hogy az Egyesült Királyság eltérése érvényes volt-e.

b. Az Egyezmény 5. Cikkének 1. §-a alapján érvényesen tért-e el kötelezettségeitől az Egyesült Királyság

i. A Bíróság megközelítése

173. A Bíróság emlékeztet arra, hogy a saját nemzetük létéért felelősséget viselő Szerződő Államok feladata annak meghatározása, hogy a nemzet létét „rendkívüli állapot” fenyegeti-e, és ha igen, milyen messzire kell elmenni a vészhelyzet leküzdése érdekében. Az adott pillanatban elengedhetetlen szükségletekkel való közvetlen és folyamatos kapcsolatuknál fogva a nemzeti hatóságok főszabály szerint a nemzetközi bíráknál jobb helyzetben vannak annak eldöntése tekintetében, hogy vészhelyzet áll-e fenn, illetve milyen jellegű és mértékű eltérésre van szükség a vészhelyzet elhárításához. Következésképpen széleskörű mozgásteret kell biztosítani a nemzeti hatóságok számára e kérdésben.

A Szerződő Felek azonban nem élveznek korlátlan szabadságot e tekintetben. A Bíróság feladata megállapítani többek között azt, hogy az állam túlterjeszkedett-e a válságos „helyzet szükségessége által feltétlenül megkívánt mértéken”. A belföldi mozgásteret tehát európai felügyelet kíséri. E felügyelet ellátása során a Bíróságnak megfelelő súllyal kell figyelembe vennie olyan releváns tényezőket, mint például az eltéréssel érintett jogok jellege, a vészhelyzethez vezető körülmények, és a vészhelyzet időtartama (a fent hivatkozott *Írország v. Egyesült Királyság*, § 207; *Brannigan and McBride v. Egyesült Királyság*, 1993. május 26-i ítélet, § 43, Series A no. 258; a fent hivatkozott *Aksoy*, § 68).

174. Az Egyezmény alapjául szolgáló – az 1. Cikk meghatározott – tárgy és célkitűzés, hogy a Szerződő Államok biztosítják a jogokat és szabadságokat a joghatóságuk területén. Az Egyezmény által kialakított védelmi rendszer mechanizmusa szempontjából alapvető fontosságú, hogy a rendelkezései megsértése esetén maguk a nemzeti rendszerek biztosítsanak jogorvoslati lehetőséget, míg a Bíróság felügyelő szerepet tölt be a

szubszidiaritás elvének megfelelően (*Z. and Others v. Egyesült Királyság*, no. 29392/95, § 103, ECHR 2001-V). A belföldi bíróságok továbbá azon „nemzeti hatóságok” körébe tartoznak, amelyek számára a Bíróság a 15. Cikk alapján széleskörű mozgásteret biztosít. A jelen ügy szokatlan körülményei között – amikor a legfelsőbb belföldi bíróság megvizsgálta az állam eltéréseivel összefüggő kérdéseket és arra a következtetésre jutott, hogy a nemzet létét fenyegető rendkívüli állapot állt fenn, azonban a válaszul megtett intézkedéseket a helyzet szükségessége nem feltétlenül kívánta meg – a Bíróság úgy véli, hogy csak akkor lenne indokolt ezzel ellentétes értelmű következtetésre jutnia, ha a nemzeti bíróság hibásan értelmezte vagy alkalmazta a 15. Cikket, illetve a Bíróság adott cikkel összefüggő ítélkezési gyakorlatát, vagy pedig nyilvánvalóan ésszerűtlen következtetésre jutott.

ii. A „nemzet létét fenyegető rendkívüli állapot” fennállása

175. A kérelmezők előadták, hogy három fő ok miatt nem állt fenn a brit nemzet létét fenyegető rendkívüli állapot: először, a vészhelyzet nem volt sem tényleges, sem fenyegető; másodsor, átmeneti jellegű volt; és harmadsor, más – az Egyezménytől el nem térő – államok gyakorlata és más nemzeti és nemzetközi szervek tájékozott álláspontja arra utalt, hogy nem állapították meg rendkívüli állapot fennállását.

176. A Bíróság emlékeztet arra, hogy a fent hivatkozott *Lawless* ügyben hozott ítélet § 28-ában megállapította, hogy a 15. Cikkben a „nemzet létét fenyegető más rendkívüli állapot” szavak természetes és szokásos jelentése kielégítően világos, és azok „olyan kivételes válság- vagy vészhelyzetre utalnak, amely a teljes lakosságot érinti, és fenyegetést jelent az államalkotó közösségek szervezett életére nézve”. A *Greek Case* (1969) 12 YB 1, § 153 ügyben a Bizottság megállapította, hogy az eltérés indokoltságához a vészhelyzetnek ténylegesnek vagy fenyegetőnek kell lennie; az egész nemzetet olyan mértékben érintenie kell, hogy fenyegetse a közösség szervezett életének folytatását; és a válságnak vagy veszélynek kivételesnek kell lennie, azaz az Egyezmény alapján a közbiztonság, közegészség és közrend fenntartása érdekében megengedett rendes intézkedéseknek és korlátozásoknak nyilvánvalóan elégtelennek kell lenniük. A fent hivatkozott *Írország v. Egyesült Királyság*, §§ 205 és 212, ügyben a felek – a Bizottsághoz és a Bírósághoz hasonlóan – egyetértettek abban, hogy a 15. Cikk szerinti mércét kielégítették, hiszen a terrorizmus évek óta „különösen messzemenő és fenyegető veszélyt jelent az Egyesült Királyság területi épsége, a hat tartomány intézményei, és a megye lakói életének tekintetében”. A Bíróság hasonló következtetésekre jutott az észak-írországi biztonsági helyzet kapcsán a fent hivatkozott *Brannigan and McBride* és a *Marshall v. Egyesült Királyság* ügyben (dec.), no. 41571/98, (2001. július 10.). A fent hivatkozott *Aksoy*-ügyben a Bíróság egyetértett azzal, hogy

Törökországban a kurd széparatisták erőszakos cselekményei „rendkívüli állapotot” okoztak.

177. A belföldi bíróságok előtt a miniszter annak bizonyítására irányuló bizonyítékokat terjesztett elő, hogy az Egyesült Királyság ellen tervezett komoly terroristatámadások veszélye állt fenn. További zártan kezelt bizonyítékokat nyújtottak be a SIAC előtt. A nemzeti bírák mindannyian elfogadták, hogy a veszély hihető volt (Lord Hoffmann kivételével, aki szerint annak jellege nem minősült „a nemzet létét fenyegető veszélynek”: lásd a fenti 18. pontot). Jóllehet az eltérés végrehajtásának időpontjában nem történt támadás az al-Kaida részéről az Egyesült Királyság területén belül, a Bíróság – az adott időpontban a rendelkezésükre álló információk fényében – nem véli úgy, hogy bírálni lehetne a nemzeti hatóságokat azért, mert „fenyegetőnek” tartottak egy ilyen támadást, mivel ilyen atrocitást el lehet követni bármikor és előzetes figyelmeztetés nélkül. A fenyegető jelleggel kapcsolatos követelményt nem lehet annyira megszorítóan értelmezni, hogy az állam köteles legyen megvárni a katasztrófa bekövetkezését, mielőtt intézkedéseket tenne annak kezelése érdekében. A terroristatámadás veszélyének valóságát tragikus módon bizonyították továbbá a 2005 júliusában Londonban végrehajtott és megkísérelt bombatámadások is. Mivel a 15. Cikk célja, hogy lakosságuk jövőbeli veszélyekkel szemben történő védelme céljából lehetővé tegye eltérő intézkedések alkalmazását az államok számára, a nemzet létét fenyegető veszély fennállását elsősorban az eltérés időpontjában ismert tények alapján kell megítélni. A Bíróságnak ugyanakkor módjában áll figyelembe venni utólagosan ismertté váló információkat is (lásd ennek megfelelően *Vilvarajah and others v. Egyesült Királyság*, 1991. október 30-i ítélet, § 107(2), Series A no. 215).

178. Noha az Egyesült Nemzetek Szövetségének emberi jogi bizottsága megállapította, hogy a polgári és politikai jogok nemzetközi egyezségokmányának rendelkezéseitől eltérő intézkedéseknek „kivételes és átmeneti jellegűnek” kell lenniük (lásd a fenti 109. pontot), a Bíróság ítélezési gyakorlata eddig egyetlen alkalommal sem rögzítette kifejezett követelményként, hogy a vészhelyzetnek átmeneti jellegűnek kellene lennie, jóllehet a válasz arányosságának kérdése kapcsolódhat a vészhelyzet fennállásának időtartamához. Az észak-írországi biztonsági helyzettel kapcsolatban fent hivatkozott ügyek bizonyítják annak lehetőségét, hogy a 15. Cikk értelmében vett „rendkívüli állapot” akár több éven keresztül fennálljon. A Bíróság nem véli úgy, hogy az al-Kaida által az Amerikai Egyesült Államokban végrehajtott támadások után közvetlenül bevezetett és a Parlament által évente felülvizsgált eltérő intézkedéseket érvénytelennek lehetne tekinteni azon az alapon, hogy azok nem voltak „átmeneti” jellegűek.

179. Lényegében Lord Hoffman különvéleményén alapul a kérelmezők azon érve, hogy nem állt fenn a nemzet létét fenyegető veszély, akinek

értelmezése szerint a közösség szervezett életét érintő fenyegetésnek túl kell mutatnia a súlyos fizikai káron és haláleseten is. Álláspontja szerint annak „állami intézményeinket, vagy polgári közösségként való létünket” kell fenyegetnie (lásd a fenti 18. pontot). A Bíróság korábbi ügyekben ugyanakkor hajlandó volt lényegesen szélesebb körű tényezőket figyelembe venni a „nemzetet” fenyegető tényleges vagy fenyegető veszély jellegének és mértékének megállapítása céljából, valamint korábban már megállapította vészhelyzet fennállását olyan esetekben is, amikor az állami intézményeket láthatóan nem fenyegette a Lord Hoffman által felvázolt mértékű veszély.

180. A korábban kifejtettek szerint a nemzeti hatóságok a 15. Cikk alapján széleskörű mozgásteret élveznek annak értékelésekor, hogy valamely rendkívüli állapot fenyegeti-e a nemzet létét. Noha szembevetendő, hogy az al-Kaida által jelentett veszélyre reagálva a Szerződő Államok közül egyedül az Egyesült Királyság nyújtott be eltérést, jóllehet más államokat is veszély fenyegetett, a Bíróság elfogadja, hogy a kormányok, mint saját népük biztonságának védelmezői, az általuk ismert tények alapján maguk értékelik a helyzetüket. Jelentős súllyal esik tehát latba az Egyesült Királyság végrehajtó hatalmi ága és Parlamentje által e kérdésben hozott ítélet. Számottevő figyelmet kell továbbá fordítani a nemzeti bíróságok álláspontjára, amelyek helyzetüknél fogva jobban képesek értékelni a vészhelyzet fennállásával összefüggő bizonyítékokat.

181. Következésképpen az első kérdés tekintetében a Bíróság osztja a Lordok Háza többségének véleményét, amely szerint a nemzet létét fenyegető rendkívüli állapot állt fenn.

Iii A helyzet szükségessége által feltétlenül megkívánt mértékű intézkedések

182. A 15. Cikk rendelkezései szerint az állam az Egyezmény szerinti kötelezettségeitől kizárólag „a helyzet szükségessége által feltétlenül megkívánt mértékben” eltérő intézkedéseket hozhat. Az előzőekben kifejtettek szerint a Bíróságnak, álláspontja szerint, főszabályként a Lordok Házának ítéletét kellene követnie a kérelmezők őrizete arányosságának kérdésével kapcsolatban, kivéve ha bizonyítani lehet, hogy a nemzeti bíróság tévesen értelmezte az Egyezményt vagy a Bíróság ítélkezési gyakorlatát, vagy pedig nyilvánvalóan ésszerűtlen következtetésre jutott. A Bíróság e háttér ellenében vizsgálja meg a kormány által a Lordok Házának ítéletével szemben emelt kifogásokat.

183. A kormány előadta, először, hogy a Lordok Háza többségének lényegesen szélesebb körű mozgásteret kellett volna biztosítania a végrehajtó hatalom és a Parlament számára azon kérdés eldöntése tekintetében, hogy a kérelmezők őrizete szükséges volt-e. Hasonló érvet terjesztettek elő a Lordok Háza előtt is, ahol az ügyész előadta, hogy a nyilvánosság védelme érdekében szükséges intézkedések értékelése inkább politikai, mint bírósági ítélet tárgyát képezi (lásd a fenti 19. pontot).

184. A 15. Cikk szerinti eltérések vizsgálatakor a Bíróság széles körű mozgásteret biztosít a nemzeti hatóságok számára a vészhelyzet elhárításához szükséges eltérő intézkedések jellegének és körének meghatározása tekintetében. Végző soron azonban a Bíróság feladata megállapítani, hogy mely intézkedések voltak „feltétlenül megkívántak”. Különösen az Egyezményben biztosított jogokat – így a szabadsághoz való jogot – korlátozó eltérő intézkedések vonatkozásában kell a Bíróságnak meggyőződnie arról, hogy a vészhelyzetre adott valódi válaszból van szó, amelyet teljes mértékben indokolnak a vészhelyzet sajátos körülményei, és megfelelő biztosítékokat nyújtottak a visszaélésekkel szemben (lásd például a fent hivatkozott *Brannigan and McBride*, §§ 48–66; a fent hivatkozott *Aksoy*, §§ 71–84; és a fenti 173. pontban meghatározott elveket). A mozgáster elve mindig is arra szolgáló eszközként érvényesült, hogy meghatározza a belföldi hatóságok és a Bíróság közötti viszonyokat. Nem lehet azonban változatlanul alkalmazni belföldi szinten az állam szervei közötti kapcsolatok tekintetében. A Lordok Házának megállapítása szerint az arányosság kérdése végző soron bírósági kérdés, különösen a jelenlegihez hasonló ügyekben, amikor a kérelmezőket hosszú időn keresztül megfosztották a szabadsághoz való alapvető joguktól. A Lordok Házának a kérdés iránti óvatos megközelítésére tekintettel azonban nem állítható, hogy nem megfelelő súllyal vették figyelembe a végrehajtó hatalom és a Parlament álláspontját.

185. A kormány előadta továbbá, hogy a Lordok Háza tévedett, amikor a kérelmezők konkrét ügyének vizsgálata helyett absztrakt módon vizsgálta a jogszabályt. A Bíróság álláspontja szerint azonban a 15. Cikk szerinti megközelítés szükségszerűen az érintett országra vonatkozó általános helyzetre összpontosít, abban az értelemben, hogy a – nemzeti vagy nemzetközi – bíróságnak vizsgálnia kell az Egyezményben meghatározott jogoktól való eltérés során alkalmazott intézkedéseket, és azokat a vészhelyzet által a nemzetre jelentett fenyegetés jellegével szemben súlyozni kell. Ha – mint a jelen esetben – az intézkedések a fenyegetéshez képest aránytalannak, hatásukat tekintve pedig megkülönböztető jellegűnek bizonyulnak, nem szükséges tovább vizsgálni azoknak az egyes kérelmezők konkrét esetében történő alkalmazását.

186. A kormány által a Lordok Háza határozatának megtámadása során felhozott harmadik alap az, hogy a határozat alapvetően a terrorizmussal gyanúsított állampolgárok és állampolgársággal nem rendelkező személyek közötti összehasonlítás iránti megközelítésre irányult. A Bíróság szerint azonban a Lordok Háza helyesen állapította meg, hogy a megtámadott hatásköröket nem lehet bevándorlási intézkedéseknek tekinteni – amely esetben az állampolgárok és állampolgársággal nem rendelkező személyek közötti különbségtétel jogszerű lenne –, hanem a nemzetbiztonságot érintő intézkedéseknek kell tekinteni. A 2001. évi törvény 4. részének célja, hogy elhárítsa a – bizonyítékok alapján állampolgárok és állampolgársággal nem

rendelkező személyek részéről egyaránt fenyegető – terroristatámadások közvetlen és fenyegető veszélyét. A kormány és a Parlament azon döntése, hogy egy alapvetően biztonsági kérdést bevándorlási intézkedéssel kezeljen, végül a probléma nem megfelelő kezeléséhez vezetett, miközben a határozatlan időtartamú őrizet aránytalan és megkülönböztető jellegű terhet rótt a terrorista-gyanús személyek egy csoportjára. A Lordok Házának megállapítása szerint nem merül fel lényeges különbség az vádemelés nélkül történő őrizet lehetséges hátrányos hatásai tekintetében az állampolgársággal rendelkező, illetve állampolgársággal nem rendelkező személyek esetében, ha az utóbbiak a gyakorlatban a külföldön bekövetkező kínzástól való félelmükben nem hagyhatják el az ország területét.

187. A kormány végezetül két érvet terjesztett elő, amelyek – a kérelmezők előadása szerint – nem merültek fel a nemzeti bíróságok előtt. Valóban úgy tűnik, hogy a nemzeti bíróságok ítéletei és a Bírósághoz benyújtott nyilvános iratok nem tartalmazznak ezekre az érvekre való hivatkozást. Ilyen körülmények között – még ha feltételezzük is, hogy a szubszidiaritás elve nem akadályozza meg a Bíróságot új alapok vizsgálatában – meggyőző bizonyítékokra van szükség az érvek alátámasztása céljából.

188. Az első állítólagosan új érv, hogy az intézkedések állampolgársággal nem rendelkező személyekre történő korlátozása során az állam jogszerűen vette figyelembe a brit muzulmán lakosság érzékenységet, hogy csökkentse a körükben a szélsőségesek által toborzás kockázatát. A kormány azonban nem nyújtott be a Bírósághoz arra utaló bizonyítékokat, hogy a brit muzulmánok jelentősen nagyobb valószínűséggel reagáltak volna kedvezőtlen módon az al-Kaidával gyaníthatóan kapcsolatban álló és állampolgársággal rendelkező muzulmánok vádemelés nélkül történő őrizetben tartására, mint külföldi muzulmánokéra. A Bíróság e tekintetben megjegyzi, hogy a terrorizmus megelőzéséről szóló 2005. évi törvénnyel bevezetett ellenőrzési végzések rendszere nem tesz különbséget állampolgársággal rendelkező és nem rendelkező gyanúsítottak között.

189. A kormány által felhozott második állítólagosan új érv az, hogy jobban tud reagálni a terroristafenyegetésre, ha őrizetben tarthatja annak legkomolyabb forrását, azaz az állampolgársággal nem rendelkező személyeket. E tekintetben a Bírósághoz szintén nem nyújtottak be olyan bizonyítékot, amely alapján hatályon kívül helyezhetné a Lordok Háza azon következtetését, amely szerint az eltérő bánásmód indokolatlan volt. A Bíróság megjegyzi, hogy a nyilvános és nem nyilvános iratokhoz egyaránt hozzáférő nemzeti bíróságok – köztük a SIAC – nem voltak meggyőződve arról, hogy az állampolgársággal nem rendelkező személyek részéről tapasztalható fenyegetés lényegesen komolyabb lett volna az állampolgárok részéről tapasztalható fenyegetésnél.

190. Következésképpen tehát a Bíróság – a Lordok Házához hasonlóan és a kormány állításai ellenére – megállapítja, hogy az eltérő intézkedések

aránytalanok voltak, mivel indokolatlan megkülönböztetést alkalmaztak állampolgárok és állampolgársággal nem rendelkező személyek között. Következésképpen az első, harmadik, ötödik, hatodik, hetedik, nyolcadik, kilencedik, tizedik és tizenegyedik kérelmező esetében megsértették az 5. Cikk 1. §-át.

III. AZ 5. CIKK EGYEZMÉNY 14. CIKKÉVEL ÖSSZEFÜGGÉSBEN ÉRTELMEZETT 1. §-ÁNAK ÁLLÍTÓLAGOS MEGSÉRTÉSE

191. A kérelmezők előadták, hogy őrizetben tartásuk megkülönböztető jellegű és az Egyezmény 14. Cikkében ütköző volt, mikor az al-Kaidával fennálló kapcsolattal gyanúsított egyesült királysági állampolgárok szabadon maradtak.

A 14. Cikk szerint:

„[Az] Egyezményben meghatározott jogok és szabadságok élvezetét minden megkülönböztetés, például nem, faj, szín, nyelv, vallás, politikai vagy egyéb vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, nemzeti kisebbséghez tartozás, vagyoni helyzet, születés szerinti vagy egyéb helyzet alapján történő megkülönböztetés nélkül kell biztosítani.”

192. Az önmagában vizsgált 5. Cikk 1. §-ával kapcsolatban kifejtett fenti érvek és következtetés fényében a Bíróság szükségtelennek tartja e panaszok külön vizsgálatát.

IV. AZ EGYEZMÉNY 5. CIKKE 4. §-ÁNAK ÁLLÍTÓLAGOS MEGSÉRTÉSE

193. A kérelmezők előadták, hogy az őrizetük megtámadása tárgyában a belföldi bíróságok előtti eljárás nem felelt meg az 5. Cikk 4. §-ában rögzített követelményeknek, amely szerint:

„Szabadságától letartóztatás vagy őrizetbe vétel folytán megfosztott minden személynek joga van olyan eljáráshoz, melynek során őrizetbe vételének törvényességéről a bíróság rövid határidőn belül dönt, és törvényellenes őrizetbe vétele esetén szabadlábra helyezését rendeli el.”

A kormány tagadta az 5. Cikk 4. §-ának megsértését.

A. A felek előadásai

1. A kérelmezők

194. A kérelmezők két fő érvet adtak elő az 5. Cikk 4. §-a alapján. Először azt hangsúlyozták, hogy a SIAC, a Fellebbviteli Bíróság és a Lordok Háza előtt valóban előadhatták, hogy a 2001. évi törvény 4. része szerinti őrizetük az Egyezmény alapján jogellenes, azonban az egyetlen

jogorvoslat, amit igénybe tudtak venni, az az 1998. évi törvény szerinti összeegyeztethetlenségi nyilatkozat beszerzése volt. E nyilatkozat a kormányra nézve nem rendelkezett kötelező erővel, az őrizet pedig a jogszabály Parlament általi módosításáig jogszerű maradt. Nem volt tehát a szabadon bocsátásuk elrendelésére hatáskörrel rendelkező bírói fórum, ami sértette az 5. Cikk 4. §-át.

195. Másodszor, a kérelmezők panaszt tettek a SIAC előtt a 2001. évi törvény 25. §-a alapján igénybe vehető fellebbezési eljárással (lásd a fenti 91. pontot) és különösen azzal kapcsolatban, hogy a különleges ügyvédeken túlmenően nincs a bizonyítékok feltárására irányuló kötelezettség, a különleges ügyvédekkel azonban az őrizetben tartott személyek nem konzultálhattak. Előadásuk szerint az 5. Cikk 4. §-a a 6. Cikk 1. §-ának a tisztességes tárgyalásra vonatkozó garanciáit a szóban forgó kérdés súlyával arányossá tette. Noha bizonyos körülmények között elfogadható lehet a vonatkozó bizonyítékok nemzetbiztonsági alapon történő visszatartásának bírósági jóváhagyása, az őrizet jogszerűségének értékelése ügyében eljáró bíróság soha nem hagyatkozhat olyan anyagokra, amelyek az őrizetben tartott személy ügyében döntő jelentőséggel bírnak, és amelyeket – akár összefoglaló vagy rövidített formában – az őrizetben tartott személlyel nem ismertettek kielégítő mértékben ahhoz, hogy az érintett személy az ellene szóló vádak megismerje és védekezni tudjon. A tizedik kérelmező kivételével a SIAC valamennyi kérelmező fellebbezése során zártan kezelt anyagokra támaszkodott és elismerte, hogy a kérelmezők ezzel hátrányos helyzetbe kerültek.

2. A kormány

196. A kormány előadta, hogy az 5. Cikk 4. §-át a Bíróságnak a 13. Cikk alapján megszilárdult ítélkezési gyakorlatára tekintettel kell értelmezni, amely alapján az őrizet tekintetében *lex specialis*, hogy nincs a kötelező elsődleges jogszabály nemzeti bíróság előtt történő megtámadásához való jog. Ez az elv – az emberi jogokról szóló törvény szerinti összeegyeztethetlenségi nyilatkozatok rendszerével együtt – tükrözte a megválasztott Parlament elsőbbségének demokratikus értékét.

197. A kérelmezők második érvével kapcsolatban a kormány előadta, hogy érvényes közérdekű jogalapok szóltak a zártan kezelt anyagok visszatartása mellett. A 6. Cikk és 5. Cikk 4. §-a szerinti bizonyítékok megismeréséhez való jog nem abszolút jog. A Bíróságnak a (fent hivatkozott) Chahal-ügyet követő ítélkezési gyakorlata bizonyos mértékű támogatást jelzett a különleges ügyvédi eljárás tekintetében, különösen érzékeny területeken. Az egyes kérelmezők ügyében továbbá a nyilvános anyagok a hatékony védekezés lehetővé tételéhez megfelelő tájékoztatást adtak a velük szemben felhozott állításokról.

3. *A harmadik fél, a Justice*

198. A Justice (lásd a fenti 6. pontot) tájékoztatta a Bíróságot, hogy amikor a SIAC létrejött a bevándorlási ügyek különleges fellebbezési bizottságáról szóló 1997. évi törvény alapján, akkor úgy gondolták, hogy a zárt anyagok és különleges ügyvédek alkalmazása az előtte zajló ügyekben egy Kanadában, a Biztonsági Hírszerzési Felülvizsgálati Bizottság (Security Intelligence Review Committee, SIRC) előtti ügyekben alkalmazott eljáráshoz hasonló eljárás, amelyben az országban állandó letelepedési engedéllyel rendelkező külföldi állampolgár nemzetbiztonsági okok miatt történő eltávolítására irányuló miniszteri határozat megalapozottságát vizsgálták. A SIAC eljárásában szerepelt a titkosított anyagokhoz hozzáféréssel rendelkező házon belüli jogi képviselő, aki a kérelmező érdekeinek képviselése céljából *ex parte* vett részt zárt tárgyalásokon, azonban ez az eljárás lényegesen eltért a SIAC által alkalmazott modelltől, különösen abban, hogy az lehetővé tette a különleges ügyvéd számára, hogy az eljárás egésze alatt kapcsolatban álljon a kérelmezővel és annak jogi képviselőivel, még azt követően is, hogy a különleges ügyvéd megismerte a kérelmező ellen szóló minden titkos információt.

199. Ezzel szemben a SIAC zárt anyagokat és különleges ügyvédeket alkalmazó eljárását széles körben bírálták, többek között a Lordok Házának fellebbviteli bizottsága, az Alsóház alkotmányügyi bizottsága, az emberi jogokkal foglalkozó parlamenti vegyesbizottság, a terrorizmus elleni törvénnyel foglalkozó kanadai állambizottság, valamint az Európa Tanács emberi jogi biztosa. A 2001. évi törvény 4. része és az Egyezmény 5. és 14. Cikke összeegyeztethetlenségének tárgyában a Lordok Háza által 2004 decemberében hozott ítéletet követően az Alsóház alkotmányügyi bizottsága vizsgálatot indított a SIAC működésével és a különleges ügyvédek igénybevételével kapcsolatban. A bizottsághoz eljuttatott bizonyítékok között szerepelt a tizenhárom aktív különleges ügyvédből kilenc által készített beadvány. A beadványban a különleges ügyvédek kiemelték a nem nyilvános eljárásokban a kérelmezők képviselése során a zártan kezelt anyagokkal összefüggő kommunikáció tilalma következtében felmerülő különös nehézségeket. A különleges ügyvédek rámutattak különösen arra, hogy az általuk képviselt személyektől származó hatékony utasítások hiányában csupán igen korlátozott szerepet tudnak betölteni a zárt tárgyalások folyamán.

B. A Bíróság értékelése

1. Elfogadhatóság

200. A Bíróság megjegyzi, hogy az 5. Cikk 4. §-a „szabadságától letartóztatás vagy őrizetbe vétel folytán megfosztott minden személynek”

biztosítja az ahhoz való jogot, hogy az őrizete törvényességének vizsgálatára irányuló eljárást indítson, és az őrizet törvényellenességének megállapítása esetén szabadon bocsássák. Tekintettel arra, hogy a második és negyedik kérelmező a 2001. évi törvény szerinti őrizet törvényességének vizsgálatára irányuló különböző eljárások megindulásának időpontjában már szabad volt – mivel úgy határoztak, hogy Marokkóba, illetve Franciaországba távoznak –, az e két kérelmező által az 5. Cikk 4. §-a alapján benyújtott panaszok nyilvánvalóan alaptalanok az Egyezmény 35. Cikkének 4. §-a értelmében (lásd *Fox, Campbell and Hartley v. Egyesült Királyság*, 1990. augusztus 30-i ítélet, § 45, Series A no. 182), így azokat elfogadhatatlannak kell nyilvánítani.

201. A Bíróság álláspontja szerint a többi kérelmező e rendelkezés alapján benyújtott panaszok összetett jog- és ténykérdéseket vetnek fel, amelyek eldöntése az ügy érdemének vizsgálatán kell, hogy alapuljon. A Bíróság ezért megállapítja, hogy a kérelem e része az Egyezmény 35. Cikkének 3. §-a alkalmazásában nem nyilvánvalóan alaptalan. Az elfogadhatatlanság tekintetében más alap nem merült fel, így a kérelmet elfogadhatónak kell nyilvánítani.

2. Az ügy érdeme

a. Az ítélkezési gyakorlatból eredő elvek

202. Az 5. Cikk 4. § az a 13. Cikkben meghatározott általánosabb követelményekhez képest *lex specialis* szabályokat határoz meg (lásd a fent hivatkozott *Chahal*, § 126). Arra irányuló jogot biztosít a letartóztatott vagy őrizetben lévő személynek, hogy a szabadságelvönás „törvényessége” tekintetében elengedhetetlen eljárási és anyagi jogi feltételeken alapuló eljárást indítson. Az 5. Cikk 4. §-a szerinti „törvényesség” fogalma az 1. §-ban meghatározottal azonos jelentéssel bír, azaz a letartóztatott vagy őrizetbe vett személynek joga van az őrizete „törvényességének” felülvizsgálatához, figyelembe véve a belföldi jog követelményei mellett az Egyezmény követelményeit, az abban meghatározott általános elveket, valamint az 5. Cikk 1. § által megengedett korlátozások célját is. Az 5. Cikk 4. §-a nem biztosítja az olyan mértékű bírósági felülvizsgálathoz való jogot, hogy az eljáró bíróságnak az ügy bármely vonatkozásában – így tisztán célszerűségi szempontok szerint – hatásköre legyen a döntéshozó hatóság saját hatáskörben hozott döntését a bíróság saját döntésével helyettesíteni. A felülvizsgálatnak azonban kellően széles körűnek kell lennie ahhoz, hogy kiterjedjen az érintett személy őrizete „törvényességének” az 5. Cikk 1. §-a alapján elengedhetetlen feltételek vizsgálatára (*E. v. Norvégia*, 1990. augusztus 29-i ítélet, § 50, Series A no. 181). A felülvizsgálatot végző „bíróság” szerepe nem korlátozható pusztán tanácsadásra; a hatáskörének ki kell terjednie az őrizet „törvényessége” tárgyában való „döntéshozatalra” és az őrizet jogszerűtlenségének megállapítása esetén a szabadon bocsátás

elrendelésére (a fent hivatkozott *Írország v. Egyesült Királyság*, § 200; *Weeks v. Egyesült Királyság* 1987. március 2-i ítélet, § 61, Series A no. 114; a fent hivatkozott *Chahal*, § 130).

203. Az 5. Cikk 4. §-a szerinti eljárási méltányosság követelménye nem tekinthető egységes és változhatatlan mércének, amelyet kontextustól, tényektől és körülményektől függetlenül alkalmazni kell. Bár nem szükségszerű, hogy az 5. Cikk 4. §-a szerinti eljárás során ugyanazokat a garanciákat kell biztosítani, mint a 6. Cikk szerinti büntetőeljárások vagy polgári eljárások során, mindenesetre bírósági jellegűnek kell lennie, és az adott szabadságelvonás jellegének megfelelő biztosítékokat kell nyújtania (lásd például *Winterwerp v. Hollandia*, 1979. október 24-i ítélet, § 57, Series A no. 33; *Bouamar v. Belgium*, 1988. február 29-i ítélet, §§ 57 és 60, Series A no. 129; *Wloch v. Lengyelország*, no. 27785/95, § 125, ECHR 2000-XI; *Reinprecht v. Ausztria*, no. 67175/01, § 31, ECHR 2005).

204. Az eljárásoknak tehát minden esetben kontradiktórius jellegűnek kell lenniük és a felek között biztosítaniuk kell „fegyveregyenlőség” érvényesülését (*Reinprecht*, § 31). Szükséges lehet szóbeli tárgyalást tartani, például előzetes őrizetbe vételt érintő ügyekben (*Nikolova v. Bulgária* [GC], no. 31195/96, § 58, ECHR 1999-II). Az előzetes őrizetbe vételt érintő ügyekben továbbá a fogvatartott személynek lehetőséget kell biztosítani arra, hogy hatékonyan megtámadja az ellene felhozott állítások alapját, tekintettel arra, hogy az őrizet fenntartása jogszerűségének elengedhetetlen feltétele az arra vonatkozó alapos gyanú fennállása, hogy a terhelt bűncselekményt követett el (*Becciev v. Moldova*, no. 9190/03, §§ 68–72, 2005. október 4.). Ennek megfelelően szükséges lehet, hogy a bíróság tanúkat hallgasson meg, akik vallomása első látásra lényeges hatással lehet az őrizet fenntartásának jogszerűségére nézve (a fent hivatkozott *Becciev*, §§ 72–76; *Turcan and Turcan v. Moldova*, no. 39835/05, §§ 67–70, 2007 október 23.). Szükséges lehet továbbá hozzáférést biztosítani a fogvatartott vagy képviselője számára a fogvatartott szemben folytatott eljárás alapját képező ügyiratokhoz (a fent hivatkozott *Wloch*, § 127; a fent hivatkozott *Nikolova*, § 58; *Lamy v. Belgium*, 1989. március 30-i ítélet, § 29, Series A no. 151; *Fodale v. Olaszország*, no. 70148/01, 2006. június 1.).

205. A Bíróság megállapította ugyanakkor, hogy a vád tárgyává tett bűncselekmények elkövetésében való bűnösség megállapítására a 6. Cikk szerint folytatott eljárásokban a maradéktalanul kontradiktórius eljáráshoz való jog korlátozható, ha az erős és ellenirányú közérdek fényében – így a nemzetbiztonság, bizonyos rendőrségi nyomozati módszerek titokban tartása, vagy más személy alapvető jogainak védelme érdekében – elengedhetetlenül szükséges. Nem lehet tisztességes azonban az eljárás, ha a terhelt számára a jogai korlátozása révén okozott nehézségeket nem ellensúlyozzák megfelelően a bírói hatóságok által követett eljárások (lásd például *Doorson v. Hollandia*, 1996. március 26-i ítélet, § 70, *Reports* 1996-II; *Van Mechelen and Others v. Hollandia*, 1997. április 23-i ítélet,

§ 58, *Reports* 1997-III; *Jasper v. Egyesült Királyság* [GC], no. 27052/95, §§ 51–53, ECHR 2000-II; *S.N. v. Svédország*, no. 34209/96, § 47, ECHR 2002-V; *Botmeh and Alami v. Egyesült Királyság*, no. 15187/03, 2007. június 7-i ítélet, § 37).

206. Ennélfogva a Bíróság megállapította, hogy adott esetben körérdekű indokok alapján annak ellenére szükséges lehet egyes bizonyítékokat visszatartani a védelemtől, hogy a 6. Cikk szerinti tisztességes büntetőeljáráshoz való jog kiterjed arra, hogy a vádhatóság köteles feltárni minden birtokában levő, akár a terhelt ellen, akár mellette szóló lényeges bizonyítékot. A fent említett Jasper-ügyben (§§ 51–53) a Bíróság megállapította, hogy a védelem jogainak korlátozásának megfelelő ellensúlyozását képezte, hogy a tárgyalás során felmerülő kérdések szempontjából releváns, azonban a vád által felhasználni nem kívánt bizonyítékokat a tárgyalást vezető bíró *ex parte* megvizsgálta, és határozott arról, hogy azokat nem lehet feltárni a védelem előtt, mivel az e bizonyítékok titokban tartásához fűződő közérdek meghaladta azok hasznosságát a védelem számára. A 6. Cikk rendelkezései megsértése hiányának megállapítása során a Bíróság jelentős körülménynek tekintette, hogy maga az eljárás folyamán felmerülő kérdéseket teljes mértékben ismerő eljáró bíró végezte el a mérlegelést, és lépések történtek annak biztosítása érdekében, hogy a védelmet a lehető legteljesebb mértékben folyamatosan tájékoztassák, lehetővé tegyék számára a nyilatkozattételt, és részt vehessen a döntéshozatalban, anélkül, hogy a vád által titokban tartani kívánt anyagokat részére átadták volna (uo., §§ 55–56). Ezzel szemben az *Edwards and Lewis v. Egyesült Királyság* [GC], nos. 39647/98 és 40461/98, §§ 46–48, ECHR 2004-X ügyben a Bíróság megállapította, hogy az eljáró bíró előtt lefolytatott *ex parte* eljárás nem elegendő a tisztességes tárgyaláshoz való jog biztosításához, ha a fel nem tárt anyagok a váddal összefüggő olyan ténykérdésre vonatkozott, vagy vonatkozhatott, amelyet az esküdtszék helyett az eljáró bírónak kellett eldöntenie és amely döntő fontossággal bírhatott a kérelmezőket érintő eljárás kimenetele tekintetében.

207. Több más esetben, ahol a versengő közérdek a vádlottnak a vád által felhasznált bizonyítékokhoz való hozzáférésre vonatkozó jogának korlátozásához vezetett, a Bíróság értékelte, hogy az ellensúlyozásul szolgáló intézkedések milyen mértékben orvosolhatják a teljes mértékben kontradiktórius eljárás hiányát. A *Lucà v. Olaszország*, no. 33354/96, § 40, ECHR 2001-II ügyben például a Bíróság megállapította, hogy nem szükségszerűen összeegyeztethetetlen a 6. Cikk 1. §-ával, ha a vád a tárgyalás során a nyomozati szakban tett vallomásokat használ fel, különösen akkor, ha a tanú a biztonságával összefüggő félelem miatt tagadta meg a vallomás nyilvánosan történő ismételt előadását, feltéve hogy a vádlott számára megfelelő és elegendő lehetőséget biztosítottak a vallomások megtámadására akár azok tételének időpontjában, akár a későbbiekben. A Bíróság azonban hangsúlyozta, hogy olyan esetekben,

amikor az elmarasztaló ítélet kizárólag vagy döntő mértékben olyan személy vallomása alapján alapult, akit a vádlottnak nem volt lehetősége sem a nyomozás alatt, sem pedig a tárgyalás folyamán megvizsgálni vagy megvizsgáltatni, a védelem jogai korlátozásának mértéke már összeegyeztethetetlen lenne a 6. Cikkben meghatározott biztosítékokkal.

208. Hasonlóképpen, a fent hivatkozott Doorson-ügyben (§§ 68–76) ügyben a Bíróság olyan esetben állapította meg a 6. Cikk rendelkezései sérelmének hiányát, ahol egyes tanúk személyazonosságát amiatt tartották vissza a vádlottól, hogy azok megtorlástól tartottak. A védelemnek okozott hátrány ellensúlyozásához azonban elegendő volt az, hogy a védelmet ellátó ügyvéd a fellebbezés során a vádlott távollétében tehetett fel kérdéseket a névtelen tanúknak és megkísérelhette megkérdőjelezni azok szavahihetőségét, valamint hogy a Fellebbviteli Bíróság az ítéletében rögzítette, hogy a névtelen tanúk által nyújtott bizonyítékokat fenntartásokkal kezelte. A Bíróság hangsúlyozta, hogy elmarasztaló ítélet nem alapulhat kizárólag, vagy akár csak döntő mértékben névtelen nyilatkozatokon (lásd még a fent hivatkozott *Van Mechelen*, § 55). A Bíróság minden esetben hangsúlyozta, hogy saját szerepe annak meghatározásában állt, hogy az eljárások egésze – így a bizonyítékok beszerzésének módja – tisztességes volt-e (fent hivatkozott *Doorson*, § 67).

209. A Bíróság több alkalommal hivatkozott arra a lehetőségre, hogy nemzetbiztonságot érintő ügyekben a bizonyítékok teljes feltárásának elmaradásával okozott eljárási méltánytalanság ellensúlyozása céljából különleges ügyvédek vegyenek igénybe, ugyanakkor soha nem kellett arról döntenie, hogy egy ilyen eljárás összeegyeztethető lenne-e az Egyezmény 5. Cikkének 4. §-ával vagy 6. Cikkével.

210. A fent hivatkozott Chahal-ügyben a kérelmezőt a függőben lévő kitoloncolásig nemzetbiztonsági okok az 5. Cikk 1. §-ának f) pontja alapján tartották őrizetben, a miniszter pedig – szintén nemzetbiztonsági okok alapján – ellenezte az óvadék és *habeas corpus* iránti kérelmét. A Bíróság elismerte (§§ 130–131), hogy a nemzetbiztonságot érintő ügyekben elkerülhetetlen lehet bizalmas anyagok felhasználása, megállapította azonban, hogy ez nem azt jelenti, hogy a végrehajtó hatalom bármikor megszabadulhatna a belföldi bíróságok hatékony ellenőrzése alól arra hivatkozva, hogy az ügy nemzetbiztonsági kérdésre és terrorizmusra vonatkozik. A Bíróság megállapította az 5. Cikk 4. §-ának sérelmét arra figyelemmel, hogy a *habeas corpus* kérelem ügyében határozatot hozó felsőbb fokú bíróság nem rendelkezett korlátlan hozzáféréssel a miniszteri határozat alapjául szolgáló valamennyi anyaghoz. Jóllehet biztosítékot nyújtott a Fellebbviteli Bíróság bírāja által vezetett tanácsadó testület, amely maradéktalanul hozzáfért a nemzetbiztonságot érintő bizonyítékokhoz, a Bíróság megállapította, hogy e testület az 5. Cikk 4. §-a értelmében nem tekinthető „bíróságnak”, mivel a kérelmező nem volt jogosult jogi képviselőhöz a testület előtt, az ellene szóló nemzetbiztonságot érintő

bizonyítékokról csupán összefoglalást kapott, a testület nem rendelkezett döntéshozatali hatáskörrel, az általa a belügyminiszternek adott tanács pedig nem volt kötelező erejű és nem is hozták nyilvánosságra. A Bíróság hivatkozott (§§ 131 és 144) a harmadik felek (Amnesty International, Liberty, az AIRE Centre és a Joint Council for the Welfare of Immigrants; lásd továbbá a Justice jelen ügyre vonatkozó előadásait, a fenti 198. pont) előadásaira a Kanadában a nemzetbiztonság és kitoloncolás kérdéseit érintő ügyekben követett eljárással kapcsolatban, amely során a bíró zárt tárgyalást tartott az összes bizonyítékkal kapcsolatban, a tárgyalás folyamán pedig a kitoloncolásra javasolt személy számára a lehető legrészletesebb összefoglaló nyilatkozatban ismertették az ellene szóló bizonyítékokat, aki jogi képviselőre volt jogosult, és bizonyítási indítványt is előterjeszthetett. A biztonsági anyagok titkosságát azon előírással tartották fenn, hogy az ilyen bizonyítékokat a kitoloncolandó személy és képviselője távollétében kellett megvizsgálni. Ilyen esetekben azonban a helyüket a bíróság által kirendelt és megfelelő biztonsági minősítéssel rendelkező jogi képviselő töltötte be, aki keresztkérdéseket tett fel a tanúknak, és általában a bíróság segítségére volt az állam bizonyítékai erősségének vizsgálatában. Az ezen eljárás során beszerzett bizonyítékok összefoglalóját – a szükséges törlések elvégzése után – átadták a kitoloncolandó személynek. A Bíróság megjegyezte, hogy:

„jelentőséget tulajdonít annak a ténynek, hogy – amint a beavatkozók a 13. Cikkkel kapcsolatban rámutattak – [...] Kanadában hatékonyabb bírósági felügyeleti formát alakítottak ki az ilyen jellegű ügyekben. E példa mutatja, hogy vannak olyan alkalmazható módszerek, amelyek amellettt elégitik ki a hírszerzési információk jellegével és forrásával kapcsolatos jogszerű biztonsági aggályokat, hogy biztosítják az érintett részére az eljárási szabályok nyújtotta alapvető védelmet”.

211. A *Tinnelly & Sons Ltd and Others and McElduff and Others v. Egyesült Királyság* (1998. július 18-i ítélet, § 78, *Reports* 1998-IV) és az *Al-Nashif v. Bulgária* (no. 50963/99, 2002. június 20-i ítélet, §§ 93–97 és 137) ügyekben a Bíróság hivatkozott a különleges ügyvédek igénybevevő eljárással kapcsolatban a Chahal-ügyben tett észrevételeire, azonban nem foglalt állást azzal kapcsolatban, hogy az ilyen eljárás összeegyeztethető-e az Egyezményben biztosított és a jelen eljárásban vizsgált jogokkal.

b. A jelen ügy tényállására alkalmazás

212. A belföldi bíróságok előtt a kérelmezők két szempontból támadták meg az őrizetük törvényességét. Először, a 2001. évi törvény 30. §-a alapján indítottak eljárást, amelyben támadták az Egyezmény 15. Cikke szerinti eltérés érvényességét, ezzel pedig a teljes őrizeti rendszernek az Egyezménnyel való összeegyeztethetőségét. Másodszer, az egyes kérelmezők fellebbezést nyújtottak be a 2001. évi törvény 25. §-a alapján, arra hivatkozva, hogy őrizetük a belföldi jogszabályok alapján jogellenes volt, mivel nem volt arra a meggyőződésre okot adó ésszerű alap, hogy az

Egyesült Királyságban való tartózkodásuk kockázatot jelent a nemzetbiztonság számára, vagy hogy ők terrorizmussal gyanúsíthatók.

213. A Bíróság nem tartja szükségesnek, hogy az 5. Cikk 4. §-a alapján eltérő megállapításra jusson a kérelmezők azon panaszával kapcsolatban, hogy a Lordok Házának nem volt hatásköre a szabadon bocsátásukra irányuló kötelező erejű határozatot hozni, hiszen a belföldi jog rendelkezései alapján már megállapította az 5. Cikk 1. §-ának megsértését.

214. A kérelmezők 5. Cikk 4. §-a szerinti panaszának második alapja a SIAC előtt a 2001. évi törvény 25. §-a alapján annak megállapítása tárgyában lefolytatott eljárás méltányosságát érinti, hogy a miniszter ésszerű módon vélhette-e úgy, hogy az egyes kérelmezők Egyesült Királyság területén való tartózkodása nemzetbiztonsági kockázatot jelent, illetve hogy ők terrorizmussal gyanúsíthatók. Ez különálló és elhatárolt kérdés, amelyre nem terjedt ki az 5. Cikk 1. §-a sérelmének megállapítása, és amelyet a Bíróságnak ezért vizsgálnia kell.

215. A Bíróság emlékeztet arra, hogy a SIAC keretében eljáró bírák figyelembe vehették mind a „nyilvános”, mind pedig a „zárt” anyagokat, azonban sem a kérelmezők, sem pedig azok jogi tanácsadói nem férhettek hozzá a zárt anyagokhoz. A zárt anyagokhoz egy vagy több, a Koronaügyész által kijelölt és az egyes kérelmezők képviselőjében eljáró különleges ügyvéd férhetett hozzá. A SIAC zárt tárgyalásai során a különleges ügyvéd nyilatkozatokat tehetett a kérelmező nevében eljárási kérdésekben – például további bizonyítékok feltárásának szükségességével kapcsolatban – és az ügy érdemével kapcsolatban egyaránt. Azt követően azonban, hogy a különleges ügyvéd első alkalommal megpillantotta a zárt anyagokat, a továbbiakban kizárólag a SIAC engedélyével létesíthetett bármilyen kapcsolatot a kérelmezővel és annak képviselőjével. Az egyes minősítésekkel szembeni fellebbezések tekintetében a SIAC egy nyilvános és egy nem nyilvános ítéletet hozott.

216. A Bíróság kiinduló pontnak tekinti, hogy – amint azt a nemzeti bíróságok megállapították és a Bíróság elfogadta – a kérelmezők őrizetének időtartama alatt az al-Kaida hálózat tevékenységei és céljai a „nemzet létét fenyegető rendkívüli állapot” kialakulásához vezettek. Figyelembe kell tehát venni, hogy a releváns időtartam alatt úgy tűnt, sürgős szükség volt az Egyesült Királyság lakosságának terrorista támadástól való megóvására és – jöllehet az Egyesült Királyság nem tért el az 5. Cikk 4. §-ától – erős közérdek fűződött az al-Kaidával és annak társaival kapcsolatos információk beszerzéséhez, valamint az ilyen információk forrásai titkosságának fenntartásához (lásd továbbá ezzel kapcsolatban a fent hivatkozott *Fox, Campbell and Hartley*, § 39).

217. E fontos közérdekű megfontolásokkal szemben kellett mérlegelni azonban a kérelmezők 5. Cikk 4. § szerinti tisztességes eljáráshoz fűződő jogát. A Bíróság megállapította, hogy – a második és negyedik kérelmező kivételével – a kérelmezők őrizete nem tartozott az 5. Cikk 1. §-ának a)–f)

pontjaiban meghatározott kategóriák egyike alá sem, ugyanakkor a Bíróság relevánsnak tekinti az előzetes fogva tartás bírósági felülvizsgálatával kapcsolatos ítélkezési gyakorlatot is, mivel azon esetekben elengedhetetlen feltétel a fogvatartott személy ellen szóló gyanú ésszerűsége (lásd a fenti 204. pontot). A jelen ügy körülményei között, valamint a hosszadalmas – és az adott időtartam alatt határozatlan időtartamúnak tűnő – szabadságelvonás és a kérelmezők alapvető jogainak korlátozása drámai hatására tekintettel, az 5. Cikk 4. §-ának lényegében ugyanazokat a tisztességes eljáráshoz fűződő biztosítékokat kell takarnia, mint a büntetőeljárások tekintetében a 6. Cikk 1. §-ában meghatározott biztosítékok (*Garcia Alva v. Germany*, no. 23541/94, § 39, 2001. február 13. és lásd még a fent hivatkozott *Chahal*, §§ 130–131).

218. E háttér ellenében alapvető fontosságú, hogy az egyes kérelmezőkkel szembeni állításokról és bizonyítékokról a lehető legtöbb információt átadják anélkül, hogy a nemzetbiztonságot vagy más személyek biztonságát sértenék. A teljes információátadás lehetetlensége esetén az 5. Cikk 4. §-a azt kívánja meg, hogy az okozott nehézségeket olyan módon ellensúlyozzák, hogy az egyes kérelmezőknek lehetőségük legyen hatékonyan megtámadni a velük szemben megfogalmazott állításokat.

219. A Bíróság álláspontja szerint a teljes mértékben független bíróságként (lásd a fenti 91. pontot) működő és a valamennyi – zárt és nyilvános – releváns bizonyíték vizsgálatára hatáskörrel rendelkező SIAC volt a leginkább alkalmas helyzetben annak biztosításához, hogy semmilyen anyagot ne tartsanak szükségtelenül vissza a fogvatartott személytől. Ezzel kapcsolatban a különleges ügyvéd fontos további biztosítékot nyújthatott azzal, hogy kérdéseket tett fel az állam tanúinak a titoktartás szükségességével kapcsolatban, és azzal, további átadás szükségességére irányuló beadványokat nyújtott be a bíróhoz. A rendelkezésére álló anyagok alapján a Bíróságnak nincs alapja megállapítani, hogy bármely kérelmező fellebbezése tekintetében túlzott mértékű vagy indokolatlan titkosságot alkalmaztak volna, vagy ne állt volna minden esetben kényszerítő indok az információátadás elmaradása mögött.

220. A Bíróság úgy véli továbbá, hogy a különleges ügyvéd fontos szerepet tölthet be a teljes információátadás hiányának és a teljes, nyílt, kontradiktórius tárgyalás elmaradásának ellensúlyozásában azzal, hogy vizsgálhatja a bizonyítékokat és a zárt tárgyalások során érvelhet a fogvatartott nevében. A különleges ügyvéd azonban csak akkor tudja hasznos módon betölteni ezt a funkcióját, ha a fogvatartott személynek elegendő információt nyújtanak a vele szemben felhozott állításokról ahhoz, hogy azok alapján hatékony utasításokat adhasson a különleges ügyvédnek. Noha ezt a kérdést eseti alapon kell eldönteni, a Bíróság általános jelleggel megállapítja, hogy nem tagadták meg a kérelmezőtől a lehetőséget, hogy hatékonyan megtámadja a miniszter meggyőződésének és a rá vonatkozó gyanúnak az ésszerűségét azokban az esetekben, amikor a bizonyítékok

jelentős részét feltárták és a nyilvánosnak minősülő bizonyítékok játszottak meghatározó szerepet a döntéshozatal során. Más esetekben, még ha az alapul szolgáló bizonyítékok legnagyobb része titokban maradt is, lehetőséget kellett volna adni a kérelmező számára, hogy – ha a nyilvános anyagokban szereplő állítások kellően konkrétak voltak – az ilyen állítások megcáfolásához szükséges információt nyújtson (ha van ilyen) a képviselői és a különleges ügyvéd számára, anélkül, hogy ismerné az állítás alapjául szolgáló bizonyítékok részleteit vagy forrását. Példaként hozható fel erre a több kérelmezővel szemben felhozott állítás, amely szerint meghatározott helyen és meghatározott időpontok között terrorista kiképző táborban vettek részt; az állítás pontosan meghatározott jellegére tekintettel lehetséges lett volna a kérelmező számára, hogy felmentő bizonyítékokat – például megfelelő alibit vagy az adott helyen történő tartózkodásra vonatkozó alternatív magyarázatot – tárjon fel a különleges ügyvéd előtt, amely segítségével a jogi képviselő hatékonyan támadhatta volna meg az állítást. Nem felelnek azonban meg az 5. Cikk 4. §-a szerinti eljárási követelményeknek azok az esetek, amikor a nyilvános anyag kizárólag általános jellegű állításokat tartalmazott, a SIAC által a minősítés és az őrizet fenntartása tárgyában hozott határozat pedig kizárólag, vagy döntő részben zárt anyagokon alapult.

221. A Bíróságnak tehát minden egyes fogva tartott kérelmező tekintetében a fenti szempontok alapján kell értékelnie a minősítési eljárást.

222. A Bíróság megjegyzi, a hatodik, hetedik, nyolcadik, kilencedik és tizenegyedik kérelmező ellen szóló nyilvános anyagok részletes állításokat tartalmaztak például meghatározott távközlési berendezések beszerzésével, ismert terrorizmussal gyanúsított személyekhez kapcsolódó konkrét dokumentumok birtoklásával, valamint ismert terrorizmussal gyanúsított személyekkel meghatározott helyen és időpontban történő találkozásokkal kapcsolatban. A Bíróság álláspontja szerint ezek az állítások kellő mértékben részletesek ahhoz, hogy a kérelmezőknek módjukban álljon hatékonyan megtámadni azokat. A Bíróság nem állapítja meg tehát az 5. Cikk 4. §-ának megsértését a hatodik, hetedik, nyolcadik, kilencedik és tizenegyedik kérelmező esetében.

223. Az első és tizedik kérelmezővel szemben felhozott legfontosabb állítások ahhoz kapcsolódtak, hogy az al-Kaidához kapcsolódó terroristacsoportok számára történő forrásgyűjtésben vettek részt. Az első kérelmező esetében a nyilvános bizonyítékok között szerepeltek a bankszámláján történő nagy összegű pénzmozgások, a tizedik kérelmező esetében pedig a nyilvános bizonyítékok között szerepelt, hogy csalás útján történő forrásgyűjtésben vett részt. Mindkét esetben elzárták azonban a kérelmezők elől azokat a bizonyítékokat, amelyek az összeggyűjtött pénzek és a terrorizmus közötti állítólagos kapcsolat fennállására vonatkoztak. E körülmények között a Bíróság úgy véli, hogy e kérelmezők nem voltak megfelelő helyzetben ahhoz, hogy hatékonyan támadhassák meg a velük

szemben felhozott állításokat. Ennek megfelelően a Bíróság megállapítja az 5. Cikk 4. §-ának megsértését az első és tizedik kérelmező tekintetében.

224. A harmadik és ötödik kérelmezőre vonatkozó nyilvános állítások általános jellegűek voltak, és lényegében arra vonatkoztak, hogy a kérelmezők az al-Kaidához kapcsolódó ismert szélsőséges iszlamista csoportok tagjai voltak. Az e kérelmezők által benyújtott fellebbezéseket elutasító ítéleteiben a SIAC megállapította, hogy a nyilvános bizonyítékok jelentéktelenek voltak, és a kérelmezők ellen szóló ítéletei alapjául szolgáló bizonyítékok legnagyobb része a zártan kezelt anyagok között volt található. A Bíróság e tekintetben szintén úgy véli, hogy e kérelmezők nem voltak megfelelő helyzetben ahhoz, hogy hatékonyan támadhassák meg a velük szemben felhozott állításokat. Ennek megfelelően a Bíróság megállapítja az 5. Cikk 4. §-ának megsértését a harmadik és ötödik kérelmező tekintetében.

V. A 13. CIKKEL ÖSSZEFÜGGÉSBEN VETT 5. CIKK 1. §-ÁNAK ÁLLÍTÓLAGOS MEGSÉRTÉSE

225. A kérelmezők másodlagosan előadták, hogy az 5. Cikk 4. §-ával összefüggésben előadott panaszok a 13. Cikk sérelmét is felvetik. A fenti megállapítások fényében a Bíróság nem tartja szükségesnek e panaszokat külön is megvizsgálni.

VI. AZ EGYEZMÉNY 5. CIKKE 5. §-ÁNAK ÁLLÍTÓLAGOS MEGSÉRTÉSE

226. A kérelmezők végül előadták, hogy az 5. Cikk 1. és 4. §-át sértő törvényellenes őrizetben tartásuk ellenére nem volt érvényesíthető kártalanításhoz való joguk, ami az alábbi rendelkezést tartalmazó 5. Cikk 5. §-ának megsértését jelenti:

„Mindenkinek, aki e cikk rendelkezéseinek megsértésével végrehajtott letartóztatás vagy őrizetbe vétel áldozata, joga van kártalanításra.”

227. A kormány érvelése szerint a jelen esetben nem sérültek az 5. Cikk rendelkezései, így az 5. Cikk 5. §-a nem alkalmazandó. Amennyiben a Bíróság az 5. Cikk megsértését állapítaná meg, az 5. Cikk 5. §-a azt írja elő, hogy mindenkinek joga van „kártalanításra”, nem pedig azt, hogy minden esetben kártalanítást kell nyújtani. Mivel a nemzeti bíróságok szerint a miniszter ésszerűen gyaníhatta, hogy a kérelmezők „nemzetközi terroristák” voltak, ezért elvi megfontolások alapján a nemzeti bíróságok előtt nem voltak jogosultak kártalanításra.

A. Elfogadhatóság

228. A Bíróság megjegyzi, hogy a második és negyedik kérelmező kivételével minden kérelmező tekintetében megállapította az 5. Cikk 1. §-ának megsértését, továbbá az első, harmadik, ötödik és tizedik kérelmező tekintetében megállapította az 5. Cikk 4. §-ának megsértését is. Ennek megfelelően a második és negyedik kérelmező panasza az 5. Cikk 5. §-a alapján elfogadhatatlan, a többi kérelmező panasza azonban elfogadható.

B. Az ügy érdeme

229. A Bíróság megjegyzi, hogy a fenti jogsértések alapján a kérelmezőknek nem támadt a nemzeti bíróságok előtt érvényesíthető kártalanítás iránti igénye. Következésképpen a Bíróság a második és negyedik kérelmező kivételével valamennyi kérelmező tekintetében megállapítja az 5. Cikk 5. §-ának megsértését (lásd *Brogan and Others v. Egyesült Királyság*, 1988. november 29-i ítélet, § 67, Series A no. 145-B és a fent hivatkozott *Fox, Campbell and Hartley*, § 46).

VII. AZ EGYEZMÉNY 6. CIKKÉNEK ÁLLÍTÓLAGOS MEGSÉRTÉSE

230. A kérelmezők másodlagosan előadták, hogy a SIAC előtti eljárás összeegyeztethetetlen az Egyezmény 6. Cikkének 1. és 2. §-ával, amely szerint:

„1. Mindenkinnek joga van arra, hogy ügyét a törvény által létrehozott független és pártatlan bíróság tisztességesen nyilvánosan és ésszerű időn belül tárgyalja, és hozzon határozatot polgári jogi jogai és kötelezettségei tárgyában, illetőleg az ellene felhozott büntetőjogi vádak megalapozottságát illetően. Az ítéletet nyilvánosan kell kihirdetni, a tárgyalóterembe történő belépést azonban meg lehet tiltani a sajtónak és a közönségnek a tárgyalás teljes időtartamára vagy egy részére annyiban, amennyiben egy demokratikus társadalomban ez az erkölcsök, a közrend, illetőleg a nemzetbiztonság érdekében szükséges, ha e korlátozás kiskorúak érdekei, vagy az eljárásban résztvevő felek magánéletének védelme szempontjából szükséges, illetőleg annyiban, amennyiben ezt a bíróság feltétlenül szükségesnek tartja, mert úgy ítéli meg, hogy az adott ügyben olyan különleges körülmények állnak fenn, melyek folytán a nyilvánosság az igazságszolgáltatás érdekeit veszélyeztetné.

2. Minden bűncselekménnyel gyanúsított személyt mindaddig ártatlannak kell vélelmezni, amíg bűnösségét a törvénynek megfelelően meg nem állapították.”

231. A kérelmezők előadták, hogy a tisztességes tárgyalás biztosítéka tekintetében a 6. Cikk *lex specialis* szabály. A vizsgálat tárgyát képező rendszer a legszigorúbb végrehajtó intézkedés, amelyet az Európa Tanács tagállamaiban a 2001 utáni időszakban vezettek be a terrorizmussal gyanúsított személyekkel szemben. A rendszert azért vezették be, hogy az Egyesült Királyságnak lehetősége nyíljon kizárólag ésszerű és a rendes

bíróságok előtt figyelembe nem vehető bizonyítékokból származó gyanú alapján eljárásokat indítani egyes személyek ellen. Ez a körülmény már önmagában véve is indokolja a 6. Cikk alapján történő elemzést. Az eljárások tárgya – a 6. Cikk 1. §-a szerinti autonóm jelentésen belül – büntetőjogi vád tárgyában, valamint polgári jogi jogok és kötelezettségek tárgyában való határozathozatal. Zárt anyagok alkalmazása a 6. Cikk sérelmének megállapításához vezetett.

232. A kormány előadása szerint az őrizet tekintetében az 5. Cikk 4. §-a a *lex specialis* szabály, a kérdéseket tehát annak a rendelkezésnek az alapján kell megvizsgálni. A 6. Cikk minden esetre nem alkalmazandó, mivel a SIAC által az őrizet szükségessége tárgyában hozott határozat az „idegenrendészeti ellenőrzés különleges eszközhöz” kapcsolódott, így sem büntetőjogi vád, sem pedig polgári jogi jogok és kötelezettségek tárgyában nem jelentett határozathozatalt. Az 5. Cikk 4. §-ával kapcsolatban kifejtett indokok alapján nem merülhet fel jogsértés még a 6. Cikk 1. §-ának alkalmazandósága esetén sem.

233. A Bíróság elfogadhatónak nyilvánítja ezeket a panaszokat, anélkül, hogy állást foglalna azzal kapcsolatban, hogy a SIAC előtt eljárások a 6. Cikk hatálya alá tartoznak-e. A Bíróság megjegyzi azonban, hogy a kérelmezők 5. Cikk 4. §-a alapján benyújtott panaszával összefüggésben korábban már megvizsgálta a különleges ügyvédek igénybevételével, a zárt tárgyalásokkal, valamint a SIAC előtti eljárások keretében a bizonyítékok maradéktalanul megismerhetővé tételének hiányával összefüggő kérdéseket. E teljes körű vizsgálat fényében a Bíróság nem tartja szükségesnek a 6. Cikk 1. §-a alapján benyújtott panaszok vizsgálatát.

VIII. AZ EGYEZMÉNY 41. CIKKÉNEK ALKALMAZÁSA

234. A kérelmezők az Egyezmény 41. Cikke alapján a jogsértések miatt elszenvedett vagyoni és nem vagyoni kár tekintetében – költségek és kiadások megtérítése melletti – kártérítést kértek, az Egyezmény 41. Cikke a következőt írja elő:

„Ha a Bíróság az Egyezmény vagy az ahhoz kapcsolódó jegyzőkönyvek megsértését állapítja meg és az érdekelt Magas Szerződő Fél belső joga csak részleges jóvátételt tesz lehetővé, a Bíróság – szükség esetén – igazságos elégtételt ítél meg a sértett félnek.”

A kormány előadta, hogy a jelen ügyben az igazságos elégtétel megítélése nem szükséges, és nem is helyénvaló.

A. Kár

1. A kérelmezők követelései

235. A kérelmezők előadták, hogy a pénzalapú igazságos elégtétel szükséges és helyénvaló. Az összeg értékelésekor iránymutatást nyújtanak azok az ügyek, amelyekben a belföldi bíróságok kártérítést ítélt meg a jogellenes őrizet tekintetében, iránymutatást nyújtanak továbbá a Bíróság korábbi ügyekben hozott ilyen irányú ítéletei (többek között a következő ügyekre hivatkoztak: *Perks and Others v. Egyesült Királyság*, nos. 25277/94, 25279/94, 25280/94, 25282/94, 25285/94, 28048/95, 28192/95 és 28456/95, 1999. október 12-i ítélet, amikor is 5 500 GBP-t ítélt meg hat napig tartó jogellenes szabadságmegvonásra, valamint *Tsirlis and Kouloumpas v. Greece*, 1995. május 29-i ítélet, *Reports* 1997-III, amikor is a kérelmezők számára 17 890 angol fontnak (GBP), illetve 16 330 GBP-nek megfelelő összeget ítélt meg a katonai szolgálat megtagadása miatti, 13 és 12 hónapig tartó szabadságmegvonásért).

236. Az első kérelmező szabadságának három év 83 napig tartó, 2001. december 19. és 2005. március 11. közötti elvonása, valamint az ebből eredő mentális szenvedés – többek között mentális betegség – miatt igényelt kártérítést. Előadta, hogy ennek megítélésének emellett figyelembe kell vennie a felesége és családja által az elkülönítés és a negatív nyilvános hírek miatt átélt szenvedést. Nem vagyoni kártérítés címén 234 000 GBP-t kért. Emellett megközelítőleg 7 500 GBP-t igényelt vagyoni kártérítésként az azzal összefüggő költségekre, hogy családja őt az őrizetben látogatta, valamint más kiadásaira.

237. A harmadik kérelmező szabadságának 2001. december 19. és 2005. március 11. közötti elvonása, valamint az ebből eredő mentális szenvedés – többek között mentális betegség, továbbá a feleségének és gyermekeinek okozott szenvedés – miatt igényelt kártérítést. 230 000 GBP-t kért nem vagyoni kártérítés címén, a feleségénél felmerült 200 GBP-t kitevő útiköltségekkel, valamint az azt fedező összeggel együtt, hogy elveszítette annak lehetőségét, hogy vállalkozásba kezdjen az Egyesült Királyságban.

238. Az ötödik kérelmező 2001. december 19. és 2004. április 22. közötti őrizete, ezt követő, 2005. március 11-ig tartó házi őrizete, valamint az ebből eredő mentális szenvedés – többek között mentális betegség, továbbá a feleségének és gyermekeinek okozott szenvedés – miatt igényelt kártérítést. 240 000 GBP-t kért nem vagyoni kártérítés címén, valamint vagyoni kártérítésként további 5 500 GBP-t kért többek között a feleségénél felmerült utazási és gyermekfelügyeleti költségekre, továbbá a felesége által részére a börtönbe küldött pénzre.

239. A hatodik kérelmező 2001. december 19. és 2005. március 11. közötti őrizete, valamint az ebből eredő mentális szenvedés – többek között feleségének és gyermekeinek okozott szenvedés – miatt igényelt kártérítést.

217 000 GBP-t kért nem vagyoni kártérítés címén, valamint vagyoni kártérítésként további 51 410 GBP-t kért többek között önálló vállalkozó futárként kieső jövedelme és a feleségénél felmerült útiköltségekre.

240. A hetedik kérelmező 2002. február 8. és 2005. március 11. közötti őrizete, valamint az ebből eredő mentális szenvedés – többek között mentális betegség – tekintetében igényelt kártérítést. 197 000 GBP-t kért nem vagyoni kártérítésként. Nem igényelt vagyoni kártérítést.

241. A nyolcadik kérelmező szabadságának 2002. október 23. és 2005. március 11. közötti elvonása, valamint az ebből eredő mentális szenvedés – többek között a feleségének és gyermekeinek okozott szenvedés – miatt igényelt kártérítést. 170 000 GBP-t kért nem vagyoni kártérítés címén, valamint vagyoni kártérítésként további 4 570 GBP-t kért többek között a felesége által részére a börtönbe küldött pénzre, továbbá a médiabeli nem kívánt figyelem elkerülése céljából történt elköltözése miatt a feleségénél felmerült költségekre.

242. A kilencedik kérelmező szabadságának 2002. április 22. és 2005. március 11. közötti elvonása, valamint az ebből eredő mentális szenvedés – többek között mentális betegség, továbbá a feleségének és gyermekeinek okozott szenvedés – miatt igényelt kártérítést. 215 000 GBP-t kért nem vagyoni kártérítés címén, 7 725 GBP-t vagyoni kártérítés címén, többek között arra, hogy kölcsön kellett kérnie, hogy feleségének segítsen a háztartási kiadásokban, arra, hogy felesége pénzt küldött neki a börtönbe, valamint feleségének a börtönbeli látogatásokkal kapcsolatos útiköltségeire. Meghatározott összeget kért továbbá azon elveszett lehetőségének fedezésére, hogy az Egyesült Királyságban vállalkozásba kezdjen.

243. A tizedik kérelmező szabadságának 2003. január 14. és 2005. március 11. közötti elvonása, valamint az ebből eredő mentális szenvedés – többek között mentális betegség – miatt igényelt kártérítést. 144 000 GBP-t kért nem vagyoni kártérítés címén, 2 751 GBP-t vagyoni kártérítés címén, többek között 37 GBP heti összeg kiesésére, amelyet őrizetbe vétele előtt a National Asylum Support Service-től kapott, valamint jogi képviselőivel folytatott telefonbeszélgetéseinek költségére.

244. A tizenegyedik kérelmező szabadságának 2003. október 2. és 2005. március 11. közötti elvonása, valamint az ebből eredő mentális szenvedés miatt igényelt kártérítést. 95 000 GBP-t kért nem vagyoni kártérítés címén, de nem igényelt vagyoni kártérítést.

2. A kormány érvei

245. A kormány – a Bíróság által a *McCann and Others v. Egyesült Királyság* ügyben 1995. szeptember 27-én hozott ítéletre (§ 219, Series A no. 324) hivatkozva – azt állította, hogy főszabály szerint a kérelmezők nem jogosultak semmilyen pénzügyi kártérítésre, mivel őket helytállóan gyanúsították – objektív és ésszerű alapon – terrorizmusban való részvétellel, ezt a gyanút pedig nem sikerült megdönteniük.

246. A kormány rámutatott, hogy a 2001. évi törvény 4. részét elfogadták, az eltérést pedig jóhiszeműen tették, arra tett kísérletként, hogy kezeljék azt, amit a nemzet létét fenyegető rendkívüli állapotot eredményező, rendkívül súlyos helyzetként fogtak fel. A 2001. évi törvény szerinti őrizeti rendszerrel – a SIAC és a Lordok Háza által meghatározott formában – az volt az alapvető probléma, hogy az nem vonatkozott az egyesült királysági, valamint a külföldi állampolgárokra egyaránt. A Lordok Háza ítéletét követően, haladéktalanul megvizsgálták azt a kérdést, hogy mit kellene tenni a kérelmezőkkel a rendkívüli állapot tükrében, és úgy döntöttek, hogy az ellenőrzési végzések rendszerét kell bevezetni. Ilyen előzmények ismeretében nem állítható, hogy a kormány cinikusan járt el vagy hogy nyilvánvalóan figyelmen kívül hagyta volna a magánszemélyek jogait.

247. A kormány emellett azzal érvelt, hogy nem szabad megítélni igazságos elégtételt a Bíróság által (például az 5. Cikk 4. vagy 5. §-a esetében) megállapított egyik jogsértésre sem, mivel nem lehetséges azon elmélkedni, hogy mi történt volna, ha a jogsértés nem következett volna be (*Kingsley v. Egyesült Királyság* [GC], no. 35605/97, ECHR 2002-IV; *Hood v. Egyesült Királyság*, no. 27267/95, ECHR 1999-I).

248. Arra az esetre, ha a Bíróság úgy dönt, hogy pénzügyi kártérítést ítél meg, minden egyes kérelem tekintetében körültekintően kell megvizsgálnia azt, hogy van-e elegendő alátámasztó bizonyíték, hogy a kérelem elegendően szorosan kapcsolódik-e a jogsértéshez, valamint hogy a kérelem – mennyiségét tekintve – ésszerű-e.

3. A Bíróság értékelése

249. A Bíróság először is emlékeztet arra, hogy a jelen ügyben nem állapította meg a 3. Cikk megsértését. Következésképpen nem lehet kártérítést megítélni az állítólagosan az őrizet körülményeiből, illetve a 2001. évi törvény 4. része szerinti őrizeti rendszer határozatlan idejű jellegéből eredő mentális szenvedés – többek között mentális betegség – tekintetében.

250. A Bíróság azonban az első, harmadik, ötödik, hatodik, hetedik, nyolcadik, kilencedik, tizedik és tizenegyedik kérelmező tekintetében megállapította az 5. Cikk 1. és 5. §-ának megsértését, az első, harmadik, ötödik és tizedik kérelmező tekintetében pedig az 5. cikk 4. §-ának megsértését. A 41. Cikkkel összhangban ennél fogva akkor ítélt meg pénzbeli kártérítést a kérelmezők számára, ha úgy véli, hogy ez „szükséges”. A Bíróság széles mérlegelési mozgástérrel rendelkezik annak eldöntésére, hogy mikor kell kártérítést megítélni, és gyakran véli úgy, hogy a jogsértés megállapítása elégséges elégtétellel szolgál anélkül, hogy további pénzbeli kártérítést kellene megállapítani (lásd többek között a fent hivatkozott *Nikolova*, § 76). Mérlegelési mozgásterének gyakorlása során a Bíróság figyelembe veszi az ügy valamennyi körülményét, többek között a

megállapított jogsértések jellegét, valamint az egyes ügyekkel kapcsolatos valamennyi különleges körülményt.

251. A Bíróság emlékeztet arra, hogy a fent hivatkozott *McCann and Others* ügyben hozott ítéletben (§ 219) elutasította, hogy bármilyen kártérítést ítéljen meg az Egyezmény 2. Cikkének megsértéséből származó vagyoni és nem vagyoni károk tekintetében, figyelemmel arra a tényre, hogy a három terrorizmussal gyanúsított és meggyilkolt személy bombát próbált elhelyezni Gibraltárban. A Bíróság szerint a jelen ügy megkülönböztethető attól az ügytől, mivel nem bizonyították, hogy a kérelmezők bármilyen erőszakos terrorista cselekményt hajtott volna végre, vagy ilyen cselekmény végrehajtásában venne részt.

252. Számos tényezőt figyelembe kell venni annak a kérdésnek az eldöntése során, hogy a Bíróság a jelen ügyben megítéljen-e pénzbeli kártérítést, és ha igen, milyen mértékű kártérítést ítéljen meg. A kérelmezőket hosszú időn keresztül és az 5. Cikk 1. §-ának sérelmével tartották őrizetben, a Bíróság pedig a múltban jelentős összegeket ítelt meg igazságos elégtételként törvényellenes őrizet esetén (lásd például *Assanidze v. Georgia* [GC], no. 71503/01, ECHR 2004-II, vagy a kérelmezők által a fenti 235. pontban hivatkozott ügyeket). A jelen ügy azonban jelentős mértékben különbözik azoktól az ügyektől. Az Egyesült Államok ellen 2001. szeptember 11-én az al-Kaida által intézett támadások következményeként – a belföldi bíróságok és a Bíróság által is elismerten a nemzet létét fenyegető rendkívüli állapotnak tekinthető körülmények között – a kormány köteles volt védelmet nyújtani az Egyesült Királyság lakossága számára a terrorista erőszakkal szemben. A 2001. évi törvény 4. része szerinti őrizeti rendszert jóhiszeműen alakították ki arra irányuló kísérletként, hogy összeegyeztessék a terrorcselekmények elkövetése megakadályozásának szükségességét az Egyezmény 3. Cikke szerinti azon kötelezettséggel, hogy senkit ne utasítsanak vagy toloncoljanak ki olyan országba, ahol bántalmazás valós veszélye fenyegetné (lásd a fenti 166. pontot). A Bíróság – a Lordok Házához hasonlóan – megállapította az eltérő intézkedések aránytalanságát, e megállapítás legfontosabb alapja azonban az volt, hogy a jogszabályok megkülönböztető jellegűek voltak, mivel A Lordok Házának ítéletét követően továbbá a 2001. évi törvény szerinti őrizeti rendszert a terrorizmus megelőzéséről szóló 2005. évi törvény szerinti ellenőrzési végzések rendszere váltotta fel. Azok a kérelmezők, akik tekintetében a Bíróság megállapította az 5. Cikk 1. §-ának megsértését, a 2005 márciusában bekövetkezett szabadon bocsátást követően haladéktalanul ellenőrzési végzés alanyává váltak. Nem tételezhető fel tehát, hogy a jelen ügy tárgyát képező jogsértések elmaradása esetén szabadságukat ne vonták volna semmilyen korlátozás alá.

253. E háttér alapján a Bíróság megállapítja, hogy a körülmények a törvényellenes őrizet esetén más ügyekben megítélt kártalanításnál lényegesen alacsonyabb összegű kártalanítás megítélését indokolják. A

Bíróság 3 900 EUR összegű kártalanítást ítél meg az első, harmadik és hatodik kérelmező részére, 3 400 EUR összegű kártalanítást ítél meg az ötödik kérelmező részére, 3 800 EUR összegű kártalanítást ítél meg a hetedik kérelmező részére, 2 800 EUR összegű kártalanítást ítél meg a nyolcadik kérelmező részére, 3 400 EUR összegű kártalanítást ítél meg a kilencedik kérelmező részére, 2 500 EUR összegű kártalanítást ítél meg a tizedik kérelmező részére, és 1 700 EUR összegű kártalanítást ítél meg a tizenegyedik kérelmező részére, a kártérítés összegét megnövelve az esetlegesen megfizetendő bármely adó összegével.

B. Költségek és kiadások

254. A kérelmezők nem nyújtottak be követelést a belföldi eljárások költségeivel kapcsolatban, mivel azokat már a Lordok Házának döntése értelmében részükre megfizették. A Bíróság előtti eljárás költségeivel kapcsolatos követelésük teljes összege 144 752,64 GBP, amely már tartalmazza az általános forgalmi adó („ÁFA”) összegét. E körben 599 jogtanácsosi munkaóra merült fel 70 GBP plusz ÁFA óradíj mellett, 342,5 ügyvédi munkaóra merült fel 150 GBP plusz ÁFA óradíj mellett, valamint 85 vezető ügyvédi munkaóra merült fel 200 GBP plusz ÁFA óradíj mellett Kamarához és a Nagykomorához benyújtott kérelem, észrevételek és igazságos elégtétel iránti követelés elkészítése során, valamint más kiadások, így szakvélemények a Nagykomora előtti tárgyalások költségei. Előadták, hogy több különböző, más-más szakterületet ismerő tanácsadót kellett igénybe venni, figyelemmel a kezelendő kérdések és a tíz éves időszakon belül bekövetkezett eseményekkel kapcsolatban benyújtott bizonyítékok sokrétűségére.

255. A kormány előadta, hogy a követelést túlzott mértékűnek találta. Különösen nem indokolható a jogtanácsosok és ügyvédek által az ügy előkészítésével töltött munkaórák száma, különös figyelemmel arra a tényre, hogy az egyes kérelmezők a belföldi eljárások során is ügyvédi képviselést vettek igénybe, amely során lényegében a Bírósághoz benyújtott kérelemben felmerült valamennyi kérdés tekintetében már adtak részletes utasításokat, illetve megfontolták azokat. A tanácsadók által felszámolt óradíjak szintén túlzott mértékűek voltak.

256. A Bíróság emlékeztet arra, hogy a kérelmezők jogosultak az Egyezmény megsértésének megakadályozása vagy orvoslása során felmerült tényleges és szükségszerű kiadásaik megtérítésére, amennyiben az ilyen költségek összecszerűségüket illetően ésszerűek voltak (a fent hivatkozott *Kingsley*, § 49). A Bíróság elfogadja, hogy a kérelmezők száma elkerülhetetlenül további munkát tett szükségessé a képviselők oldalán, megjegyzi azonban, hogy a Bírósághoz benyújtott egyéniesített anyagok legnagyobb része a kérelmezők által az Egyezmény 3. Cikke alapján benyújtott panaszhoz kapcsolódik, az igazságos elégtétel iránti követelések

pedig ezekből a panaszokból származtak, amelyeket a Bíróság elutasított. A Bíróság elfogadja továbbá a kormány érvelését, amely szerint számos kérdés – különösen az Egyezmény 15. Cikke szerinti eltéréshez kapcsolódó kérdések – felmerült már a nemzeti bíróságok előtt, aminek következtében kevesebb időt kellett volna igénybe vennie az ügy e része előkészítésének. E háttér ellenében a Bíróság ésszerűnek tartja a költségek és kiadások tekintetében összesen 60 000 EUR – és az esetlegesen megfizetendő bármely adó összegével megnövelt – összegű kártérítés megítélését a kérelmezők javára.

C. Késedelmi kamat

257. A Bíróság helyénvalónak tartja, hogy a késedelmi kamat az Európai Központi Banknak a három százalékponttal növelt marginális hitelkamatlábán alapuljon.

EZEN INDOKOK ALAPJÁN A BÍRÓSÁG EGYHANGÚLAG

1. elfogadhatatlannak *nyilvánítja* a második kérelmező által az Egyezmény 3. és 13. Cikke alapján benyújtott panaszokat, illetve elfogadhatónak az első, harmadik, negyedik, ötödik, hatodik, hetedik, nyolcadik, kilencedik, tizedik és tizenegyedik kérelmező által a 3. és 13. Cikk alapján benyújtott panaszokat (lásd az ítélet 123–125. pontját);
2. *megállapítja*, hogy első, harmadik, negyedik, ötödik, hatodik, hetedik, nyolcadik, kilencedik, tizedik és tizenegyedik kérelmező tekintetében nem sértették meg az Egyezmény 3. Cikkét és a 3. Cikkkel összefüggésben értelmezett 13. Cikkét (126–136. pont);
3. *elutasítja* a kérelmezők tiltakozását, hogy a kormány ne adhasson elő védekezést az Egyezmény 5. Cikke 1. §-ának f) pontja alapján, illetve ne támadhassa meg a Lordok Házának arra vonatkozó megállapítását, hogy az eltérés a 15. Cikk alapján érvénytelen volt (153–159. pont);
4. elfogadhatónak *nyilvánítja* a kérelmezők által az Egyezmény 5. Cikkének 1. §-a alapján benyújtott panaszokat (160. pont);
5. *megállapítja*, hogy a második és negyedik kérelmező tekintetében nem sértették meg az Egyezmény 5. Cikkének 1. §-át (162–168. pont);

6. *megállapítja*, hogy az első, harmadik, ötödik, hatodik, hetedik, nyolcadik, kilencedik, tizedik és tizenegyedik kérelmező tekintetében megsértették az Egyezmény 5. Cikkének 1. §-át (162–190. pont);
7. *megállapítja*, hogy a kérelmezők által az 5. Cikk 1. §-a alapján benyújtott panaszt a 14. Cikkkel összefüggésben nem szükséges megvizsgálni (192. pont);
8. elfogadhatatlannak *nyilvánítja* a második és negyedik kérelmező által az Egyezmény 5. Cikkének 4. §-a alapján benyújtott panaszt, illetve elfogadhatónak az első, harmadik, ötödik, hatodik, hetedik, nyolcadik, kilencedik, tizedik és tizenegyedik kérelmező által az 5. Cikk 4. §-a alapján benyújtott panaszt (200–201. pont);
9. *megállapítja*, hogy nem szükséges megvizsgálni az első, harmadik, ötödik, hatodik, hetedik, nyolcadik, kilencedik, tizedik és tizenegyedik kérelmező által az 5. Cikk 4. §-a alapján amiatt benyújtott panaszt, hogy a Lordok Háza nem hozhatott kötelező erejű határozatot a szabadon bocsátásuk érdekében (213. pont);
10. *megállapítja*, hogy az első, harmadik, ötödik és tizedik kérelmező tekintetében megsértették az Egyezmény 5. Cikkének 4. §-át, azonban a hatodik, hetedik, nyolcadik, kilencedik és tizenegyedik kérelmező tekintetében nem sértették meg az Egyezmény 5. Cikkének 4. §-át (202–224. pont);
11. *megállapítja*, hogy a kérelmezők által az 5. Cikk 1. §-a alapján benyújtott panaszt a 13. Cikkkel összefüggésben nem szükséges megvizsgálni (225. pont);
12. elfogadhatatlannak *nyilvánítja* a második és negyedik kérelmező által az Egyezmény 5. Cikkének 5. §-a alapján benyújtott panaszt, illetve elfogadhatónak az első, harmadik, ötödik, hatodik, hetedik, nyolcadik, kilencedik, tizedik és tizenegyedik kérelmező által az 5. Cikk 5. §-a alapján benyújtott panaszt (228. pont);
13. *megállapítja*, hogy az első, harmadik, ötödik, hatodik, hetedik, nyolcadik, kilencedik, tizedik és tizenegyedik kérelmező tekintetében megsértették az Egyezmény 5. Cikkének 5. §-át (229. pont);
14. elfogadhatónak *nyilvánítja* a kérelmezők által az Egyezmény 6. Cikke alapján benyújtott panaszt (233. pont);

15. *megállapítja*, hogy a kérelmezők által az Egyezmény 6. Cikke alapján benyújtott panaszt nem szükséges megvizsgálni (233. pont);
16. *megállapítja*, hogy a kérelmezett állam köteles az alábbi összegeknek a kifizetés napján irányadó árfolyam alapján számított megfelelő font sterling összeget három hónapon belül megfizetni:
- a) vagyoni és nem vagyoni károk tekintetében 3 900 EUR (háromezer-kilencszáz euró) összeget az első, harmadik és hatodik kérelmező részére, 3 400 EUR (háromezer-négyszáz euró) összeget az ötödik kérelmező részére, 3 800 EUR (háromezer-nyolcszáz euró) összeget a hetedik kérelmező részére, 2 800 EUR (kettőezer-nyolcszáz euró) összeget a nyolcadik kérelmező részére, 3 400 EUR (háromezer-négyszáz euró) összeget a kilencedik kérelmező részére, 2 500 EUR (kettőezer-ötszáz euró) összeget a tizedik kérelmező részére, és 1 700 EUR (egyezer-hétszáz euró) összeget a tizenegyedik kérelmező részére, valamint az esetlegesen megfizetendő bármely adó összegét;
 - b) a költségek és kiadások tekintetében a kérelmezőknek egyetemlegesen 60 000 EUR (hatvanezer euró) összeget és a kérelmezők által esetlegesen megfizetendő bármely adó összegét;
 - c) a fent említett három hónap lejártát követően a teljesítés időpontjáig a késedelmes időszakra az Európai Központi Bank marginális hitelkamatlábát három százalékponttal meghaladó mértékű kamatot kell fizetni a fenti összeg után (249–257. pont);
17. *elutasítja* a kérelmezők igazságos elégtétel iránti követelésének fennmaradó részét.

Készült angol és francia nyelven, kihirdették a strasbourgi Human Rights Buildingben 2009. február 19-én tartott nyilvános tárgyaláson.

Michael O’Boyle
hivatalvezető-helyettes

Jean-Paul Costa
elnök

© Európa Tanács/Emberi Jogok Európai Bírósága, 2013

Az Emberi Jogok Európai Bíróságának hivatalos nyelvei az angol és a francia. Ez a fordítás nem köti a Bíróságot, és a Bíróság nem vállal semmilyen felelősséget annak minőségéért. A fordítás letölthető az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélkezési gyakorlatát tartalmazó HUDOC adatbázisból (<http://hudoc.echr.coe.int>) vagy bármely olyan adatbázisból, amellyel a Bíróság azt megosztotta. Nem kereskedelmi célokra azzal a feltétellel többszörözhető, ha az ügy teljes címét idézik, a fenti szerzői jogi tájékoztatóval együtt. E fordítás bármely részének kereskedelmi célokból történő felhasználására irányuló szándék esetén, kérjük, ezt a következő címen jelezze: publishing@echr.coe.int.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2013

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2013

Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>), ou de toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante : publishing@echr.coe.int.